

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Magdalena Michlíčková

**Francouzská kulturní politika na příkladu
evropského předsednictví**

Diplomová práce

Praha 2009

Autor práce: **Magdalena Michlíčková**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr.Lenka Rovná, CSc**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

MICHLÍČKOVÁ, Magdalena. *Francouzská kulturní politika na příkladu evropského předsednictví*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2009. 114s. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr.Lenka Rovná, CSc.

Anotace

Diplomová práce „Francouzská kulturní politika na příkladu evropského předsednictví“ se věnuje kulturní agendě v rámci předsednictví Francie v Radě Evropské unie v druhém pololetí roku 2008. Zabývá se otázkou, zda Francie, která tradičně klade na kulturní politiku velký důraz, stále hraje klíčovou roli na kulturně-politické scéně, a je-li pro ni evropské předsednictví příležitostí prosadit své cíle v této oblasti. Práce se věnuje francouzské kulturní politice, její historii, struktuře, aktérům a prioritám. Dále rovněž pojednává o evropské dimenzi kulturní politiky, jejím vývoji i současném stavu. Hlavní důraz klade na období francouzského předsednictví EU. Věnuje se prioritám Francie v kulturní oblasti a prostředky jejich prosazování na evropské úrovni, které zkoumá na konkrétních příkladech. Práce si rovněž klade za cíl zobecnit význam období evropského předsednictví pro členské státy EU ve vztahu k jejich možnostem prosadit své priority z oblasti kulturní politiky. Věnuje se také faktorům, které tyto možnosti ovlivňují, případně limitují.

Annotation

Diploma thesis „French cultural politics within the example of the European presidency“ deals with the cultural agenda within the frame of the French presidency in the EU Council in the second semester 2008. It concentrates on the question whether France, which traditionally accentuates cultural politics, still plays a key role in the cultural-political field, and whether the European Presidency gives France an opportunity to enforce its objectives in this area. The thesis deals with the French cultural politics, its history, structure, key actors and priorities. It also concentrates on the European dimension of cultural politics, its development and current situation and mainly on the

period of the French presidency of the European Union. It analyses the French priorities within the cultural sector and the means of their enforcement at the European level using the examples of particular cases. The thesis also aims to generalize the significance of the EU presidency period with regard to the possibilities of the presiding countries to enforce their priorities in the cultural sphere. It also examines the aspects that influence or limit these possibilities.

Klíčová slova

Evropská unie, Francie, kultura, kulturní politika, předsedictví EU.

Keywords

Cultural politics, Culture, European Union, EU presidency, France.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 18.května 2009

Magdalena Michličková

Magdalena Michličková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní profesorce Lence Rovné za laskavé vedení mé diplomové práce a cenné rady.

Dále bych chtěla poděkovat panu Henrimu d'Almeidovi za obdivuhodnou ochotu při konzultacích a poskytnutí cenných informací, bez nichž by moje práce nemohla vzniknout.

V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům za podporu při psaní této práce i v průběhu celého studia.

Remerciements

Tout d'abord, je tiens à remercier Madame le professeur Lenka Rovná pour son suivi dans le cadre de mon mémoire de fin d'études ainsi que pour ses précieux conseils.

Je voudrais également remercier Henri d'Almeida pour sa grande prévenance et disponibilité lors des entretiens qu'il m'a accordés, ainsi que pour ses nombreuses informations sans lesquelles ce mémoire n'aurait pas pu voir le jour.

Enfin, je remercie ma famille et mes amis pour leur soutien pendant la rédaction de ce mémoire et tout au long de mes études.

Obsah

Obsah	7
Seznam zkratk	9
1. Úvod.....	10
1.1 Struktura práce	12
1.2 Poznámka k metodologii.....	13
1.3 Poznámka k teoretickému rámci práce	14
1.4 Analýza použitých pramenů a sekundární literatury	15
1.5 Poznámka k terminologii	17
2. Francouzská kulturní politika	19
2.1 Historická perspektiva francouzských kulturních politik a nástrojů.....	19
2.2 Systém organizace kulturní politiky ve Francii a spolupráce mezi jednotlivými aktéry.....	24
2.3 Mezinárodní spolupráce.....	27
2.4 Hlavní principy a cíle francouzské kulturní politiky	31
2.4.1 Současné linie priorit francouzské kulturní politiky	33
2.4.2 Další debaty ovlivňující kulturní politiku Francie:.....	36
2.5 Právní a finanční zakotvení francouzské kulturní politiky	37
2.6 Shrnutí.....	38
3. Evropská dimenze kulturní politiky	39
3.1 Historický vývoj.....	39
3.2 Aktéři podílející se na kulturní politice Evropské unie	43
3.3 Kulturní programy a projekty Evropské unie	44
3.4 Role Francie v evropské kulturní politice	49
3.5 Hlavní body předchozích francouzských předsednictví	50
3.6 Shrnutí.....	51
4. Francouzské předsednictví Evropské unie a jeho kulturní agenda	53
4.1 Francouzské předsednictví (PFUE) 2008	53
4.2 Prosazování kulturní agendy v rámci PFUE.....	53
4.3 Hlavní aktéři kulturní agendy v rámci PFUE	55
4.4 Rozpočet PFUE.....	56
4.5 Spolupráce s ostatními členskými státy EU	57
4.5.1 Předsednické TRIO	57
4.5.2 Další významní partneři	59
4.6 Priority PFUE v oblasti kulturní politiky.....	60
4.7 Ministerské rady a kolokvia organizovaná MCC během PFUE.....	64
4.8 Hlavní dosažené cíle a výsledky PFUE v kulturní oblasti.....	75
4.9 Konkrétní příklady prosazování francouzských priorit v kulturní oblasti na evropské úrovni.....	78
4.9.1 Projekt Znamka evropského dědictví.....	78
4.9.2 Evropská kulturní sezóna (Une Saison culturelle européenne)	81
4.9.3 Shrnutí.....	83
4.10 Zhodnocení	83
5. Závěr	86
Shrnutí.....	89

Summary	90
Seznam pramenů a literatury	91
Seznam příloh:	96

Seznam zkratek

CAC (Comité des affaires culturelles)	Výboru pro kulturní záležitosti Evropské komise
DAPA (Direction de l'architecture et du patrimoine)	Sekce pro architekturu a kulturní dědictví
DDM (Direction du développement des médias)	Sekce pro rozvoj médií
DDAI (Délégation au développement aux affaires internationales)	Odbor pro rozvoj mezinárodních záležitostí
DG (Direction General)	Generální ředitelství
DRAC (<i>Directions regionales des affaires culturelles</i>)	Regionální ředitelství kulturních záležitostí
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
MAE (Ministère des Affaires étrangères) ¹	Ministerstvo zahraničních věcí
MCC (Ministère de la Culture et de la Communication)	Ministerstvo kultury a komunikace
OSN	Organizace spojených národů
PFUE (Présidence française de l'Union européenne)	Francouzské předsednictví Evropské Unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
UNESCO	Organizace OSN pro vědu, vzdělání a kulturu

¹ V současné době je oficiální název francouzského Ministerstva zahraničí *Ministère des Affaires étrangères et européennes*.

1. Úvod

Francie je považována za dlouhodobě klíčového hráče na poli kulturní politiky. Kulturní politika byla tradičně francouzskou doménou, a to jak ve vnitřní politice, tak ve vztahu k zahraničním partnerům. Domnívám se, že kultura skutečně může hrát významnou roli v mezinárodních vztazích, zejména pak v oblasti evropské integrace, která by snad bez společného kulturního základu nebyla vůbec uskutečnitelná. Evropská unie se nicméně v oblasti společné kulturní agendy začala angažovat až v sedmdesátých letech a za společnou politiku byla kulturní politika přijata až Maastrichtskou smlouvou. V druhém pololetí roku 2008 Francie předsedala Evropské unii, a jako předsednický stát měla příležitost pokusit se prosadit své národní cíle na evropské úrovni. Volba kulturně-politických cílů pro období evropského předsednictví a schopnost předsednického státu je prosadit (samozřejmě v rámci možností, které půlroční doba předsednictví poskytuje), vypovídá o tom, zda je v současnosti kulturní politika pro Francii prioritní oblastí a jakou roli v této sféře Francie v rámci Evropy hraje. Zároveň je na tomto příkladě možné sledovat, jaké má předsednický stát možnosti pro prosazení svých národních priorit a jaké faktory jej ovlivňují.

Důvodem, proč jsem si jako téma své diplomové práce zvolila právě kulturní politiku Francie v evropském předsednictví, je můj zájem o kulturní politiku a přesvědčení o zvláštním významu kultury v evropské integraci. Považuji tedy za zajímavé zkoumat období, kdy má Francie, jako tradiční zastávce kulturní politiky, možnost své zájmy v této oblasti zviditelnit, a sledovat zda je její snahou prosadit kulturně-politické cíle na evropské úrovni, jaké prostředky k tomu používá a je-li tato snaha úspěšná.

Hlavním těžištěm předkládané diplomové práce bude samotné období předsednictví Francie v Radě Evropské unie v roce 2008 a jeho kulturní agenda. Budu se věnovat prioritám Francie v této oblasti, způsobům jejich prosazování, aktivitám k tomuto účelu organizovaným a výsledkům, ke kterým předsednictví došlo. Z jejich příkladu se budu snažit odvodit, zda je Francie schopna prosadit své priority v kulturní

oblasti na celoevropské úrovni, jakými prostředky a mechanismy, případně jaké jsou faktory její úspěšnosti či limity jejích možností. Budu se snažit potvrdit či vyvrátit následující hypotézu: „Francie se jakožto země s tradičním důrazem na kulturní politiku snaží své kulturně-politické cíle prosadit na evropské úrovni. Evropské předsednictví bylo pro Francii k prosazování těchto cílů speciální příležitostí, během níž dokázala svůj vliv silného hráče na poli kulturní politiky“.

Pokud to bude možné, pokusím se tyto výsledky zobecnit na všeobecnou rovinu prosazování kulturně-politických priorit předsednického státu EU v době předsednictví. K poskytnutí celkového obrazu francouzského předsednictví a jeho kulturní agendy je však nutné popsat základní historickou i současnou situaci francouzské kulturní politiky a kulturní agendy na evropské úrovni, které dávají přehled a základ k pochopení významu kulturní politiky pro Francii a pro Evropské společenství.

V rámci své diplomové práce bych se tedy chtěla zaměřit jednak na roli Francie v evropské kulturní politice, a pokusit se zjistit zda je skutečně stále dominantním hráčem na tomto poli a pokud ano, tak díky kterým faktorům. Dále bych se chtěla zaměřit na otázku, zda pro ni bylo evropské předsednictví příležitostí prosadit své kulturně-politické zájmy a cíle, a jakým způsobem jejich prosazování probíhalo. Podstatná je samozřejmě nejen otázka, zda je Francie schopná své priority prosadit, ale také zda se jedná o ambiciózní cíle či nikoli. Druhou linií, kterou bych chtěla ve své práci na příkladu Francie a kulturní politiky sledovat, je zda je evropské předsednictví pro předsedající stát příležitostí prosadit své priority na evropské úrovni, jak tento proces prakticky probíhá a případně jaké faktory mohou prosazování národních priorit ovlivňovat či limitovat. Samozřejmě je nutné počítat s tím, že toto zobecnění bude ovlivněno jednak velikostí a silou předsedajícího státu a zkoumanou agendou. Přesto jsem přesvědčena o tom, že bude mít určitou vypovídající hodnotu. Cílem mé diplomové práce tedy bude odpovědět na uvedené otázky a potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu („Francie se jakožto země s tradičním důrazem na kulturní politiku snaží své kulturně-politické cíle prosadit na evropské úrovni. Evropské předsednictví bylo pro Francii k prosazování těchto cílů speciální příležitostí, během níž dokázala svůj vliv silného hráče na poli kulturní politiky“).

Stěžejní část diplomové práce je ohraničena půlročním obdobím francouzského předsednictví Evropské unie od počátku července do konce prosince roku 2008, nicméně podstatnou část práce věnuji také francouzské a evropské kulturní politice všeobecně. U historických částí těchto kapitol jsem se věnovala období od konce druhé světové války po současnost.

1.1 Struktura práce

Práce je členěna do pěti kapitol. V úvodní kapitole stručně představuji její téma a vymezení, způsob jeho zpracování, členění práce, základní otázky, krátkou analýzu použitých pramenů a literatury, vysvětlení užití metodologie a terminologie. Dále práce obsahuje tři hlavní kapitoly, které jsou rozčleněny do několika podkapitol, a závěrečnou kapitolu. Druhá kapitola se věnuje francouzské kulturní politice, jejímu historickému vývoji od vzniku ministerstva kultury v roce 1959, struktúře její organizace, představuje hlavní aktéry francouzské kulturní politiky a popisuje spolupráci mezi nimi. Dále se věnuje mezinárodní spolupráci, jíž se Francie účastní a francouzským aktérům na tomto poli. Práce se nezaměřuje na zahraniční činnost francouzské kulturní politiky, ve smyslu podpory francouzské kultury a jazyka v zahraničí, ačkoli si uvědomuji, že se jedná o významnou část francouzské kulturní politiky. Pro objekt zkoumání této práce, tedy kulturní agendu v rámci evropského předsednictví, není zahraniční agenda jednotlivých států relevantní². Pro další část této kapitoly je věnována hlavním principům a cílům francouzské kulturní politiky, jejich zakotvení a současným liniím priorit francouzské kulturní agendy, způsobu jejich určování a debatám, které jsou ve Francii v oblasti kulturní politiky v současné době aktuální. Třetí kapitola se zabývá kulturní politikou na evropské úrovni, z velké většiny kulturní agendou Evropské unie a jejímu historickému vývoji. Zmiňuje role jednotlivých evropských institucí v této oblasti a hlavní kulturní programy Evropské unie. Dále jsem do této kapitoly zařadila podkapitoly věnující se roli Francii v rámci evropské kulturní politiky a jejím hlavním tendencím, a základním bodům předchozích francouzských předsednictví. Těžištěm diplomové práce je čtvrtá

² Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

kapitola věnující se francouzskému předsednictví Evropské unie v druhém pololetí 2008. Zabývá se otázkou prosazování kulturní agendy v rámci předsednictví na evropské úrovni všeobecně, dále představuje hlavní aktéry kulturní agendy v rámci francouzského předsednictví a jejich role, a způsoby spolupráce s ostatními členskými státy EU. Dále v této kapitole analyzuji hlavní linie kulturně-politických priorit v době předsednictví, aktivity, které byly k jejich prosazení organizovány, a shrnuji hlavní cíle, kterých bylo dosaženo. Důležitou součástí mé diplomové práce je také analýza dvou konkrétních příkladů projektů, které se Francie během svého předsednictví snažila prosadit. Každý z těchto příkladů poukazuje na významné faktory ovlivňující úspěšnost či neúspěšnost předsednické země v prosazování svých cílů. Závěrečná kapitola shrnuje dosažené poznatky a odpovídá na otázky položené v úvodu. Práci doplňuje několik příloh.

1.2 Poznámka k metodologii

Práce využívá základních kvalitativních metod. Používá obsahovou analýzu oficiálních dokumentů a interních dokumentů Ministerstva kultury a komunikace Francie (MCC) ke kulturní agendě evropského předsednictví a dalších dokumentů. Dále byla provedena série hloubkových rozhovorů s osobami zodpovědnými za agendu předsednictví na MCC. Součástí druhé a třetí kapitoly jsou analýzy francouzské, respektive evropské kulturní politiky z hlediska chronologického, které mají za cíl uvést historický a aktuální kontext francouzské kulturní politiky na evropské úrovni. Historické části této analýzy mají převážně popisný charakter.

Diplomová práce má formu případové studie. Pro toto zařazení používám definici, kterou uvádí Michala Kořan v publikaci Petra Druláka *Jak zkoumat politiku*: Případová studie je detailní analýzou případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu. Jejím cílem je poskytnout hluboké porozumění nebo příčinné vysvětlení vybraného případu. Musí zohlednit celkový kontext událostí či objektu, fenoménu či děje a musí zároveň poskytnout komplexní obrázek.³ Případem je míněn dostatečně ohraničený aspekt

³ DRULÁK, Petr: *Jak zkoumat politiku*, s. 33.

historické epizody či dostatečně ohraničená historická epizoda sama o sobě.⁴ Předkládaná práce kombinuje prvky jedinečné a instrumentální studie. Jedinečná studie se zabývá studiem případu, který je zkoumán pro jeho vnitřní povahu a jedinečnost. Základní charakteristikou těchto typů případových studií je celostní a hluboké porozumění komplexním fenoménům, bez ambic k prohloubení poznání o fenoménech jiných.⁵ Tímto zkoumaným případem je v mé práci kulturní agenda francouzského předsednictví Evropské unie v druhém pololetí roku 2008. Důvodem, proč se domnívám, že je tento jev případem hodným zkoumání, je mé přesvědčení, že v sobě pojí tři pozoruhodné a svým způsobem specifické prvky:

1. Specifičnost Francie jakožto tradičně dominantního státu na poli kulturní politiky.
2. Zajímavý charakter kulturní politiky mezi ostatními politikami EU. Kultura je prvkem, ve kterém je evropská integrace svým způsobem přirozeně zakotvena, zároveň však nepatří mezi výrazné a tradiční politiky Evropského společenství.
3. Významnou roli předsednického období, ve kterém má předsednická země jiné postavení a z něj vyplývající podmínky k prosazování svých zájmů než za obvyklé situace.

Předkládaná práce však obsahuje také instrumentální prvky případové studie. Jejich hodnota spočívá v přínosu, který skýtají obecnějšímu teoretickému poznání.⁶ V našem případě se jedná o zobecnění faktorů ovlivňujících možnost předsednického státu prosadit své zájmy v kulturní oblasti na evropské úrovni v rámci svého předsednického období v Evropské unii.

1.3 Poznámka k teoretickému rámci práce

Práce vychází z liberálně mezivládního konceptu evropské integrace Andrew Moravcsika. Moravcsik ve své teorii vychází z kritiky institucionalistických přístupů, které přisuzují v procesu evropské integrace největší význam evropským institucím. Liberálně mezivládní přístup naopak považuje za hlavní aktéry členské státy prosazující

⁴ DRULÁK, Petr: *Jak zkoumat politiku*, s. 32.

⁵ DRULÁK, Petr: *Jak zkoumat politiku*, s. 34.

⁶ DRULÁK, Petr: *Jak zkoumat politiku*, s. 35.

své národní zájmy, které vyplývají z vnitřní politiky států. Posuny v evropské integraci jsou pak výsledkem velkých kompromisů mezi jednotlivými národními zájmy na evropské úrovni. Moravcsik přišel nejprve s dvoustupňovým modelem evropské integrace, který počítá s národními zájmy států, s nimiž jde vláda do vyjednávacích procesů na evropské úrovni. Později do svého modelu zapojil třetí stupeň, ve kterém jsou vyjednané kompromisy stvrzeny zabudováním do institucionální struktury. Instituce však nadále zůstávají nástroji v rukou států, Moravcsik je nepovažuje za samostatné aktéry.⁷

Práce ukáže, že v oblasti kulturní politiky jsou klíčovými hráči státy a evropské instituce mají v této sféře jen poměrně malé pravomoci. Čtvrtá kapitola zaměřená na francouzské předsednictví v Evropské unii a jeho kulturní agendu na příkladu Francie ukáže způsob, jakým státy své národní zájmy na evropské úrovni mohou (v období předsednictví) prosazovat a případně přesunout na komunitární úroveň.

1.4 Analýza použitých pramenů a sekundární literatury

Ve své práci jsem čerpala především z cizojazyčných zdrojů. Česky psaná literatura k tomuto tématu se zabývá pouze některými aspekty kulturní politiky Francie a Evropské unie, zejména historickým vývojem a organizační strukturou. Nejdůležitějším zdrojem pro mou práci byly primární prameny – tedy zejména dokumenty týkající se kulturní agendy francouzského předsednictví EU 2008, projevy, zhodnocení, rozhovory atd. Základním problémem je jejich minimální dostupnost, většinu dokumentů jsem získala během rozhovorů na francouzském ministerstvu kultury. Některé z dokumentů jsou určeny pro vnitřní potřeby ministerstva a neobsahují některé standardní náležitosti veřejných publikací (nemají název, nejsou stránkovány). Dále jsem prostudovala velké množství knih a studií relevantních k tématu, zejména ve francouzštině a angličtině, k nimž jsem získala přístup v knihovnách Universit Sciences Politiques v Paříži a University Karlovy v Praze a Vysoké školy ekonomické v Praze a díky elektronickým databázím New York University. Jelikož se tato práce skládá z několika částí, které byly z hlediska literatury a zdrojů velmi rozdílné, zaměřím se nyní na rozbor literatury podle jednotlivých tematických oblastí.

⁷ DRULÁK, Petr: *Teorie mezinárodních vztahů*, s. 193-194.

Diplomová práce začíná pohledem na francouzskou kulturní politiku, její historii, strukturu, priority, cíle a další aspekty. Základními zdroji pro tuto část práce byly *Institutions et vie culturelles* od Guy Saeze z roku 2004, kde jsou poměrně detailně a přehledně popsány důležité aspekty francouzské kulturní politiky, a to z jak historického, tak strukturálního a sektorového hlediska. Dalším cenným zdrojem informací pro mě byla studie připravená Jeanem-Cedricem Delvainquièrem, dostupná jako profil Francie ze série studií *Compendium - Cultural policies and Trends in Europe*. Jedná se o faktograficky bohatou studii poskytující široký přehled o všech hlavních aspektech současné francouzské kulturní politiky včetně historického základu. Dále jsem čerpala z knih a článků zabývajících se určitým aspektem francouzské kulturní politiky či představujících určitý pohled na ni. Podstatným zdrojem informací byly také webové stránky aktérů francouzské kulturní politiky, například stránky Ministerstva kultury či organizace Culturesfrance. Co se týče primárních zdrojů v této kapitole, pro informace o aktérech francouzské kulturní politiky jsem čerpala mimo jiné z materiálů francouzského Senátu, ve kterých jsem našla zejména přesná finanční a statistická data. Z dalších primárních zdrojů jsem pro přesnou citaci relevantních článků použila například Preambuli francouzské Ústavy, či jmenovací dopis prezidenta Sarkozyho ministryni Albanel z roku 2007. Pro otázky celkového směřování francouzské kulturní politiky a jejích současných priorit mi byly obrovským přínosem rozhovory s panem Henrim d'Almeidou, Chargé de mission pour les affaires européennes z francouzského MCC v průběhu let 2008 a 2009.

V kapitole věnované evropské úrovni kulturní politiky mi byly přínosné zejména publikace Jany Peterkové *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, Pamelý Sticht *Culture européenne ou Europe des cultures? Les enjeux actuels de la politique culturelle en Europe* a kniha autorek Ulrike Hanny Meinhof a Anny Triandafyllidou, *Transcultural Europe: Cultural policy in a changing Europe*. Z těchto publikací jsem čerpala především informace týkající se historie a fungování kulturní politiky na evropské úrovni. Z dalších důležitých zdrojů to pak byla studie Annabelle LITTOZ-MONET *European Cultural Policy: A French Creation*, která se věnuje roli Francie v

evropské politice a analyzuje některé kulturně-politické zájmy Francie a jejich prosazování v konkrétních případech. Dále jsem v této kapitole čerpala z webových stránek a dokumentů evropských institucí, zejména při studiu konkrétních programů Evropské unie v oblasti kultury.

Ve stěžejní čtvrté kapitole týkající se francouzského předsednictví Evropské unie jsem čerpala téměř výhradně z primárních zdrojů, zejména z četných dokumentů Ministerstva kultury a komunikace Francie týkajících se priorit evropského předsednictví, jeho organizace a prosazování těchto priorit a jeho následného hodnocení. Jeden z nejdůležitějších zdrojů byl dokument, který v seznamu literatury nazývám *Interní dokument MCC shrnující PFUE*. Jedná se o velice obsáhlý soubor materiálů vztahujících se k francouzskému předsednictví a jednotlivým prioritám a akcím v rámci předsednictví pořádaných. Tento dokument nemá žádný oficiální název a strany nejsou číslovány, v citacích proto vždy uvádím jako kapitolu konkrétní dokument, ke kterému se odkazuji. Dále jsem v této kapitole čerpala ze všech ostatních dokumentů (většina z nich mi byla poskytnutá Ministerstvem kultury a komunikace Francie) uvedených v seznamu literatury a z webových stránek evropských institucí. Pro hluboké pochopení souvislostí a informace z oblasti praktického procesu prosazování francouzských priorit a průběhu předsednictví v oblasti kultury měly obrovský význam rozhovory s panem d'Almeidou, který v době předsednictví působil ve funkci vedoucí mise pro francouzské předsednictví Evropské unie na MCC.

Z hlediska metodologického a teoretického jsem vycházela z publikací Petra Druláka *Teorie mezinárodních vztahů* a *Jak zkoumat politiku*.

1.5 Poznámka k terminologii

V této části bych se ráda stručně vyjádřila k některým termínům, které ve své práci budu používat. Pojem *kulturní politika* používám v širokém významu, jako kulturní strategie, směřování daného státu či Evropské unie, dle kontextu. Tento pojem může být nejasný právě v kontextu Evropské unie. Zde rozlišuji pojem *kulturní politika* v uvedeném širokém smyslu, a pojem *společná (kulturní) politika*, kterým rozumím

konkrétní rámec politických iniciativ v oblasti kultury. Pojmem *kulturní agenda* chápu veškeré iniciativy, priority a diskutovaná témata kulturní oblasti v daném kontextu, používám jej tedy jako termín širšího významu než *kulturní politika*. Chtěla bych také upozornit na podobnost uvedeného pojmu *kulturní agenda* s názvem společné strategie EU pro kulturu: *Kulturní agenda pro Evropu v globalizujícím se světě*. Dalším používaným termínem je *action culturelle*, jež z důvodu neexistujícího adekvátního výrazu v češtině nepřekládám. *Action culturelle* je pojem používaný pro veškeré iniciativy směřující k rozvoji kultury umění, kulturního života a projektů. Pojem *evropský/evropská* je zpravidla používán ve smyslu Evropské unie. Pojmem *předsednictví* rozumím předsednictví s Radě Evropské unie. Pro stručnost v některých částech práce uvádím místo termínu Ministerstvo kultury a komunikace pouze pojem *Ministerstvo kultury*. V případech, kdy tento pojem používám v množném čísle jím rozumím ministerstva zemí Evropské unie, která mají na starosti otázky kultury (často také komunikace, audiovizí nebo jsou spojena s dalšími sektory).

2. Francouzská kulturní politika

2.1 Historická perspektiva francouzských kulturních politik a nástrojů

Dějiny kulturních politik ve Francii jsou, od svých počátků pod královskou záštitou v 16. století až dodnes, poznamenány ústřední rolí státu v podpoře a organizaci vzdělávání, umění a kultury, i ve funkci cenzora. Iniciativa státu vedla k postupnému vytváření administrativních struktur a fondů (r. 1870 bylo založeno Ministerstvo vědy a umění⁸, roku 1959 Ministerstvo kultury).⁹ Zmínky o moderní kulturní politice (*politique culturelle*), organizaci kultury (*organisation culturelle*), *action culturelle* i o instituci ministerstva kultury se ve Francii objevují na konci třicátých let dvacátého století v souvislosti s levicovým politickým hnutím Lidová fronta¹⁰ (*Front populaire*). Lidová fronta podporovala růst veřejných pravomocí v kulturní oblasti. V tomto období můžeme začít hovořit o vzniku masové kultury ve Francii. V důsledku technického vývoje dochází k převratu v oblasti komunikace, který ovlivní celou oblast soudobé kultury, v níž začnou výraznou roli hrát masová media. V souvislosti s tímto vývojem se pak začíná objevovat regulace v kulturním sektoru, jakožto prostředek ochrany proti zahraniční konkurenci.

Preambule Francouzské Ústavy z roku 1946 (stejně jako Preambule Ústavy z roku 1958) ustavuje právo na kulturu: *La Nation garantit l'égal accès de l'enfant et de l'adulte à l'instruction, à la formation professionnelle et à la culture. L'organisation de l'enseignement public gratuit et laïque à tous les degrés est un devoir de l'État.*¹¹

Významný zlom francouzské kulturní politiky tvoří rok 1959, kdy byla v rámci IV plánu ekonomické a sociální modernizace vytvořena instituce Ministerstva kultury (vzniklo z existujících ředitelství existujících v rámci Ministerstva školství a Národního filmového centra, které fungovalo pod Ministerstvem průmyslu), jehož úkolem měl být

⁸ Ministère des Lettres, Sciences et Beaux-Arts.

⁹ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, dostupné z <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>, 25.3.2009, s. F-2.

¹⁰ Sdružení a později i vládní koalice levicových politických stran a dalších subjektů, které vzniklo v 30. letech ve Francii. Jako vládní koalice působila v letech 1936-8.

¹¹ *Préambule de la Constitution du 27 Octobre 1946*, dostupné z

http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp#preambule_46, 30. 3. 2009.

Překlad: Národ zaručuje dítěti a dospělému rovný přístup ke vzdělání a kultuře. Zajištění bezplatného a laického veřejného vzdělávání všech stupňů je povinností státu.

rozvoj kulturního života národa. Do jeho čela byl jmenován André Malraux, pod jehož vedením se rodí první dlouhodobá veřejná politika zaměřená na kulturu, stejně jako se v padesátých letech objevily nové politiky pro infrastrukturu, zdravotnictví, dopravu či školství. Malraux zůstal v ministerské funkci po dobu deseti let. Měl tedy prostor pro uplatnění svých dlouhodobých vizí, uskutečnění konkrétních inovací, demokratizaci a modernizaci zastaralých institucí a podařilo se mu vybudovat pevný základ pro široký kulturní rozvoj, na němž stavěli jeho nástupci.¹²

V zakládajícím dekretu nového ministerstva Malraux definuje jeho poslání: „Posláním ministerstva pověřeného kulturními záležitostmi je zpřístupnit hlavní díla lidstva a zejména Francie co největšímu množství Francouzů, zajistit co největší publikum francouzskému kulturnímu dědictví a podporovat vznik uměleckých děl a uměleckého prostředí, které je jimi obohacováno.“ (Decree n. 59-889, známý jako Zakládací dekret z 24. července 1959¹³). Nasměroval tak své nástupce na cestu ochrany kulturního dědictví, současné tvorby a jejího zprostředkování, vzdělávání, devoluce správy kulturního průmyslu a jeho regulaci. Hlavním cílem nové instituce se tedy stala podpora umělecké tvorby ve všech disciplínách a širší účast v kulturních aktivitách, hlavně v oblasti divadelní, hudební a kulturního dědictví.¹⁴ Další Malreauxovou ambicí bylo založení Uměleckých center (*Maisons de la Culture*) v každém francouzském kraji¹⁵. Cílem tohoto projektu měla být stimulace umělecké tvorby a šíření kultury. *Maisons de la Culture* byly nakonec založeny jen v devíti městech. V roce 1969 pak jako součást decentralizace vznikla tři Regionální ředitelství pro kulturní záležitosti. Malraux svou politikou a zakladatelskými počiny definitivně spojil moderní tvorbu a veřejné pravomoci, ne však s nádechem dirigismu, ale naopak pod zásadou „podpory bez ovlivňování.“ Podpora umělců a vzniku nových institucí ze strany prvního ministra kultury navazovala na velkou monarchistickou tradici a bývá spojována s otázkou demokratičnosti. Kulturní demokratizace totiž pro Malrauxa znamenala přinést „vysokou kulturu“ lidem. Stavěl se proti uměleckému vyučování na školách, neboť kultura pro něj

¹² SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, La Documentation Française, 2004, s. 14.

¹³ Citováno podle: Saez, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 14.

¹⁴ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-2.

¹⁵ Département, Francie se skládá z 96 départements

měla smysl jen jako objekt přímého a osobního odhalení každým jednotlivcem a spoléhal na sílu uměleckých děl, která kulturu přiblíží veřejnosti¹⁶. Oblast, ve které byl Malraux méně úspěšný, byla oblast finanční a administrativní. Jeho administrativní snahy totiž nestačily jeho ambicím a vizím.

Další výraznou osobností na ministerském postu byl Jacques Duhamel, který ministerstvo kultury vedl v letech 1971-1973. Tato éra se vyznačovala podporou mezidisciplinární politiky a spolupráce jednotlivých ministerstev. Podporoval partnerství mezi vládou a kulturními (televizními, kinematografickými, divadelními) institucemi, stejně jako spolupráci ministerstev kultury s ostatními ministerstvy. Pro účely této spolupráce založil „Fond kulturní intervence“. Zákon, který určoval, že jedno procento nákladů na každou nově stavěnou veřejnou budovu musí být věnovány na umělecká díla v té budově, Duhamel rozšířil i na všechny existující veřejné budovy.¹⁷ Podporou „první expozice“ dává prostor mladým umělcům. Jeho cílem nebylo jen zvýšit uměleckou nabídku, ale vložit kulturu do „srdce společnosti“, o což se snažil například přibližováním kultury dětem. Duhamel se rovněž snažil rozšířit kompetence mimo oblast „vysoké kultury“. Přijetí kultury podle Duhamela pro člověka znamená najít vlastní nezávislost, jinými slovy schopnost posuzovat ekonomický svět, který jej obklopuje, vyjádřit svůj vztah k přírodě a komunikovat s ostatními.¹⁸

Malrauxovi a Duhamelovi nástupci v letech 1973-1981 (celkem se jednalo o šest ministrů) pokračovali cestou tzv. dvojí kontinuity, kdy navazovali na politiku Malrauxovu i Duhamelovu. Zároveň však každý z nich přinesl vlastní inovace a změny. Mezi nejvýznamnější události tohoto období patří podpisy smluv podporujících mladé umělce a současné umění s regiony a městskými úřady a otevření Pompidouova centra současného umění v roce 1977.

S nástupem Mitterrandovy socialistické vlády nastupuje do čela Ministerstva další velká osobnost. Jacques Lang (ministrem kultury v letech 1981-86 a 1988-1993) vsadil

¹⁶ Le Brun-Cordier, Pascal: La crise de la politique culturelle française, *Contemporary French Civilisation*, Vol. XXIX, n. 1, 2005, s. 8.

¹⁷ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium* s. F-2.

¹⁸ SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 16.

na modernizaci kulturní politiky a začlenění kultury do moderní společnosti, cílem bylo mimo jiné i získat podporu mladých a intelektuálů pro novou vládu. Lang rozšířil pole působnosti státní kulturní politiky i do nových sfér uměleckého života, dosud okrajových, jako např. jazz, móda, reklama, design, komiksové umění či cirkus. Jako součást konceptu přiblížení kultury moderní společnosti vznikají dnes už tradiční kulturní akce jako je Svátek hudby (Fête de la Music) nebo Měsíc muzeí (Mois des Musées), které mají přinést kulturu do ulic. Jako součást decentralizace a legitimizace kulturně-politického rozhodování Lang podporuje mecenášství, které podle něj slouží ke zviditelnění kultury, ačkoli samozřejmě nemůže nahradit kulturní státní politiku. Především však propojil kulturu s ekonomikou a dvojnásobně navýšil rozpočet státní kulturní politiky, tak že představoval 1 % státního rozpočtu (v roce 1981 to znamenalo 2.6 bilionu franků. Toto navýšení umožnilo v plné míře naplnit myšlenky Langových předchůdců a pokračovat v nich. Počet francouzských Center současného umění stoupl ze tří na čtrnáct, počet osob zaměstnaných ve výzkumu a kultuře se zdvojnásobil a například počet státem podporovaných divadel stoupl z 200 na 700. Nabídka kulturních služeb tedy konečně mohla být označena jako „uspokojivá“¹⁹ Dostatek finančních prostředků dále umožnil modernizaci muzeí a rozvoj audiovizuální komunikace. Další formou modernizace, kterou Langova politika přinesla, byla otevřenost zahraničí. Nejedná se jen o propagaci francouzské kultury v zahraničí, což je tradičně cílem ministerstev zahraničí všech států, ale i o efektivní přijímání ostatních kultur v Paříži i ostatních částech Francie. Velcí zahraniční umělci začali být pravidelně přijímáni v Paříži. Rovněž byl otevřen Dům světových kultur. Prezident Mitterrand Langovy snahy podporoval a posvětil koncept tzv. *Grands Travaux* (Velká díla), tedy koncept architektonických a kulturních počinů spojovaných se jménem francouzského prezidenta (k nejvýznamnějším příkladům patří Arche de la Défense, Bastilská Opera, pyramida před Louvrem či Národní knihovna). Tento projekt svým způsobem navazuje na absolutistickou tradici francouzské kulturní politiky.

V devadesátých letech se ve Francii ministrů kultury vystřídal několik. Prioritami zůstává teritoriální uspořádání, pokračuje tedy decentralizace, dále podpora

¹⁹ SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 16.

pozornosti a citlivosti veřejnosti vůči kultuře a rozvoj francouzských kulturních aktivit v zahraničí. Francouzská kulturní politika devadesátých let se však netěší takové prezidentské podpoře a navrhování rozpočtu jako v letech osmdesátých, hovoří se dokonce o jakémsi období krize. Objevují se kritiky přílišného zasahování státu do kultury, někteří kritici dokonce zpochybňují užitečnost Ministerstva kultury (například Marc Fumaroli, který se ve svém pamfletu *L'État culturel, essai sur une religion moderne* dožaduje zrušení Ministerstva kultury, neboť podle něj by se moderní stát problematikou kultury neměl vůbec zabývat). Další kritici, například Michel Schneider v *Comédie de la Culture*, sice nepožadují zrušení ministerstva, ale jeho reformu.²⁰ Dalším námětem debat se v 90. letech stala podpora současné umělecké tvorby. Kritici vyčítají státní kulturní politice podporu pouze vybraným kulturním směrům a nezájem o jiné, zejména současné kulturní trendy.²¹

V roce 1993 se však francouzská veřejnost i představitelé kulturní politiky sjednocují v postoji k otázce „kulturní výjimky“ (*exception culturelle*), která byla projednávána na mezinárodní úrovni. Francii se proti americkému liberálnímu stanovisku propagujícímu zrušení ochranných cel v oblasti kulturního průmyslu podařilo prosadit myšlenku, že kulturní zboží je výjimečné, a jako takové má právo na ochranu státem.

K nejvýznamnějším z konkrétních kroků v oblasti kulturní politiky podniknutým v devadesátých letech patří dokončení sítě Regionálních ředitelství kulturních záležitostí (*Directions regionales des affaires culturelles-DRAC*), vznik a obnova několika vzdělávacích institucí, a modernizace dalších. Ministerstvo začalo klást větší důraz na kulturní průmysl a regulaci trhu v této oblasti, kultura byla zahrnuta do iniciativ regionálního rozvoje. V roce 1994 byl zaveden zákon o používání francouzského jazyka. Catherine Tasca ve svém ministerském období v letech 2000-2002 kladla důraz na otázku kulturní diversity, možnosti přístupu ke kultuře a prohloubení kulturní decentralizace. V roce 2003 dochází ke snížení rozpočtu v kulturní oblasti, což je vnímáno jako znepokojující prvek. V této době se také znovu objevují kritické hlasy na adresu národní

²⁰ Le Brun-Cordier, La crise de la politique culturelle française, *Contemporary French Civilisation*, Vol. XXIX, n. 1, 2005, s. 1.

²¹ Tamtéž, s. 3.

kulturní politiky. Upozorňují na nedostatek perspektiv a mluví o kulturní politice. ve slepé uličce.²²

Ochrana kulturní diversity (prostřednictvím konceptu kulturní výjimky) a decentralizace kulturní politiky zůstává ústředním tématem i v současné době. Rozhodování na státní úrovni zůstává v oblastech národního zájmu nebo v otázkách mezinárodních, ostatní otázky jsou v kompetenci lokálních úřadů.

2.2 Systém organizace kulturní politiky ve Francii a spolupráce mezi jednotlivými aktéry

Francie je poloprezidentská demokratická republika, kde prezident jmenuje předsedu vlády, který má zodpovědnost za sestavení vlády a za vytváření a implementaci národních politik. Francouzská kulturní politika je charakterizována silným vlivem veřejných autorit. Ministr kultury a komunikace se podílí na přípravě národních politik a jejich implementaci a je zvláště zodpovědný za kulturní záležitosti. Ministr stojí v čele úřadu a pod jeho pravomoci spadají jednotlivá ředitelství i další služby Ministerstva kultury a komunikací. V kompetenci ministra kultury je určování hlavních linií kulturní politiky a rámců iniciativ ministerstva kultur. Děje se tak v souladu s prioritami, které vyjádří prezident v nominačním dopise při jmenování ministra, a s úkoly, které mu v tomto dopise svěří. Ministerstvo kultury a komunikace je zodpovědné za implementaci zákonů a opatření vztahujících se ke kultuře a dohlíží na jejich dodržování. Ministerstvo má pod svou přímou správou veřejné kulturní instituce (muzea, národní divadla, školy...). Zároveň má ministr pravomoci rozdělovat finance mezi jednotlivá ředitelství a dohlíží na jejich přerozdělování. Celkový rozpočet pro sektor kultury a komunikace je určován podle postupů daných vládou a musí být schválen parlamentem.

Na financování některých kulturních služeb se podílí také ostatní ministerstva, zejména Ministerstvo pro vzdělávání a výzkum (vzdělávání v kulturní oblasti, vzdělávací muzea zaměřená na historii a přírodní vědy), Ministerstvo zdravotnictví, mládeže a sportu (aktivity v rámci veřejného vzdělávání), Ministerstvo obrany (v oblasti kulturního

²² SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 23.

dědictví – muzea a památky pod správou Ministerstva Obrany), Ministerstvo zahraničních věcí (podpora francouzské kultury v zahraničí), dále Ministerstva průmyslu a zemědělství (kultura vědy a techniky).²³

Spolupráce s ostatními ministerstvy

Spolupráce mezi Ministerstvem kultury a komunikací však funguje nejen ve finanční oblasti. Některá ministerstva se podílí na veřejném kulturním rozvoji přímo, a to na kulturních projektech v oblastech uměleckého vzdělávání, spravování specializovaných knihoven, národních muzeí, památek a historických archivů ministerstev atd. Nejaktivnější spolupráce probíhá s Ministerstvem pro vzdělávání a výzkum, Ministerstvem zdravotnictví, mládeže a sportu a Ministerstvem zahraničních věcí.

Spolupráce MCC s Ministerstvem pro vzdělávání a výzkum je zaměřena na rozšíření vzdělávání v oblasti kultury a umění a jejím cílem je rozšíření vzdělávacích technologií, sociální koheze skrze kulturu a umění, kulturní diversity, spolupráce s komunitami a rozvíjet porozumění studentů jiným evropským kulturám, dále pak rozvoj služeb pro handicapované. Za účelem podpory těchto priorit byla zřízena rada *Haut Conseil de l'éducation artistique et culturelle*²⁴.

Spolupráce MCC s Ministerstvem zdravotnictví, mládeže a sportu je založena na společném zájmu obou ministerstev na vládní podpoře aktivního umění, cílem je vytvářet společné projekty, které přiblíží kulturu a umění dětem a mládeži.

Spolupráce MCC s Ministerstvem zahraničí: Součástí agendy Ministerstva zahraničních věcí je tradičně kulturní spolupráce s ostatními zeměmi, podpora kulturních a uměleckých výměn a podpory francouzského jazyka v zahraničí. V současné době je diskutována možnost změny tohoto rozdělení agendy kulturní politiky směrem k větší angažovanosti Ministerstva kultury a komunikace v zahraniční agendě.²⁵ Dohledem nad mezinárodní uměleckou a kulturní výměnou a rozvojovou pomocí byla oběma

²³ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-6.

²⁴ Vysoká rada pro umělecké a kulturní vzdělávání.

²⁵ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

ministerstvy pověřena organizace Culturesfrance (dříve Association Française d'action artistique), která spolupracuje s veřejnými i soukromými partnery v zahraničí i v rámci Francie.²⁶

Místní správa a samospráva

Francouzská kulturní politika a s ní spojená administrativa prochází změnami postupně směřujícími k:

1. Partnerství mezi místními organizacemi a jejich kulturními politikami se státní správou v kulturní oblasti, i mezi sebou navzájem. Tento koncept nahrazuje státní centrální politiky a klade důraz na intelektuální autonomii menších správních celků.
2. Transversálním politikám, které mají nahradit segmentaci kulturních politik založenou na sektoriální organizaci a přinášejí globální pohled na teritoriální rozvoj.
3. A dále směrem k teritorializaci veřejných politik namísto hierarchického konceptu, centrum-periferie.²⁷ Významné kroky směrem k teritoriálnímu uspořádání byly učiněny v 90. letech, kdy byly pravomoci v oblasti veřejných politik z centrální pařížské administrace z velké části přesunuty do měst a regionů (Devoluční zákony z let 1982 a 1983 a Decentralizační charta z roku 1992 zakládající Regionální ředitelství kulturních záležitostí - DRAC). Od této doby můžeme mluvit o teritorializované kulturní správě.

Základem tohoto uspořádání je spolupráce, a v případě francouzské kulturní politiky můžeme hovořit o spolupráci na základě multilevel governance.²⁸ Tento systém se vyvinul z původně převážně bilaterálních dohod mezi státem a městy o konkrétních uměleckých projektech, skupinách či institucích. Tyto vztahy byly postupně rozšířeny na multilaterální úroveň a dnešní francouzská kulturní politika je založena na spolupráci na několika úrovních – evropské, státní, regionální, místní a úrovni měst. Jednotliví aktéři mají tendenci utužovat své vazby v rámci profesionálních sítí, čímž si zajišťují větší

²⁶ www.culturesfrance.com, 12.4 2009.

²⁷ SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 41.

²⁸ Víceúrovňové vládnutí.

stabilitu. Jeden ze základních znaků francouzské veřejné politiky je právě spolupráce těchto aktérů: kulturních institucí, iniciativ, zařízení na různých úrovních. Nejčastější příklady takových partnerství jsou hudební, choreografické a případně divadelní asociace, hudební a taneční instituty a školící centra pro jejich učitele, centra současného umění, kulturních výměn, partnerství národních divadel, regionálních oper a orchestrů, vydavatelství a center pro ochranu památek. Mnohé z těchto organizací jsou součástí národní sítě.

Národní, regionální a místní aktéři se také spolupodílejí na financování kulturních aktivit. Regionální rady, generální rady (*conseil general*) v čele départementů a městské úřady mají na starosti místní správu. Jsou nezávislé a správa probíhá podle zákonů Francouzské republiky. V kulturní oblasti hrají tyto správní jednotky velice významnou roli, od roku 2004 autonomně rozhodují a správě kulturního dědictví a uměleckém vzdělávání, dále hrají významnou roli v organizaci festivalů a dalších kulturních aktivit, organizují společné projekty napříč regiony a městy a spolupracují s Ministerstvem kultury. Ministerstvo kultury dohlíží na některé kulturní aktivity organizované místními správami a samosprávami, jako například na správu archivů, muzeí a knihoven a na vzdělávací instituce kulturního a uměleckého zaměření. Mezi Ministerstvem a úřady místní a regionální správy byla uzavřena řada dohod o kulturním rozvoji (př. Dohody o kulturním rozvoji, dohody v rámci programu „Města umění“ a „Města a venkov umění a historie“, dohody o kulturním dědictví a o rozvoji architektury, literatury a kinematografie).²⁹ Kulturní spolupráce je obsažena také v širších (rozvojových) dohodách, které vláda uzavřela s městy a místními samosprávami.

2.3 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní dimenze francouzské kulturní politiky je jednou z nejstarších součástí francouzské zahraniční politiky, na kterou je kladen velký důraz. V posledních desetiletích se její význam rychle zvyšoval, a to zejména díky technickému rozvoji, změnám mentality společnosti směrem ke globálnímu uvažování a internacionalizaci

²⁹DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-8.

kultury. K tradiční snaze o propagaci francouzské kultury v zahraničí se přidává nová politika mezinárodní spolupráce zaměřená k rozvoji kulturního pluralismu a diversity.

Většina aktérů francouzské zahraniční politiky rozšířila svou agendu o zahraniční dimenzi, která je se stává stále důležitější součástí jejich ekonomického i kulturního rozvoje.³⁰

Mezinárodní dimenzi francouzské kulturní politiky lze rozdělit do třech oblastí aktivit:

1. *Podpora francouzské kultury v zahraničí*, tzn. podpora francouzského jazyka, výuky ve francouzštině a studijních výměnných programů, vědecké a technické spolupráce, uměleckých výměn a propagace francouzských knih, filmů, radia a televize. V této oblasti je aktivní především Ministerstvo zahraničních věcí.
2. *Podpora zahraničních kultur ve Francii*, tedy snaha seznámit francouzského diváka s kulturní tvorbou jiných zemí, zejména prostřednictvím festivalů, akcí a institucí (např. Maison des Cultures du Monde³¹). V této oblasti je aktivní především Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí. Významnou roli zde hraje organizace Culturesfrance, organizátor tzv. kulturních sezón (viz dále).
3. *Kulturní spolupráce*, tedy spolupráce na různých projektech, školeních a dalších aktivitách mezi francouzskými a zahraničními veřejnými soukromými aktéry kulturní politiky.

Aktéři mezinárodní spolupráce

Jak již bylo zmíněno výše, počet veřejných i soukromých aktérů působících na mezinárodní úrovni francouzské kulturní politiky v poslední době vzrostl. Tradičním aktérem v této oblasti je v první řadě francouzská vláda, konkrétně pak Ministerstvo kultury a komunikace a Ministerstvo zahraničních věcí.

Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí (MAE) má v kompetenci nejdůležitější cíl francouzské kulturní politiky na mezinárodní úrovni, tedy podporu

³⁰ SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 124.

³¹ Dům světových kultur.

francouzské kultury a jazyka v zahraničí. Narozdíl od Velké Británie nebo Německa nemá Francie žádnou centrální organizaci pověřenou podporou kulturních výměn, jako jsou British Council nebo Goethe Institut.

Sít francouzských kulturních institucí ve světě je závislá přímo na ministerstvu zahraničí nebo jím výrazně podporovaná (v případě *Alliances françaises*). Jedná se zejména o francouzská velvyslanectví (154), konzuláty a kulturní centra a instituty (149) a *Alliances françaises* (1075), které se věnují výuce francouzštiny.³²

Ministerstvo kultury a komunikace (MCC) se zaměřuje především na kulturní politiku na domácí úrovni, nicméně od počátku osmdesátých let dvacátého století roste jeho význam i v agendě zahraniční. MCC se zaměřuje především na oblast přijímání zahraničních kultur ve Francii, hraje klíčovou roli v podpoře mezinárodního rozvoje kulturního průmyslu (nejvýznamnější jsou oblasti literatury a kinematografie) a má na starosti spolupráci na komunitární úrovni v rámci EU. Těmito otázkami se na MCC zabývá *Délégation au développement aux affaires internationales (DDAI)*. Významnou roli v konkrétních programech hrají také *Regionální ředitelství kulturních záležitostí (DRAC)*.

Místní správa od roku 1983 nevykonává v oblasti zahraničních aktivit pouze úkoly, kterými byla pověřena státem, ale přijala závazek samostatně se angažovat v zahraničních aktivitách, do kterých spadá také kulturní agenda. Významnou složku těchto aktivit tvoří tzv. decentralizovaná spolupráce, tedy spolupráce s konkrétními regionálními či místními autoritami v zahraničí. Dále pak přeshraniční spolupráce, zejména v případech 22 francouzských příhraničních regionů, kde jsou společné aktivity založené na historické, jazykové a kulturní spřízněnosti velmi četné³³.

Zahraniční aktéři ve Francii - pro přípravu četných kulturních akcí a výměn je důležitá spolupráce s velvyslanectvími a kulturními centry ostatních států ve Francii.

³²CERASIER – BEN GUIGA, Monique: *Avis présenté au nom de la Commission des Affaires étrangères, de la défense et des forces armées (1) sur le projet de loi de finances pour 2008*, 2007, s. 5.

³³DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium* s. F-11.

Kromě toho ve Francii působí řada zahraničních kulturních institucí, k nejznámějším patří *Institut arabského světa* v Paříži.

Culturesfrance je asociace pověřená Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem kultury a komunikace organizací mezinárodních kulturních výměn.³⁴ Vznikla v červenci 2006 spojením dvou organizací: *L'Association française d'action artistique (AFAA)*, založené roku 1922 a *L'Association pour la diffusion de la pensée française (ADFP)*, založené roku 1946.

Jejími hlavními úkoly tedy jsou:

- propagace současné francouzské umělecké tvorby různých oblastí v zahraničí
- organizace tzv. Kulturních sezón ve Francii i v zahraničí (viz dále)
- podpora rozvoje kulturních a uměleckých aktivit
- přispívat ke vzniku „Kulturní Evropy“ (*Europe de la Culture*)³⁵

Culturesfrance spolupracuje s cca 5000 profesionály z různých uměleckých oblastí, kteří se angažují v akcích organizovaných Culturesfrance ve více než 160 zemích světa, kterých se účastní ročně cca 20 milionů návštěvníků.³⁶

Profesionální umělecké asociace tvoří další složku mezinárodní kulturní spolupráce. Tyto asociace poskytují podporu a pomoc svým členům v různých oblastech, včetně podpory exportu jejich tvorby do zahraničí. K nejvýznamnějším francouzským profesionálním asociacím patří Unifrance Films (filmový průmysl), Bureau international de l'édition française (nakladatelství), Bureau export de la musique française (hudební průmysl) nebo L'Association des architectes français a l'exportation (architektura).

Evropské a mezinárodní organizace a programy jsou dalším aktérem společných mezinárodních kulturních aktivit a Francie v nich patří k nejaktivnějším členům. K nejvýznamnějším mezinárodním organizacím, ve kterých se Francie v oblasti kultury angažuje, patří UNESCO, Organisation internationale de la francophonie (organizace

³⁴ Těmito ministerstvy je také financována, podpora MAE tvoří cca 72% rozpočtu Culturesfrance, podpora MCC přes 8% - zdroj: CERASIER – BEN GUIGA, 2007, s. 25.

³⁵ CERASIER – BEN GUIGA, Monique: *Avis présenté au nom de la Commission des Affaires étrangères, de la défense et des forces armées (1) sur le projet de loi de finances pour 2008*, 2007, 2007, s. 24.

³⁶ www.culturesfrance.com, 12. 4. 2009.

založená v roce 1970 a v dnešní době reprezentující asi 200 milionů francouzsky mluvících lidí³⁷), Rada Evropy a Evropská Unie, o které bude podrobněji řeč později.

Francie se také účastní mnoha projektů mezinárodních universitních sítí, francouzský projektem universitní mobility se jmenuje *CampusFrance* a je výsledkem spolupráce MAE, MCC a Ministerstva pro vzdělávání a výzkum, Státního sekretariátu pověřeného zahraničním obchodem a 180 institucí vyššího vzdělávání.

Statistiky posledních několika let však naznačují, že ačkoli zahraniční aktivity Francie zůstávají v oblasti kulturní politiky prioritou, dochází ke snižování finančních prostředků ze strany MAE na tyto programy. V letech 2000-2007 byla ukončena činnost třetiny francouzských kulturních center a institutů v Evropě³⁸ a celkový rozpočet MAE určený pro tři hlavní programy (*Programme Rayonnement culturel et scientifique*, *Audiovisuel extérieur* a *Solidarité à l'égard des pays en développement*) klesl od roku 2006 o téměř 5%.³⁹ Klesající tendenci má také počet zaměstnanců v těchto programech. Otázkou zůstává, zda je tento trend jen krátkodobým výkyvem nebo zda se jedná o změnu směru francouzské veřejné politiky v zahraničí či se jedná o důsledek měnící se role jednotlivých aktérů v této oblasti.

2.4 Hlavní principy a cíle francouzské kulturní politiky

Ačkoli mnoho demokratických zemí, zejména evropských, se věnuje veřejným politikám zaměřeným na kulturní agendu, žádná z nich neklade na kulturní politiku takový důraz jako Francie. Francouzská kulturní politika je mimořádně ambiciózní, štedře dotovaná a založená na široké a efektivní organizační struktuře.⁴⁰ Kulturní politika je ve Francii tradičně vnímána jako prestižní součást politické moci, prezidenti i ministři se osobně angažují v zakládání kulturních institucí a v dalších krocích kulturní politiky.⁴¹

³⁷ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-12.

³⁸ CERASIER – BEN GUIGA, Monique: *Avis présenté au nom de la Commission des Affaires étrangères, de la défense et des forces armées (1) sur le projet de loi de finances pour 2008, 2007, 2007*, s.65

³⁹ CERASIER – BEN GUIGA, Monique: *Avis présenté au nom de la Commission des Affaires étrangères, de la défense et des forces armées (1) sur le projet de loi de finances pour 2008, 2007, 2007*, s. 10.

⁴⁰ LE BRUN-CORDIER, Pascal: *La crise de la politique culturelle française, Contemporary French Civilisation*, Vol. XXIX, n. 1, 2005, s. 1.

⁴¹ ELING, Kim: *The Politics of Cultural Policy in France*, s.1.

Kultura je dnes doménou, kde si Francie udržuje svou tradiční mezinárodní váhu a vliv, zatímco na poli diplomacie a politiky tradiční výsadní postavení Francie ztratila.⁴²

Na domácí úrovni je důraz na kulturu vnímán jako důkaz toho, že všechny důležité aspekty života společnosti jsou zabezpečeny, ve vztahu k zahraničí je kulturní politika považována za pokračování zahraniční politiky.

V souvislosti s kulturní politikou Francie je často zmiňován koncept „exception culturelle“, tedy koncept „kulturní výjimky“. Exception culturelle neznamená, že by francouzská kultura byla výjimečná oproti ostatním, ale že kultura všeobecně je jistým „výjimečným druhem zboží“, a ke kulturním statkům by tedy mělo být přistupováno jako k takovým. Měly by být odlišovány od běžného spotřebního zboží. Jedná se tedy zejména o ekonomický koncept, spojený s podporou kulturních průmyslů⁴³ a s tradičním francouzským protekcíonismem kulturního zboží.

Ve francouzské Ústavě je zakotveno právo na rovný přístup ke kultuře pro všechny občany a je povinností státu zajistit, aby všichni francouzští občané měli možnost účastnit se kulturního života. Kultura je vnímána jako jeden z klíčových faktorů zajištění kvalitního života každého občana. Slovo kultura je zde vnímáno v širokém slova smyslu, jako „výtvoř lidstva“⁴⁴.

Základním cílem francouzské kulturní politiky zůstávají od doby prvního ministra kultury Malrauxe stejné – „...*zpřístupnit hlavní díla lidstva a zejména Francie co největšímu množství Francouzů, zajistit co největší publikum francouzskému kulturnímu dědictví a podporovat vznik uměleckých děl a uměleckého prostředí, které je jimi obohacováno.*“⁴⁵ Od roku 1959 proběhly velké technologické změny a změny v přístupu k informacím, které aktuální priority francouzské kulturní politiky reflektují. Nicméně hlavní politické vize zůstávají neměnné: zpřístupnit veřejnosti kulturní dědictví i

⁴² Henri d'Almeida, Chargé de la Présidence Française del'Union Européenne, MCC, rozhovor 20.8.2008, Paříž.

⁴³ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-15.

⁴⁴ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-18.

⁴⁵ *Decret n. 59-889 - Zakládací dekret z 24. července 1959*. Citováno podle: SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, s. 14.

současnou uměleckou tvorbu a zajistit přístup publika ke všem formám umělecké tvorby. V průběhu posledních desetiletí prošla francouzská kulturní politika několika fázemi, ve kterých se zaměřovala na různé prostředky jak tohoto cíle dosáhnout: *Action culturelle* v sedmdesátých letech, na kulturní rozvoj v letech osmdesátých, na spolupráci mezi ministerstvy v devadesátých letech a kulturní decentralizaci v prvním desetiletí 21. století.

Francouzská kulturní politika nikdy neměla za cíl tvořit, formovat kulturu nebo “být kulturou”. Nicméně má dané cíle jako: podporovat uměleckou tvorbu – a to jak v oblasti “vysoké kultury” tak v oblasti nově vznikajících uměleckých odvětví, rozvíjet kulturní průmysl, rozšiřovat přístupnost kulturních aktivit či podporovat kulturní diversitu. V rámci těchto cílů se pak pohybují konkrétní priority, které se mohou v průběhu doby měnit.

2.4.1 Současné linie priorit francouzské kulturní politiky

Hlavní linie priorit francouzské kulturní politiky určuje prezident republiky, praktické rozhodování je v rukou ministra kultury. Nicméně ani při změně na postu ministra kultury většinou nedochází k velkým změnám ve směřování kulturní politiky, více se mění s příchodem nového prezidenta. Nejedná se však o převratné změny, pokračuje se v započatých aktivitách. Postupně se může měnit hlavní linie směřování kulturní politiky k novým cílům⁴⁶.

Určování konkrétních národních priorit kulturní politiky Francie je složité. Jak bylo uvedeno výše, priority jsou prakticky neměnné od dob založení ministerstva, zde se však hovoří spíše o teoretických a širokých liniích směřování a podstaty kulturní politiky. Neexistuje žádný dokument, který by přímo určoval priority ve smyslu konkrétních kroků, jejichž provedení má přednost před ostatní agendou. Ty vyplývají z aktuální situace ovlivněné mnoha aspekty domácího i zahraničního dění. Ministerstvo kultury, které je za vnitrostátní kulturní politiku zodpovědné, je rozděleno na několik ředitelství,

⁴⁶ Henri d'Almeida, Chargé de la Présidence Française de l'Union Européenne, MCC, rozhovor 20. 8. 2008, Paříž.

z nichž se každé věnuje svým „prioritám“ a bývá většinou složité vyzvednout důležitost některé z nich nad jinou.⁴⁷

Dokumentem, který má ke stanovování priorit nejbližší, je jmenovací dopis prezidenta republiky ministrowi (ministryni) kultury, ve které jmenované(mu) ministrowi či ministryni zadává konkrétní pověření s doporučením, kterým agendám se má věnovat. Nicolas Sarkozy, v pověřovacím dopise Christine Albanel⁴⁸ zdůraznil následující oblasti kulturní agendy, jejichž řešení považuje v současné době za zásadní:

- *demokratizace kultury*, která je podle něj na globální úrovni nedostatečná, protože není podporována vyučováním ve školách, v médiích a francouzská kulturní politika je mnohem více zaměřena na rozšiřování nabídky než na rozšiřování publika., Sarkozy tedy žádá ministryni Albanel aby se zaměřila na umělecké vzdělávání ve školách, a tak prorazila bariéru mezi vzděláváním a kulturou, Dále ji vybízí, aby ke kulturní demokratizaci přispívala podporou kulturních programů v médiích, zejména France Télévisions a Radio France a zmiňuje pozitivní vliv digitalizace kulturního dědictví na rozšíření publika. Jako prezidentský projekt směřující ke kulturní demokratizaci chce Sarkozy prosadit bezplatnost národních muzeí. Jako první krok k tomuto cíli pověřil ministryni Albanel zavedením tzv. „pass culture“, který by umožnil volný vstup do národních muzeí a památek mladým lidem z Francie a Evropské unie. K zavedení tohoto opatření skutečně došlo na počátku dubna 2009.
- dalším sektorem, kterému chce Sarkozy věnovat zvláštní pozornost je *podpora hudebního průmyslu* a všeobecně kulturního průmyslu a jeho ochranu autorskými právy. Zdůrazňuje potřebu *prevence internetového pirátství* a podporu adaptace ekonomických struktur průmyslů, které jsou jím zasaženy a vybízí ministryni ke hledání a implementaci efektivních prostředků jak zabránit masovému padělání a nelegální distribuci kulturního zboží.

⁴⁷ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

⁴⁸ Christine Albanel – ministryně kultury Francie od r. 2007.

- dále prezident zdůrazňuje nutnost zaměřit se na *oblast kulturního dědictví*, na které Francie tradičně klade důraz. Ministryně se má během svého funkčního období snažit zvýšit počet historických míst a monumentů přístupných veřejnosti.
- další prioritní oblastí je podle Sarkozyho *modernizace a prohloubení angažovanosti Francie v kulturní oblasti v zahraničí*, ve spolupráci s MAE
- kromě těchto linií priorit uvádí prezident několik dalších konkrétních cílů, kterých by měla ministryně Albanel během své ministerské funkce dosáhnout.⁴⁹

V současné době, tedy v průběhu mandátu Christine Albanel jako ministryně kultury a nedlouho po skončení francouzského předsednictví Evropské unie, o kterém bude podrobněji řeč dále, můžeme jako aktivity, na které klade ministryně Albanel obzvláštní důraz označit zejména kulturní průmysl a kulturní dědictví. V oblasti kulturního průmyslu (zejména hudebního) se ministryně věnuje zejména boji proti ilegálnímu sdílení kulturního zboží, internetovému pirátství, zejména sdílení systémem peer-to-peer. Pirátství v oblasti kulturního zboží je globálním problémem současnosti a minimálně o polovinu snižuje efektivitu finančních subvencí francouzského hudebního sektoru ze strany MCC. Dalším výrazným sektorem, kterému se ministryně intenzivně věnuje je oblast kulturního dědictví, a to i v návaznosti na výsledky francouzského předsednictví EU. Dále pak samozřejmě celému spektru další agendy z různých oblastí kulturní politiky. Důležitou linií, podle které jsou kulturně-politické cíle a aktivity nasměrovány směrem k podpoře znalostní ekonomiky, konkurenceschopnosti a ekonomickému růstu tvoří Lisabonská *strategie*.⁵⁰

Další aktuální otázky a linie kulturní politiky jsou v posledních letech následující:

- *podpora decentralizace a devoluce v oblasti kulturní politiky*: decentralizace je spojena s politickou mocí, o devoluci hovoříme v souvislosti s otázkami rozpočtu. Zodpovědnost za kulturní infrastrukturu, ochranu a rozvoj kulturní identity občanů a rozvoj mezinárodní dimenze kulturní politiky i uměleckých aktivit se

⁴⁹ *Lettre de mission* de M. Nicolas SARKOZY, Président de la République, adressée a Mme Christine Albanel, Ministre de la Culture et de la communication, 1.8 2007, Paris.

⁵⁰ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7. 4. 2009, Paříž.

z podstatné části přesouvá na místní správu. Cílem je mimo jiné i vyvýšení kulturní rovnováhy mezi Paříží a ostatními regiony.⁵¹

- *podpora kulturních průmyslů a jejich digitalizace*
- *propojení kultury a nových informačních technologií* za účelem poskytnutí přístupu k uměleckému bohatství minulosti i současné tvorbě většímu množství francouzských občanů i zahraničního publika.⁵²
- *zaměření na umělecké vzdělávání*
- *větší autonomie veřejných aktérů pod správou Ministerstva kultury a komunikace*
- *demokratizace kultury*
- *rozvoj divadelního umění.*

2.4.2 Další debaty ovlivňující kulturní politiku Francie:

Kulturní politiky se dotýkají mnohé společenské otázky, jejichž řešení je v současné době aktuální:

- *Otázka kulturních minorit*, ať už národních nebo zahraničních přítomných na území Francie – podle francouzské Konstituce mají všichni občané stejná práva, a proto Francie nerozeznává žádné menšiny ať už náboženské, etnické, národnostní, jazykové nebo jiné⁵³. Nicméně Francie je už několik desítek let zemí kulturně velice rozmanitou a jako celý svět žije v době globalizace, což reflektuje i francouzská kulturní scéna. Příkladem mohou být četné festivaly, výstavy, koncerty prezentující menšinové kultury na francouzském území, ale i například jazykové kurzy pro imigranty či knihy v jazycích nejčastěji zastoupených menšin ve francouzských knihovnách atd.

- S touto problematikou je úzce spojena *jazyková politika*. Francie se v posledních letech věnuje rozvoji multiligualismu a výuce jazyků.

- Francouzská kulturní správa klade důraz na *mezikulturní dialog a jazykovou diversitu*, a to v souladu s celoevropskou politikou (rok 2008 byl evropským Rokem mezikulturního dialogu), a je velmi aktivní v organizaci projektů na toto téma zaměřených.

⁵¹Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, katedra teorie kultury: *Vztah státu ke kultuře, kulturní politika evropských zemí (aktualizace vybraných problémů)*, s. 24.

⁵²DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-19.

⁵³DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-20.

- *Média a obsahová diversita* je další důležitou oblastí současných debat. Podle UNESCO například 80 % filmů vysílaných ve světě pochází z Hollywoodu. Tato tendence je považována za hrozbu francouzské i evropské kultury a přináší otázku jak se bránit masové produkci kulturního zboží.⁵⁴

- Dalším aktuálním tématem je zaměstnanost v kulturním sektoru, *řešení otázky umělců s krátkodobým pracovním poměrem* a jejich sociálních benefitů a genderová rovnováha v kulturní oblasti.

2.5 Právní a finanční zakotvení francouzské kulturní politiky

Právní zakotvení kulturní politiky Francie je uvedeno v příloze č. 1, kde najdeme seznam relevantních zákonů pro její jednotlivé oblasti. Základní texty z hlediska hlavního poslání státu v oblasti kultury a základních cílů francouzské kulturní politiky představují: *Decret n. 59-889 - Zakládací dekret Ministerstva kultury a komunikace z 24. července 1959* a *Preamble francouzské Ústavy z roku 1946*.⁵⁵

Vývoj finančního zakotvení francouzské kulturní politiky je zmiňován v rámci historického vývoje v kapitole 2.1. Podstatná změna nastala v roce 2006, kdy byla ve Francii zavedena reforma veřejných financí, která přinesla nový systém zvaný LOLF (*Loi organique aux lois des finances*). Finance jsou od zavedení LOLF přidělovány podle jednotlivých misí a programů, nikoli celkově sektoru kultury jako tomu bylo tradičně. Celková částka, kterou má Ministerstvo kultury k dispozici pro rok 2009 činí 2, 821 miliard euro (zvýšení od roku 2008 o 2,6 %, rozdíl mezi lety 2007 a 2008 činil 0.5%). Největší část rozpočtu je věnována programu kulturního dědictví, na druhém místě pak programu *Création* zaměřenému na uměleckou tvorbu. Rozdělení financí poukazuje na rostoucí význam regionální kulturních projektů, dále rozpočet podporuje financování velkých projektů.⁵⁶

⁵⁴ DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*, s. F-24.

⁵⁵ *Préambule de la Constitution du 27 Octobre 1946*, dostupné z

http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp#preambule_46, 30. 3. 2009.

⁵⁶ <http://www.culture.gouv.fr/culture/actualites/communiq/albanel/combud09.html>, 20.5. 2009.

2.6 Shrnutí

Kultura je tradičně výraznou složkou francouzského veřejného života a domácí i zahraniční politiky. Ve srovnání s ostatními státy je kulturní politika Francie ambiciózní, štědře dotovaná, se silnou organizační strukturou. Francouzská ústava garantuje rovný přístup ke kultuře všem občanům, Francie byla prvním evropským státem, který založil ministerstvo kultury. Kulturní politika je pro Francii prostředkem jak oslovit své občany i ostatní státy skrze poukázání na společné hodnoty a dědictví i na současnou kulturu jako součást každodenního života. Stát, který je schopen svým občanům poskytnout kvalitní kulturní zázemí, je automaticky vnímán jako stát, který dobře funguje po všech ostatních stránkách. Kulturní politika ve vztazích k ostatním zemím je ve Francii pojata jako součást či pokračování zahraniční politiky. Země, které si uvědomují společné kořeny a jsou propojeny společnými kulturními programy a dalšími formami spolupráce a jejich představitelé, kteří se setkávají na společných kulturních akcích, pak k sobě mají blíž i při politických jednáních. Dalším faktorem francouzského důrazu na kulturní politiku je pokles významu Francie jako světové velmoci na poli diplomacie. Kulturní politiku můžeme nazvat jako poslední doménu francouzského velmocenského postavení.

Stát má v kulturní politice tradičně výrazný vliv. Hlavní linie kulturní politiky určuje prezident, klíčovými aktéry praktických složek politiky jsou Ministerstvo kultury a komunikace a Ministerstvo zahraničních věcí, které má v kompetenci šíření francouzské kultury v zahraničí a mezinárodní dimenzi kulturní politiky. Výrazným trendem současné doby je spolupráce mnoha aktérů různých úrovní v oblasti kultury a přesouvání kompetencí k nižším administrativním jednotkám. Francie dlouhodobě podporuje koncept kulturní výjimky, tzv. *exception culturelle*, která označuje kulturní zboží za výjimečné a hodné vynětí z tržních mechanismů, a obhajuje tak protekcionismus v oblasti kultury.

3. Evropská dimenze kulturní politiky

3.1 Historický vývoj

Evropská integrace je založena na sjednocování států s odlišnou historií, tradicemi a kulturou, nicméně kultura nikdy nebyla v centru snah o evropskou integraci. První léta po druhé světové válce byla zasvěcena především snahou o znovuvybudování světového řádu, zajištění míru a zamezení dalším ztrátám na životech, ekonomickým ztrátám a ztrátám kulturního dědictví, které Druhá světová válka přinesla.

3.1.1 OSN a Rada Evropy

Významným momentem pro poválečné uspořádání bylo založení OSN a přijetí Všeobecné deklarace lidských práv. Kulturní dimenzi v mezinárodních projektech zahrnovala *Charta Organizace spojených národů*, která v článku 1, odstavci 3 říká, že cíle Organizace Spojených národů jsou mimo jiné tyto: *Uskutečňovat mezinárodní součinnost řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitárního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství.*⁵⁷ Na stanovení těchto cílů navázalo svou činností UNESCO – Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.

5. května 1949 byla v Londýně založena Rada Evropy⁵⁸, která se v poválečných letech stala centrem evropské kulturní spolupráce. Jako jeden ze svých cílů rada Evropy deklarovala: „*Propagaci povědomí a podporu rozvoje evropské kulturní identity a*

⁵⁷ *Charta Organizace spojených národů*, Kapitola 1 – Cíle a zásady; citováno dle: PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 7.

⁵⁸ Rada Evropy (*anglicky Council of Europe, CoE, francouzsky Conseil de l'Europe*) je mezivládní organizace sdružující v současné době 47 zemí. Členství je otevřené všem evropským zemím, které akceptují a zaručují právní stát, základní lidská práva a svobodu pro své občany. Mimo zaručení těchto práv a demokracie (cestou reforem) členové RE dále spolupracují např. v oblastech kultury nebo vzdělávání. K orgánům Rady Evropy patří Výbor ministrů sdružující ministry zahraničí členských států, Parlamentní shromáždění, jehož členové jsou voleni národními parlamenty a kongres místních a regionálních úřadů v Evropě.

rozmanitosti“.⁵⁹ Prakticky se Rada Evropy v kulturní oblasti nejvíce věnovala otázce obrany a rozšíření kulturní diversity v Evropě a otázce společného evropského kulturního dědictví. V roce 1954 byla podepsána *Evropská kulturní úmluva (the European Cultural Convention)*, která vytváří základy pro mezivládní spolupráci v oblasti vzdělávání, kultury, kulturního dědictví, sportu a mládeže. *Evropská kulturní úmluva* se zároveň stala základem a právním rámcem veškeré činnosti Rady Evropy v rámci kultury. Původně ji podepsalo 14 států, dnes má 47 signatářů. Spíše než o kulturní politice, můžeme v případě Rady Evropy mluvit o kulturní spolupráci mezi signatářskými státy.

3.1.2 Politika Evropských společenství / Evropské Unie v oblasti kultury

První aspekty kulturní spolupráce zaštiťované Evropským hospodářským společenstvím, se objevily až v 70. letech. Římské smlouvy se o kulturní politice nezmiňují a do sedmdesátých let byly otázky týkající se kultury řešeny pomocí jednotlivých úmluv, rezolucí a rozhodnutí, které přijímala rada složená z představitelů vlád nebo oba orgány společně.⁶⁰

K podstatným pokrokům došlo v sedmdesátých letech. V roce 1972 vznikla v rámci Evropské komise sekce zabývající se otázkami kulturního sektoru, ze které postupně vznikl současný DG Kultura. O rok později pak vznikla komise pro záležitosti kultury a mládeže v rámci Evropského parlamentu. V roce 1973 přijalo devět členů Evropských společenství první deklaraci týkající se evropské identity (bylo to nedlouho poté, co byl na Summitu Evropského hospodářského společenství roku 1972 v Paříži použit pojem *Evropská unie*)⁶¹. Členské státy zde poprvé deklarovaly existenci kulturní identity, která je společná národním identitám těchto zemí. Tato společná kulturní identita je podle jejich prohlášení založena na společných hodnotách, zásadách a pohledu na život. Význam *Deklarace o evropské identitě* spočívá především jako symbolický přechod od konceptu Evropy založené na národních zájmech ke konceptu Evropy založené na společných zájmech.

⁵⁹ Council of Europe: An overview, www.coe.int, s.1; citváno dle: Peterková, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s.12.

⁶⁰ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 27.

⁶¹ STICHT, Pamela: *Culture Européenne ou Europe des Cultures*, s. 47.

V průběhu 80. let se kulturní spolupráce mezi členskými státy Evropských společenství (ES) ukázala být velice významnou dimenzí ES (změny přinesly v roce 1983 Stuttgartské deklarace a v roce 1985 Jednotný evropský akt) a následně byly v tomto sektoru učiněny s cílem harmonizace vnitřního trhu významné kroky, týkající se například cen knih, práv v oblasti audiovizu nebo zdanění starožitností⁶². Mimo jiné však deklarace vyzdvihující kulturu jako prostředek upevňování spolčené evropské identity daly nově ustavené Delorově komisi zelenou k tomu, aby uskutečnila iniciativy, které podporovala. V roce 1985 tedy byly učiněny následující kroky k upevnění společné evropské identity: byla přijata oficiální vlajka a hymna ES, byl zaveden evropský kalendář s „měsíci kultury“ a 9. květnem jako Dnem Evropy) a byly zahájeny kulturní iniciativy jako *Evropská města kultury* či vytvoření *Evropského kulturního prostoru*. O rok později bylo ustaveno Generální ředitelství (DG) Kultura a zvolen Komisař pro kulturu. Stále se však nejednalo o společnou kulturní politiku ES.

Změnu přinesl až rok 1993, kdy 1. 11. vstoupila v platnost *Maastrichtská smlouva* aneb *Smlouva o Evropské unii (SEU)*, která zařadila kulturu mezi základní politiky Společenství. Stejně jako na ostatní politiky se na kulturu vztahuje *princip subsidiarity*⁶³. Na problematiku kultury se zaměřuje článek 128, hlavy IX SEU, který uvádí, že Společenství bude na celoevropské úrovni podporovat kulturu svých členů, přispívat k jejímu rozkvětu, a zároveň respektovat národní a regionální diversitu a zdůrazňovat společné kulturní dědictví.⁶⁴ První odstavec se týká závazku EU uchovávat a zhodnocovat evropské dědictví s ohledem na rozmanitost národních a regionálních kultur. V následujícím odstavci se EU zavazuje udržovat a zhodnocovat spolupráci mezi členskými státy, zejména v oblastech:

- zvyšování znalosti a šíření dějin a kultury evropských národů;
- zachování a ochrany kulturního dědictví evropského významu;
- nekomerčních kulturních výměn;

⁶² STICHT, Pamela: *Culture Européenne ou Europe des Cultures*, s. 49.

⁶³ Princip, který podle Maastrichtské smlouvy v článku 3b říká, že “v oblastech, které nespádají do jeho výlučné působnosti, vyvíjí Společenství činnost v souladu se zásadou subsidiarity jen tehdy a pokud cíle navrhované činnosti nemohou být uspokojivě dosaženy členskými státy a mohou být z důvodů rozsahu či účinku navrhované činnosti lépe dosaženy Společenstvím”

⁶⁴ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 27.

- umělecké a literární tvorby, včetně tvorby audiovizuální.

V třetím odstavci je zmíněna spolupráce se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi angažujícími se v oblasti kultury, zejména s Radou Evropy. Ve čtvrtém odstavci se Unie zavazuje dohlížet nad dopadem rozhodnutí učiněných v jiných sektorech na kulturu, čímž zároveň potvrzuje provázanost kultury s těmito sektory.⁶⁵ Evropská unie se v rámci Maastrichtské smlouvy zavazuje podporovat kulturní dimenzi ostatních politik Společenství. Její činnost by tedy měla nejen zdůraznit kulturní profil jednotlivých členských zemí, zlepšit jejich vzájemnou spolupráci na poli kultury a zvýšit kulturní dimenzi socioekonomického rozvoje⁶⁶. V pátém odstavci je stanoven způsob rozhodování v oblasti kultury. Rada, složená z ministrů kultury členských států schvaluje rozhodnutí jednomyslně a jeho výsledky jsou pro členské státy závazné. Otázka harmonizace právních a správních předpisů členských států je vyloučena. Evropská komise může dát doporučení, které musí být schváleno Parlamentem a Výborem regionů.

V roce 1992 následně po vydání článku 128 SEU vydala Komise také deklaraci vysvětlující její priority v kulturní oblasti, které dělí na dvě osy:

1. *Horizontální úroveň* založená na úzké spolupráci s profesionály a odborníky působícími na národní či regionální úrovni za účelem realizace cílů jako:

- podpora evropské kulturní dimenze v rámci národních i unijní politik a programů;
- vytvoření nových mezikulturních sítí;
- podpora dialogu na národní, regionální a místní úrovni při zachování kulturní diversity;
- podpora umělecké tvorby a dialogu umělců;
- podpora překladů za účelem, zjednodušení, udržování a vytváření nových kulturních výměn.

2. *Specifické a prioritní činnosti*

- vytvoření programu či dokumentu shrnujícího prostředky a kroky k ochraně evropského kulturního dědictví;

⁶⁵ STICHT, Pamela: *Culture Européenne ou Europe des Cultures*, s.52-53.

⁶⁶ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 28.

- vytvoření programu v oblasti knih a četby.⁶⁷

Amsterdamská smlouva, revidující smlouvu Maastrichtskou převzala v článku 151 téměř doslova znění článku 128 *Maastrichtské smlouvy*. Jediná změna spočívá v doplnění čtvrtého odstavce o zmínku o ochraně a podpoře kulturní rozmanitosti.

3.2 Aktéři podílející se na kulturní politice Evropské unie

Evropská rada

Evropskou radu tvoří hlavy států a vlád členských zemí. Ti mají na starosti určovat hlavní linie politiky EU, což platí i pro oblast kultury.

Rada ministrů

Rada ministrů zodpovědných za kulturu (většinou ministři kultury, v některých oblastech např. ministři školství) koordinuje aktivity Společenství v oblasti kultury a projednává všeobecné otázky, které se kultury týkají. Rada zastupuje zájmy členských států. při rozhodování o otázkách kultury a kulturní politiky musí hlasovat jednomyslně. Rada ministrů kultury se začala scházet až v roce 1982.

Evropská komise

V rámci Evropské komise se otázkami kultury a vzdělávání zabývá Generální ředitelství (DG) – Vzdělávání a Kultura. Toto DG předkládá návrhu projektů a legislativy ke schválení Radě a Evropskému parlamentu, má na starosti přípravu a realizaci rozhodnutí Rady, pravidelně podává Radě zprávy týkající se kulturní spolupráce Společenství a vydává materiály týkající se kultury.⁶⁸

Evropský parlament

Evropský parlament se spolupodílí na rozhodovacích procesech v kulturní oblasti, zaujímá stanovisko k návrhům Komise a ovlivňuje finanční otázky. Komise pro

⁶⁷ STICHT, Pamela: *Culture Européenne ou Europe des Cultures*, s.54-55.

⁶⁸ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 31.

záležitosti kultury a mládeže byla založena v roce 1973, jako jeden z prvních pokusů o kulturní spolupráci na komunitární úrovni.

Výbor regionů

Výbor regionů, založený v roce 1994, reprezentuje zájmy regionů a obcí EU. V oblasti kultury poskytují členové Výboru konzultace ostatním evropským institucím, neboť mají blíže k občanům a skutečným potřebám konkrétních regionů. Především se podle článku 128 SEU vyjadřují k návrhům Rady.

3.3 Kulturní programy a projekty Evropské unie

Snaha o dosažení cílů na poli kultury podle článku 120 Maastrichtské smlouvy, vedla ke vzniku mnoha programů zaměřených na spolupráci států v určité oblasti, pro jejíž rozvoj je nezbytná podpora ze strany ES. Některé projekty existovaly nicméně už od 80. let. Jejich cílem byla především ochrana evropského kulturního dědictví v souladu se zachováním diversity a kontinuity.

Veškeré projekty měly splňovat následující kritéria:

- *Evropská dimenze*, tzn. každý projekt se má vztahovat k určitému evropskému zájmu a podílet se na něm musí nejméně tři státy, z nichž alespoň dva jsou členy EU;
- *Spolupráce* – projekty musí být výsledkem partnerského vztahu více zemí nebo směřovat k navázání spolupráce mezi nimi;
- *Interdisciplinární přístup*- projekty musí podporovat aktivní účast a spolupráci profesionálů, jejichž znalosti jsou pro implementaci nezbytné a rozšiřování výsledků do co nejširších vědeckých či profesionálních kruhů.⁶⁹

V průběhu devadesátých let vzniklo několik programů zaměřených na jednotlivé oblasti kultury. Mezi programy podporujícími uměleckou tvorbu byly významné zejména programy *Kaléidoscope*, *Ariane*, *Raphael* a program *Media* v audiovizuální oblasti.

⁶⁹ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s.31.

Program Raphael

Program Raphael, zaměřující se na ochranu a rozvoj evropského kulturního dědictví na základě celoevropské spolupráce, vznikl v roce 1997 a byl ukončen roku 1999. Program se vztahoval na několik oborů – architekturu, archeologii, sochařství, etnografii, umění a další. Se zaměřením na čtyři hlavní oblasti:

- spolupráce evropských zemí na rozvoji evropských muzeí;
- podpora dalšího vzdělávání a mobility profesionálů působících v oblasti ochrany kulturního dědictví;
- studium, ochrana a obnovování dekoračních průčelí domů;
- studium, ochrana a obnovování evropského preindustriálního dědictví.

Program Kaléidoscope

Program Kaléidoscope se zaměřil na oblast umělecké a kulturní tvorby, a trval od března 1996 do konce roku 1999. Byl rozdělen do dvou částí :

podpora kulturních událostí a projektů organizovaných přes kulturní sítě nebo spoluprací organizací z nejméně třech členských států EU v následujících oblastech: tanec, divadlo, opera, malířství, sochařství, vyřezávání, rytectví, architektura, fotografování a návrhy zahrnující multimediální produkci jako formu uměleckého výrazu;

- rozsáhlé projekty evropské spolupráce mající kulturní a socio-ekonomický dopad. Mezi úspěšné projekty z této skupiny patřily: *Mládežnický orchestr Evropské unie*, *Barokní orchestr evropské Unie*, *Evropské město kultury* či *Evropský kulturní měsíc*.

Program Ariane

Program Ariane zahájený v roce 1997 na období dvou let, se věnoval oblasti knih, zejména evropské literatury a četby. Jeho cílem bylo zvýšit zájem o literaturu, zlepšit dostupnost knih pro veřejnost, zlepšit podmínky a profesionální dovednosti v oblasti překladů a zároveň zachovat kulturní diversitu na národní i regionální úrovni. Těmto cílům odpovídaly tři hlavní linie programu:

- překlady literárních děl 20. století, divadelních her, encyklopedií a dalších naučných knih;

- projekty partnerské spolupráce vedoucí ke zvýšení zájmu veřejnosti o evropskou literaturu a četbu;
- podpora vzdělávání profesionálů v oblasti literatury a výměny informací mezi nimi.

Kultura 2000

V roce 1998 předložila Komise (původně s touto myšlenkou přišla Itálie) návrh vytvořit rámcový program pro kulturu, který navazuje na programy *Kaléidoscope*, *Ariane* a *Raphael*. Zároveň však přináší nové formy a metody práce. Program Kultura 2000 měl zjednodušit administrativu a vytvořit trvalé struktury. Během jednání v rámci příprav programu Kultura 2000 se členské státy shodly na významu kultury jako základní hodnoty v rámci Evropské unie i v jejích vnějších vztazích a na nutnosti regulačního rámce, který by odpovídal na potřebu zvláštního přístupu ke kultuře. Kulturní zboží nemá být řízeno mechanismem trhu. Program Kultura 2000 zároveň reaguje na aktuální výzvy, jako je postupující evropská integrace a rozšiřování EU, globalizace, formování informační společnosti, a na potřebu podpory zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Z organizačního hlediska je program založen na systému přímých finančních příspěvků různým aktérům na poli kultury a podporou jejich vzájemné spolupráce. Tento systém zavádí nová pouta mezi evropskými institucemi a orgány místní správy různých úrovní.⁷⁰

Konkrétně se program Kultura 2000 zaměřuje na tři oblasti aktivit:

1. Podpora dlouhodobé a vícedisciplinární spolupráce evropských institucí organizujících kulturní akce zejména v oblasti mobility umělců.
2. „Velké projekty“ (festivaly, péče o kulturní památky) směřující k přiblížení kulturního dědictví a kulturní diversity široké veřejnosti
3. „Specifické projekty“ - inovační projekty podporující přístup ke kultuře, spolupráci mezi zeměmi EU a třetími zeměmi a nové formy uměleckého vyjádření.⁷¹

Celkový rozpočet programu byl cca 236,5 milionu Euro.⁷²

⁷⁰MEINHOF, Ulrike Hanna; TRIANDAFYLLIDOU, Anna: *Transcultural Europe: Cultural policy in a changing Europe*, s. 28.

⁷¹ STICHT, Pamela: *Culture Européenne ou Europe des Cultures*, s.52-53.

⁷² <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l29006.htm>, 11.5.2009.

Kultura 2007 - 2013

V roce 2007 navázal na projekt Kultura 2000 projekt Kultura 2007 – 2013, jehož základním cílem je přispívat k vytváření evropské občanské společnosti prostřednictvím kulturní spolupráce v Evropě, zdůrazňováním společných kulturních prvků obyvatel Evropy s jejich společným bohatým dědictvím a kulturní rozmanitostí.⁷³

Hlavní priority programu jsou následující:

- podpora mezinárodní mobility kulturních představitelů;
- podpora mezinárodní výměny uměleckých děl a také kulturních a uměleckých počinů;
- podpora mezikulturního dialogu.

V rámci těchto priorit program Kultura 2007-2013 podporuje zejména tři typy aktivit:

1. podpora kulturních projektů různých typů a rozsahu⁷⁴;
2. podpora kulturní spolupráce organizací;
3. podpora výzkumu, shromažďování a rozšiřování informací o kulturní spolupráci.

Celkový rozpočet programu je 400 milionů Euro.⁷⁵

Programy v oblasti Audiovize

Oblast audiovize, konkurenceschopnost evropské audiovizuální produkce na trhu, udržování soutěže na trhu a podpora různorodosti programů na evropském trhu jsou významnými složkami kulturní politiky EU. K těmto aktivitám docházelo a dochází pomocí následujících programů:

Media I – Tento program trval od roku 1991 do konce roku 1995 a měl za cíl rozvoj audiovizuálního průmyslu v Evropě, zvyšování konkurenceschopnosti evropské produkce a podpora mezinárodní výměny v této oblasti.

Media II – Program Media II navázal na program Media I a fungoval v letech 1996-2000. Kromě navázání na cíle Media I byla součástí tohoto programu podpora vzdělávání profesionálů pracujících v audiovizuálním průmyslu a vytváření příznivého prostředí pro

⁷³ Program Kultura 2007-2013: <http://www.institutumeni.cz/res/data/005/000587.pdf>, s. 5.

⁷⁴ Tato oblast tvoří největší část, asi 77 % rozpočtu projektu.

⁷⁵ Program Kultura 2007-2013: <http://www.institutumeni.cz/res/data/005/000587.pdf>, s. 5.

společnosti v této oblasti působící. Do programu spadala také podpora filmových festivalů organizovaných členskými státy.

Media Plus navázal na program Media I a II, podtitulem tohoto programu je „Rozvoj – Distribuce-Podpora“. Doplnuje jej program Media Training zaměřený na vzdělávání pracovníků oblasti audiovizí.

TV bez hranic (*TV without frontiers*)

Cílem TV bez hranic je volný pohyb televizních služeb na území EU a následná podpora rozvoje evropského audiovizuálního trhu. Národní legislativy jsou koordinovány v oblastech zákonů o televizním vysílání, podpory produkce a distribuce evropských děl, televizní reklamy a sponzorství, ochrana minoritních menšin a v dalších oblastech. Poprvé byl tento program zahájen nařízením rady v roce 1989 a v roce 1997 byl v reakci na rychlý růst audiovizuálního sektoru znovu přijat Radou a Evropským parlamentem.⁷⁶

Kulturní agenda pro Evropu v globalizujícím se světě

V květnu 2007 přijala Evropská komise první politické prohlášení o významu kultury pro Evropu v globalizujícím se světě a navrhla historicky první „Strategii pro kulturu“. Kulturní agenda pro Evropu má formu sdělení Evropské Komise, které potvrzuje ústřední roli kulturní agendy pro Evropu a její vztahy se třetími zeměmi. Dále popisuje prostředky, kterými EU podporuje kulturu. Přijetí Agendy pro Evropu předcházelo dlouhému procesu konzultací všech zainteresovaných stran.⁷⁷

Kulturní agenda pro Evropu směřuje ke třem hlavním cílům:

- podpora mezikulturního dialogu a kulturní diversity (například skrze přeshraniční spolupráci a šíření uměleckých děl);
- podpora kultury jako katalyzátoru kreativity v rámci Lisabonské strategie pro zaměstnanost a růst (umělecká tvorba a kreativita podle Evropské agendy pro kulturu vytváří sociální i technologické inovace a stimuluje růst a zaměstnanost v EU);

⁷⁶ PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, s. 41.

⁷⁷ Commission sets out cultural agenda for Europe, *Euractiv*, nečíslováno.

- podpora kultury jako životně důležitého aspektu mezinárodních vztahů, v souladu s *Konvencí UNESCO O ochraně a podpoře diversity kulturního vyjádření*.⁷⁸

Pro dosažení těchto cílů a za účelem rozvoje nových politik stanovila Komise nové pracovní metody a partnerství a navrhla strukturovaný dialog s pracovníky kulturního sektoru: profesionálních uměleckých organizací, kulturních institucí, nevládních organizací, evropských sítí nadací atd. Na úrovni členských států je tato nová agenda organizována využíváním Otevřené metody koordinace (*Open method of coordination*).⁷⁹ Evropská agenda pro kulturu je doplňována dalšími iniciativami EU, jako například Evropským rokem mezikulturního dialogu (2008) a Evropským rokem kreativity (2009).

3.4 Role Francie v evropské kulturní politice

Francie byla tradičně iniciativním a výrazným hráčem na poli kulturní politiky nejen na domácí, ale i na mezinárodní úrovni, a tato role je od ní svým způsobem nadále očekávána. Právě Francie iniciovala řadu významných kroků ve vývoji kulturní spolupráce Evropských společenství, například setkávání ministrů kultury, harmonizaci národního práva v některých oblastech atd. Vývoj evropské kulturní politiky směřoval k mezivládní spolupráci, kde národní státy hrají klíčovou roli. Evropské instituce neměly žádné právní prostředky zasahovat do kulturní oblasti národních států a jejich politika byla zaměřena na ekonomické aspekty kulturního zboží. Jejich vliv na tuto oblast spočíval zejména v ekonomické liberalizaci trhů. Francie se stavěla proti liberálnímu přístupu ke kulturní politice a podporovala mezivládní přístup, který by respektoval francouzské národní zájmy v kulturní politice, zejména koncept „kulturní výjimky“. Ta obhajuje vynětí kulturního zboží z volného tržního mechanismu. Jak bylo popsáno v předchozí kapitole, Francie vždy kladla důraz na kulturní politiku na národní úrovni a státní intervence v tomto sektoru byly běžnou záležitostí. Navíc byl kulturní průmysl Francie tradičně silnější než v ostatních zemích, což vysvětluje odpor Francie k liberalizaci kulturního sektoru ze strany evropských institucí. S rostoucím dopadem nadnárodního rozhodování na politiky začala Francie prosazovat „alternativní“ politiku

⁷⁸ *The European Agenda for Culture*: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc399_en.htm, 5.5.2009.

⁷⁹ Tato metoda je založena na stanovení společných cílů a periodickém monitorování pokroků, jejich hodnocení a přezkoumávání organizovaném jako vzájemně školící proces.

v kulturní oblasti, tzn. začala uplatňovat svou tradiční národní politiku suverenity v kulturní oblasti na evropské úrovni.⁸⁰

3.5 Hlavní body předchozích francouzských předsednictví

Francie stála v čele Evropské unie před rokem 2009 již jedenáctkrát. Podařilo jí využít této role předsedajícího státu, který určuje agendu jednání, stejně jako hlavní linie priorit jednotlivých sektorů, pro prosazení některých svých cílů. Nicméně není možná říci, že by se jednalo o období, ve kterých se Francii podařilo prosadit nejvíce národních priorit, neboť předsednická země musí zároveň splňovat roli prostředníka a arbitra zájmů ostatních zemí.

V rámci francouzského předsednictví druhé poloviny roku 1989 se Francie snažila prosazovat diskuse na témata, která považovala za zásadní, mezi nimi intelektuální vlastnictví, Evropská audiovizuální politika či vzdělávací systémy. Příkladem úspěšného prosazování francouzských priorit byla konference *Zasedání o audiovizi (Assises de l'Audiovisuel)*, pořádané francouzským ministerstvem zahraničí, které se účastnil i Jacques Delors jako předseda EK (jeho účast hrála roli pro zvýšení významu setkání). Francii se podařilo získat multilaterální podpůrný mechanismus pro evropský filmový průmysl: 26 zemí podepsalo „Audiovisuel Eureka“, dokument podporující spolupráci mezi filmovými společnostmi v Evropě.⁸¹

Důležitým bodem francouzského předsednictví v roce 2000 byla také oblast audiovize, kde se ministryni Catherine Tasca podařilo na evropské úrovni prosadit program Media Plus a o 29% zvýšit jeho finanční rozpočet oproti předchozímu programu Media II. Dále se jí podařilo prosadit v Radě rezoluci o národních podporách kinematografii a audiovizuálnímu sektoru, v nichž spatřovala záruku zachování kulturní diversity.

⁸⁰ LITTOZ- MONET, Annabelle: European Cultural Policy: A French Creation?, s.264.

⁸¹ LITTOZ- MONET, Annabelle: European Cultural Policy: A French Creation?, s.266.

Další oblastí, ve které se Francie snažila v průběhu svých předsednictví prosadit své myšlenky, byla pevná cena knih. Po počátečním odporu velkého množství států, se k této otázce na konci devadesátých let začaly některé členské země EU stavět pozitivněji. Francie tedy učinila druhý pokus a stanovila pevnou cenu knih jako jednu ze svých priorit na Radě ministrů kultury během PFUE v roce 2000 a během předsednictví uspořádala konferenci na toto téma. Podobné postoje k otázce pevných cen knih mělo také Německo, které bylo pro Francii silným partnerem, Rakousko, Řecko, Belgie a Itálie. Proti se stavěly skandinávské země a Británie a nakonec v Radě převážil názor, že otázka cen knih bude ponechána na principu subsidiarity, což se odrazilo v nízké podpoře návrhu unijní legislativy. Agenda jednotné ceny knih je důkazem, že pro předsedající stát není možné prosadit novou politiku, pokud se na ní neshodují všechny členské státy. Jediné možné řešení je v tomto případě snaha o mezivládní spolupráci se státy s podobnými tendencemi v dané oblasti.

3.6 Shrnutí

První známky kulturní spolupráce se v Evropě objevují po druhé světové válce. Evropská společenství však kulturu poprvé zmiňují až v 70. letech a mezi politiky Společenství ji zařadila až Maastrichtská smlouva na počátku let devadesátých. Poté se také ve větší míře začínají objevovat společné kulturní programy, zprvu sektorové, v roce 2000 nahrazené rámcovým programem Kultura 2000. Na něj v současnosti navazuje program Kultura 2007-2013. První společnou strategii pro kulturu přijala EU až v roce 2007 pod názvem *Kulturní agenda pro Evropu v globalizujícím se světě*.

Pravomoci Evropské unie v oblasti kultury zůstávají omezené na organizování společných iniciativ. Tvorbě skutečné společné kulturní politiky zabraňuje pravidlo jednohlasého rozhodování v Radě pro oblast kultury, které dokazuje citlivost členských států na potenciální omezení jejich suverenity v kulturní agendě. Kromě toho Maastrichtská smlouva přímo zakazuje harmonizaci práva členských států v oblasti kultury. Kultura tedy zůstává v Evropské unii vnímána z pohledu národních států. Veškeré programy jsou iniciovány na základě souhlasu všech členských států.

Na druhé straně však kulturní agenda v procesu evropské integrace hraje významnou roli. Nelze spojovat evropské národy a opomíjet při tom kulturu. Evropská unie se věnuje kulturní agendě čím dál více, a je si vědoma nutnosti zvolit citlivý a přiměřený přístup k otázce kulturní jednoty a Evropy a současné rozdílnosti národních kultur. Přesto se zdá, že je kultura v rámci evropské integrace stále ještě vnímána více jako luxus než jako plnohodnotný zdroj ekonomického rozvoje a nástroj sociální integrace. Příslibem změny a velice důležitým krokem směrem k zdůraznění kulturní agendy na evropské úrovni se stala zmíněná *Kulturní agenda pro Evropu v globalizujícím se světě*, jakožto první společná strategie v oblasti kultury.

4. Francouzské předsednictví Evropské unie a jeho kulturní agenda

4.1 Francouzské předsednictví (PFUE) 2008⁸²

V druhém pololetí roku 2008 (1.7. - 31. 12. 2008) se Francie již podvanácté ujala role předsednické země Evropských společenství / Evropské unie. Motto francouzského předsednictví („Ochranářštější Evropa" / "A more protective Europe" / "Une Europe plus protectrice“) poukazuje na rozhodnutí Francie zaměřit se na ochranu evropských občanů. Důležitým momentem francouzského předsednictví se stala ratifikace Lisabonské smlouvy. Po odmítavém vyjádření svého lidu k projektu Ústavní smlouvy si francouzská vláda předsevzala "usmířit Evropu se svými občany".

Jako hlavní priority si Francie stanovila následující oblasti:

- energie a klima (udržitelný rozvoj a energie)
- problematika migrace (Evropský imigrační a azylový pakt)
- bezpečnost a obrana (zlepšení evropského obranného potenciálu)
- zemědělství (revize a budoucnost Společné zemědělské politiky)

Zároveň však muselo francouzské předsednictví muselo čelit nepředvídaným událostem, které byly velkou výzvou ve zvládnání a řízení krizí. Bylo jich několik: institucionální krize zrozená z irského „ne“ Lisabonské smlouvě, gruzínská krize, světová finanční krize. Celkově bylo francouzské předsednictví hodnoceno jako úspěšné, a to jak v oblasti jeho priorit, tak v reakci na neočekávané výzvy.⁸³

4.2 Prosazování kulturní agendy v rámci PFUE

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, Francie klade na kulturní politiku tradičně velký důraz, a to nejen na národní úrovni, ale také na úrovni kulturní dimenze evropského

⁸² Présidence Française de l'Union Européenne.

⁸³ *Barometr francouzského předsednictví* <http://institut-thomas-more.org/barometre-pfue/barometre.html>, 24.4.2009.

projektu.⁸⁴ Právě předsednictví Evropské unie je vhodnou chvílí, kdy se stát může pokusit prosadit své priority na celoevropské úrovni. Přestože projekty, se kterými předsednická země přichází, nejsou závaznými evropskými programy, ale „pouze“ o národní projekty, předsednická země má možnost představit své ideje, diskutovat o svých prioritách s ostatními členskými státy EU, vést jednání a pořádat setkání a aktivity vedoucí k uzavření dohod a rozvoji předkládaných projekt. Pozornost, která je předsednické zemi věnována a možnost určovat agendu jednání i hlavní priority jednotlivých oblastí, činí možnost prosadit národní zájmy na evropské úrovni nesrovnatelně snazší během výkonu předsednictví v porovnání s ostatními obdobími. Cílem předsednické země bývá obvykle dosažení dohody s ostatními členskými státy o společném programu, směřování či postoji. A to buď na mezivládní úrovni, nebo pokud je projekt skutečně úspěšný, může být přijat Evropskou komisí jako Evropský program.

Potenciální úspěšnost v prosazování priorit kulturní politiky je samozřejmě závislá na tom, zda je kulturní politika dané předsednické země tradičně silná (zde je Francie nejtypičtějším příkladem) nebo se naopak jedná o zemi, která nemá možnost věnovat kulturní agendě velkou pozornost. S tím je spojena také otázka výběru priorit. Velké země s dlouhou a bohatou kulturně politickou tradicí pravděpodobněji přijdou s ambiciózními prioritami a novými idejemi. Ve francouzském případě jsou dokonce ambiciózní priority předem automaticky očekávány. Pro země s menšími prostředky a možnostmi v prosazování kulturní agendy pak může být řešením rozvíjení již započatých aktivit, kde se dá předpokládat souhlas a ochota ke spolupráci většiny členských států. Šestiměsíční předsednictví je však většinou příliš krátká doba na plné dokončení a prosazení programu předsednické země na evropské či mezivládní úrovni. Předsednická země pak zpravidla pracuje na rozvoji svých priorit i po skončení předsednického období. Často je však následný vývoj méně intenzivní, což souvisí s úbytkem pozornosti, které se státu v době předsednictví dostává, v některých případech hrozí úplné zastavení vývoje dané iniciativy. V souvislosti s Evropským předsednictvím je nutné si uvědomit, že jeho

⁸⁴ *Bilan de la Présidence Française en matière culturelle et audiovisuelle devant le Parlement européen le 19 janvier 2009*, nečíslováno.

charakter se mění. Prosazování priorit v Evropské unii o 27 státech je nesrovnatelně komplikovanější než v Evropské unii s 12 členy.⁸⁵

Celkově je však možné říci, že význam kulturní agendy v evropských předsednictvích roste. Konkrétním impulsem tohoto růstu bylo zavedení společné strategie pro kulturu - *Kulturní agendy pro Evropu v globalizujícím se světě*. Význam kulturní politiky v evropských předsednictvích se nicméně liší v závislosti na postavení kultury na žebříčku priorit jednotlivých zemí.

4.3 Hlavní aktéři kulturní agendy v rámci PFUE

Hlavní aktéry francouzského předsednictví představovaly následující složky:

Sektorová ministerstva:

Ministerstvo kultury a komunikace (MCC) je v rámci francouzského předsednictví EU na poli kulturní politiky jednoznačně nejaktivnějším aktérem.

Jeho činnost se odehrává na 2 úrovních:

1. Na úrovni jednotlivých sekcí (*direction*), z nichž každá připravuje vlastní program v rámci agendy, kterou je pověřeno. Např. *Direction de l'architecture et du patrimoine (DAPA)* se věnovalo programu kulturního dědictví, *Direction du développement des médias (DDM)* agendě médií a audiovizí atd. Koordinaci aktivit v rámci předsednictví a bilaterálních jednání členskými státy EU měla v kompetenci *Délégation au développement et aux affaires internationales (DDAI)*. Za průběh předsednictví a jeho koordinaci byl pak zodpovědný generální inspektor (*Inspecteur général*) jmenovaný ministryní.
2. Druhou významnou složkou činnosti MCC v rámci PFUE byla jednání v rámci Výboru pro kulturní záležitosti Evropské komise (*Comité des affaires culturelles - CAC*), který se setkává pravidelně v Bruselu, nejméně cca desetkrát v průběhu jednoho předsednictví. Jeho členy jsou stálí reprezentanti ministerstev kultury členských států EU a zástupce Evropské komise. Výboru předsedá představitel státu, který právě vykonává evropské předsednictví, v průběhu druhého pololetí

⁸⁵ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

roku 2008 to tedy byla Francie. Předsedající země určuje agendu jednání Výboru. Právě zde se vyjednávají podmínky a připravují podklady pro případné návrhy evropských či mezivládních programů.

Ministerstvo zahraničních věcí (MAE) má v kompetenci zahraniční kulturní agendu Francie a ve francouzské kulturní politice hraje významnou roli.⁸⁶ Nicméně externí kulturní agenda Francie a dalších členských zemí nebyla předmětem jednání v rámci PFUE, tato problematika je tradičně v rukou jednotlivých členských států.

Profesionální uskupení a zástupci umělců různých odvětví byly pro MCC důležitým partnerem diskuze. Tato jednání však proběhla ještě předtím, než Francie začala projednávat kulturně-politickou agendu s ostatními zeměmi a evropskými institucemi. Jedná se tedy spíše o aktéry vnitřní politiky Francie.⁸⁷

Generální sekretariát pro evropské záležitosti (SGAE)⁸⁸

Generální sekretariát měl na starosti celkovou koordinaci francouzského předsednictví. Právně a politicky spadá pod předsedu vlády a jeho úkolem je příprava pozic prezentovaných Francií v evropských strukturách. V červenci roku 2007 vznikla samostatná složka zaměřená pouze na předsednictví, s omezenou dobou existence do začátku roku 2009: **generální sekretariát PFUE**, který se zabýval logistikou předsednictví a jeho praktickou koordinací. Před započítáním předsednictví stanovil rozpočet předsednictví pro jednotlivé mise. Speciálního útvar pro řízení předsednictví byl v předsednictví roku 2009 zřízen poprvé, což dokazuje stoupající logistickou náročnost řízení rozšiřující se EU.

4.4 Rozpočet PFUE

Celkový rozpočet francouzského předsednictví v Radě Evropské unie v roce 2008 představoval 190 milionů euro⁸⁹. Tato částka představovala obnos třikrát vyšší ve srovnání s rozpočtem posledního francouzského předsednictví (v roce 2000).

Celkový rozpočet se dělil na tři linie:

⁸⁶ Rozdělení kompetencí MCCa MAE je však předmětem očekávaných změn, jak bylo uvedeno výše.

⁸⁷ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

⁸⁸ Secretariat général des affaires européennes.

⁸⁹ La Présidence française de l'UE: mode d'emploi, *Euracti*.

- povinné a tradiční aktivity pořádané předsednickou zemí
- vlastní iniciativy PFUE
- meziministerské aktivity

Rozpočet byl organizován v duchu LOLF (*Loi organique relative aux lois des finances*), tedy v duchu reformy veřejných financí zavedené v lednu 2006. Rozpočet byl tedy rozdělen podle jednotlivých misí a programů. Celkový obnos, který pro oblast kultury a audiovizí v rámci schváleného rozpočtového rámce obdrželo MCC, tvořil 6 150 382 euro. Nejnákladnější položkou v rámci kulturní agendy francouzského předsednictví bylo neformální setkání ministrů kultury a audiovizí pořádané v červenci 2008 ve Versailles (viz dále), jehož náklady činily 1 milion euro.

4.5 Spolupráce s ostatními členskými státy EU

Pro průběh předsednictví a uskutečnění priorit předsedajícího státu je spolupráce s ostatními členskými státy zcela zásadní. Prosazení priorit na evropské úrovni ze strany předsednické země je možné jedině za podpory a souhlasu ostatních členských států.

Při výběru priorit v oblasti kulturní politiky nicméně každé předsednictví vychází ze svých národních zájmů a cílů.

4.5.1 Předsednické TRIO

Spolupráce a snaha o koordinaci národních priorit probíhá v rámci předsednického TRIA, tří po sobě navazujících předsednických zemí. Tento koncept má napomoci k tomu, aby evropské předsednictví bylo vnímáno jako součást dlouhodobého procesu.⁹⁰ Francouzské předsednictví v rámci TRIA spolupracuje s předsednictvím České republiky (1. pololetí 2009) a Švédska (2. pololetí 2009). Před započítáním francouzského předsednictví byl vytvořen osmnáctiměsíční program, jehož cílem bylo zajistit obsahovou návaznost všech tří předsednictví při zohlednění priorit těchto tří předsednictví. Francie, jakožto největší a z kulturně-politického hlediska nejsilnější partner, hrála při volbě kulturních priorit TRIA důležitou roli.

⁹⁰ La Présidence française de l'UE: mode d'emploi, *Euractiv*.

Strategický rámec programu byl konzultován s následujícím předsednickým TRIEM Španělskem, Belgií a Maďarskem v Bruselu na úrovni stálých zástupců.⁹¹

V rámci Společného programu se v oblasti kultury, audiovizuální a mnohojazyčnosti shodly Francie, Česká republika a Švédsko na spolupráci zaměřenou na následující agendu:

Kultura

Všechna tři předsednictví se zaměří na provádění evropského programu pro kulturu a pracovního plánu pro kulturu na období let 2008–2010 v rámci otevřené metody koordinace. Pozornost bude věnována zejména otázce, jak zlepšit přístup ke kultuře, zejména dětí a mladých lidí, a jak zajistit součinnost mezi kulturou a vzděláváním. Na programu bude i nadále podpora kulturní rozmanitosti, zejména v souvislosti s prováděním Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, a dialog s odvětvím kultury. Bude také podporován mezikulturní dialog, především v souvislosti s průběhem Evropského roku mezikulturního dialogu (2008) a s činností navazující na téma tohoto roku.

Předsednictví opětovně poukáží na význam přínosu odvětví kultury a tvůrčí činnosti pro růst a zaměstnanost a udržitelný rozvoj. Práci v této oblasti podpoří úsilí Eurostatu o zajištění vytváření statistiky v odvětví kultury. Řádného posouzení se dostane připravované studii Komise o podmínkách přispívajících k rozvoji tvůrčího a kulturního odvětví. Předsednictví se budou také zabývat otázkou zlepšení vnitřního trhu, pokud jde o kulturní zboží a služby, jakož i otázkou vytváření lepších podmínek pro profesionály působící v kulturním a tvůrčím odvětví a zlepšování mobility umělců a uměleckých sbírek.

Důkazem bohatství a rozmanitosti umělecké tvorby v Evropě bude Evropská kulturní sezóna uspořádaná v roce 2008. Rovněž bude zahájena reflexe o úloze architektury v udržitelném rozvoji. Předsednictví zdůrazní své odhodlání podporovat a chránit evropské kulturní dědictví v rámci konkrétních evropských projektů, ochrany kulturních statků a boje proti nezákonnému obchodování s uměním a archívy. Pro uchování kulturního dědictví jakožto zdroje evropské kulturní a jazykové rozmanitosti a zlepšení jeho dostupnosti má zásadní význam digitalizace kulturního obsahu. Předsednictví podpoří procesy, které v této oblasti v současné době probíhají, prostřednictvím iniciativ, jako je Evropská digitální knihovna.

Audiovizuální otázky

Předsednictví budou aktivně usilovat o naplňování iniciativ Komise týkajících se rozvoje evropského tvůrčího obsahu šířeného on-line a podporovat kulturní tvorbu v digitální éře. Při této práci by měly být plně zohledněny mezinárodní zásady a evropské právní předpisy týkající se práv duševního vlastnictví, aby bylo v Evropě posíleno tvůrčí odvětví a vznikla skutečná kulturní rozmanitost přispívající k cílům Lisabonské strategie. Předsednictví rovněž přispějí k provádění Protokolu o systému veřejnoprávního vysílání v členských státech, a tím zajistí, aby společnosti působící ve veřejnoprávním audiovizuálním odvětví mohly rozvíjet své činnosti a služby v digitálním prostředí.

Mnohojazyčnost

Na základě připravovaného sdělení Komise nazvaného „Podpora mnohojazyčnosti: společný závazek“ budou předsednictví nadále podporovat mnohojazyčnost v členských státech používáním otevřené metody koordinace a lepším využíváním stávajících evropských programů a iniciativ. Klíčové oblasti budou zahrnovat výuku jazyků, včetně podpory studia dvou cizích jazyků již v prvních letech školní docházky v souladu s cílem stanoveným v roce 2002 na zasedání Evropské rady v Barceloně a podpory výuky jazyků na vysokých školách a v průběhu odborného vzdělávání, zvyšování povědomí o významu studia jazyků pro interkulturní dovednosti a evropskou konkurenceschopnost, oběh kulturních produkcí a podporu překladů a titulkování filmů a představení.⁹²

⁹¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu: <http://www.mpo.cz/dokument47400.html>, 20.5.2009.

⁹² *Společný program Francie, České republiky a Švédska*, Rada Evropské unie, 1249/2/08 REV 2 (cs) POLGEN 76, Brusel 25.července 2008.

Návaznost kulturní agendy Francie nekonzultovala pouze se zeměmi TRIA, jejichž předsednictví následovalo po francouzském, ale také se Slovinskem, které Evropské unii předsedalo před Francií.

4.5.2 Další významní partneři

Během předsednictví, stejně jako mimo toto období, spolupracovala Francie se zeměmi, které mají na konkrétní projednávanou agendu stejný pohled a zastávají podobná stanoviska. Skupiny zemí, se kterými Francie na poli kulturní politiky sdílí obdobné postoje, se mohou měnit podle konkrétní projednávané oblasti.

Obecně však platí, že se v kulturně politické oblasti projevuje rozdílnost pohledů a přístupů ke kultuře mezi severními a jižními zeměmi Evropy. Tradičními partnery Francie, kteří sdílejí podobné kulturně-politické priority zejména pak například v pohledu na společné evropské kulturní dědictví jsou státy jihoevropské státy římsko-právní tradice jako například Španělsko, Itálie a další země jižní Evropy. Konkrétních dohod se podařilo dosáhnout například se Španělskem a Belgií, které přislíbily v rámci svých předsednictví převzetí některých významných projektů započatých během francouzského předsednictví.

Významným partnerem bylo Francii i Německo, které však v současné době považuje kulturu za agendu spolkových zemí, takže se spolupráce stává komplikovanější. Tradičními oponenty bývají Francii v oblasti kultury naopak státy anglo-saské právní tradice jako je Británie či Skandinávie.⁹³ Spolupráce a dosažení konsensu na úrovni všech členských zemí se stává složitější s rostoucím počtem členských zemí EU. Francie, která, jak bylo výše uvedeno, klade na kulturní politiku větší důraz než většina ostatních zemí a disponuje většími prostředky k prosazování kulturně-politických cílů, pak bývá ve svých ambicích často limitována. Význam mezivládní spolupráce, která je v rámci předsednictví zároveň vázána na evropský institucionální systém, je tedy obrovský.⁹⁴

⁹³ LITTOZ- MONET, Annabelle: *European Cultural Policy: A French Creation?*, s. 266.

⁹⁴ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

4.6 Priority PFUE v oblasti kulturní politiky

Výběr priorit předsednictví bývá úzce spojen s národními prioritami předsedajícího státu v dané oblasti, v našem případě v oblasti kultury. Předsednická země se své priority v rámci předsednictví snaží zviditelnit a prosadit. Jak uvidíme dále, francouzské priority kulturní agendy v rámci předsednictví z velké části navazují na výše uvedené priority národní. Často se zároveň jedná o témata, která jsou předmětem bilaterálních nebo multilaterálních jednání předsedající země s evropskými parterry.

Francie si pro své předsednické období zvolila v kulturní oblasti čtyři hlavní osy priorit:

1. ochrana a zhodnocení evropského kulturního dědictví a podpora přístupu široké veřejnosti k němu
2. podpora a ochrana kulturní tvorby v digitální éře
3. podpora mezikulturního dialogu a kulturní a jazykové diversity
4. přínos architektury udržitelnému rozvoji.⁹⁵

Dalším výrazným tématem francouzského předsednictví se mělo stát spojení kultury s ekonomikou.

Na otázku k čemu tyto linie směřují, poskytla odpověď ministryně Christine Albanel při svém projevu 26. června v Paříži, na tiskové konferenci při příležitosti představování priorit v oblasti kultury, které byly pro francouzské předsednictví zvoleny. Vyslovila své přesvědčení, že právě kultura je prostředkem, který může dát vznik evropskému „My“ a přispět k tomu, aby, jak vyjádřil Fernando Pessoa „Evropa mluvila jediným hlasem, ale ve všech jazycích a ze všech svých duší“. Evropa podle jejích slov byla Evropou umělců, spisovatelů a filosofů, dříve než Evropou uhlí a oceli. Kultura se dotýká přímo lidských srdcí, a proto je lékem na veškerá napětí a nedůvěru.⁹⁶ Svými, podle slov ministryně Albanel ambiciózními, projekty v oblasti kulturní politiky chce Francie přispět k oživení Evropy a jejímu posunu vpřed.⁹⁷

⁹⁵ *Bilan de la Présidence Française en matière culturelle et audiovisuelle devant le Parlement européen le 19 janvier 2009*, nečíslováno.

⁹⁶ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s. 1.

⁹⁷ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s. 2.

V rámci zmíněných čtyř hlavních linií se francouzské předsednictví věnovalo konkrétním projektům:

1. Ochrana a zhodnocení evropského kulturního dědictví a podpora přístupu široké veřejnosti k němu

- **Evropská digitální knihovna „Europeana“**

Francie přišla s projektem propojení všech evropských databází kulturního dědictví, muzeí, archivů, knihoven, a to včetně jejich audiovizuálních obsahů skrze společný portál, díky němuž má být veřejnosti zpřístupněn více než milion dokumentů, a to jak knih, tak ostatních psaných i audiovizuálních záznamů a sbírek evropských muzeí. Projekt numerické knihovny byl iniciován již roku 2005 prezidentem Chiracem a pěti dalšími představiteli evropských států či vlád (Německo, Španělsko, Itálie, Maďarsko a Polsko). Evropská Komise a členské státy se zavázaly vytvořit elektronickou knihovnu do roku 2010. Jako význačný krok k tomuto cíli roce 2007 započat projekt EDLnet. Jedná se o interdisciplinární síť spojující archivy, knihovny, muzea a audiovizuální sektor, tedy čtyři domény, které by měla numerická knihovna obsahovat. Tato síť má sloužit jako prostor spolupráce jednotlivých institucí z výše uvedených oblastí.

Francouzské předsednictví přijalo projekt evropské digitální knihovny za jeden ze svých cílů. Francie si předsevzala v tomto odvětví prosadit přijetí závěrů Evropské rady s cílem učinit z této iniciativy trvalý program, podpořit proces digitalizace všeobecně, zvolit některá témata, na něž by se knihovna měla zaměřit a dále zajistit soulad fungování knihovny s autorskými právy.

Cílem, který si Francie na období svého předsednictví určila, bylo prosadit zavedení zkušebního fungování projektu Europeana. To by mělo umožnit přístup k více než dvěma milionům archivních položek. Zahájení fungování Europeany francouzské předsednictví naplánovalo na 20. listopad 2008 u příležitosti konání ministerské rady⁹⁸.

- **Projekt označení „Evropské dědictví“ („*label du patrimoine européen*“)**

⁹⁸ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s. 13.

Francie se rozhodla během svého předsednictví navrhnout evropské sedmadvacítce spolupráci na projektu označení „Evropského dědictví“. Toto označení má za cíl odlišení a zvýraznění kulturních památek a míst, které mají specifický význam pro společné evropské kulturní dědictví, historii a evropskou identitu. Cílem toho projektu je zvýšit atraktivitu evropských území tím, že poukáže na jejich kulturní hodnotu a zvýší kulturní povědomí zejména mladých lidí. Zároveň má úkol politický. Tím je podpora evropské kulturní identity a vědomí sounáležitosti evropských občanů skrze společné kulturní dědictví.

Na místech označených jako „Evropské dědictví“ se mají podle francouzské představy konat různé umělecké a kulturní akce. Tato síť kulturních památek má zvýšit informovanost veřejnosti o společném evropském kulturním dědictví, a to i prostřednictvím dostupnosti široké veřejnosti a informací poskytovaných v minimálně třech evropských jazycích. Projekt označení „Evropského dědictví“ nemá za cíl konkurovat nebo se překrývat se sítí společného kulturního dědictví UNESCO, jejímž hlavním úkolem je ochrana významných památek.

Stejně jako projekt evropské digitální knihovny, byl i projekt označení „Evropského dědictví“ na mezivládní úrovni započat ještě před francouzským předsednictvím 2008. K vývoji projektu označení „Evropského dědictví“ bych se chtěla vrátit v další kapitole.

- Boj proti nezákonnému obchodu s kulturním zbožím

Nelegální obchod s kulturním zbožím je pro Francii palčivým problémem. Na domácí úrovni zahájila iniciativy pro zefektivnění boje proti nezákonnému obchodování s kulturním zbožím a evropské předsednictví vnímá jako možnost prosadit posílení spolupráce evropských států v této oblasti. Francie shledává existující komunitární prostředky boje proti nelegálnímu obchodu s kulturním zbožím nedostatečné. Prostředkem řešení této problematiky by byla harmonizace legislativ členských států a zesílená spolupráce mezi policejními jednotkami, celními úřady a soudy. Řešení by tedy bylo možné najít na meziministerské úrovni. Francie se proto rozhodla využít všech příležitostí pro přednesení tohoto tématu na setkáních celoevropské úrovně v rámci svého předsednictví, zejména

na setkání ministrů kultury a audiovizivní v červenci 2008 ve Versailles. V rámci předsednictví se Francie také rozhodla uspořádat kolokvia zabývající se touto problematikou (viz dále).

2. Podpora a ochrana kulturní tvorby v digitální éře

- **Boj proti pirátství a podpora rozvoje kulturních obsahů na internetu**

Další oblastí, kterou se Francie rozhodla během svého předsednictví zdůraznit, je boj proti internetovému pirátství: Jedná se o aktuální a závažný problém, se kterým se potýkají prakticky všechny evropské země. Během posledních pěti let například poklesl obrat v průmyslu hudebních a audiovizuálních nosičů.⁹⁹ Ministryně Alanel vyjádřila své přání vyvolat debatu států evropské sedmadvacítky směřující ke společnému řešení tohoto problému. Ambicí pro období předsednictví bylo dojít ke konsensu členských zemí EU a všech zainteresovaných aktérů v těchto oblastech:

- Smluvní dohody mezi zástupci kultury a poskytovateli internetových služeb, které mají zajistit koordinaci boje proti internetovému pirátství a současné zlepšování legální nabídky kulturního zboží na internetu.
- Prevence internetového pirátství, zejména rozvoj technologií, které umožní rozpoznání ilegálních obsahů a jejich zablokování, dále posílání varovných zpráv internetovým uživatelům.

Případné sankce pro uživatele internetu opakovaně porušující zákon mají zůstat v kompetenci členských států.¹⁰⁰

3. Podpora mezikulturního dialogu a kulturní a jazykové diversity

- **Evropský rok mezikulturního dialogu**

V rámci prioritní linie podpora mezikulturního dialogu a kulturní a jazykové diversity a v rámci evropského roku mezikulturního dialogu (jímž byl Evropským parlamentem a radou vyhlášen rok 2008) se Francie v rámci svého

⁹⁹ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s. 17.

¹⁰⁰ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s. 5.

předsednictví rozhodla soustředit zejména na mezikulturní dialog v oblastech soužití různých kultur na území Evropské unie. Jako předsednická země byla rovněž pověřena formálním uzavřením evropského roku mezikulturního dialogu. U této příležitosti se rozhodla uspořádat celoevropské kolokvium zaměřené na reflexi iniciativ, které během tohoto roku proběhly a představení nových návrhů na další podporu multikulturního dialogu po skončení evropského roku mezikulturního dialogu.

S otázkou kulturní diversity byl úzce spojen francouzský projekt **Evropské kulturní sezóny** (*Une Saison culturelle européenne*), o které bude řeč dále.

- Pluralita jazyků

Pluralita jazyků a podpora překladů je nezbytnou součástí efektivní podpory kulturních výměn a cirkulace uměleckých děl. Na podporu plurality jazyků se Francie rozhodla uspořádat „Evropský den jazyků“, který naplánovala na 28. září 2008. Jako hlavní témata k diskusi byly zvoleny:

- Pluralita jazyků a vzdělávací instituce
- Pluralita jazyků, překlady a pohyb kulturního zboží
- Pluralita jazyků, ekonomický růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost

Cílem „Dne jazyků“ má být představit téma jazykové plurality široké veřejnosti prostřednictvím velkolepých akcí a mediální pozornosti, zvýšit citlivost společnosti k významu jazyků, jazykové a kulturní diversity a evropského občanství. Dále pak podpořit akce na podporu jazyků organizované ve Francii zahraničními kulturními centry.¹⁰¹

4.7 Ministerské rady a kolokvia organizovaná MCC během PFUE

S cílem dosáhnout svých cílů a prosadit své priority zorganizovalo francouzské předsednictví v průběhu druhého pololetí roku 2008 neformální radu ministrů kultury a audiovizí všech států evropské Sedmadvacítky, ministerskou radu v Bruselu a 17 kolokvií zabývajících se různými tématy v rámci francouzských kulturně-politických priorit.

¹⁰¹ Dokument MCC France: *Les Priorités européennes de La France dans les domaines de la Culture et des médias*, s.14.

Neformální setkání ministrů kultury a audiovize

Versailles, 21. -22. 7. 2008

V rámci neformálního setkání ministrů kultury a audiovize v prostorách Versailleského zámku diskutovali ministři o některých z hlavních priorit francouzského předsednictví.

Proběhly debaty soustředěné zejména na tato témata:

- Prostředky zhodnocení evropského kulturního dědictví a jeho dostupnosti širokému publiku, zejména mladým lidem. V rámci této agendy ministři diskutovali o projektu označení „Evropské dědictví“.
- Boj proti ilegálnímu obchodu s kulturním zbožím, jehož oběťmi jsou všechny členské země EU. Evropská unie může v řešení tohoto problému přinést přidanou hodnotu, například v propojování národních databází odcizených předmětů.
- V oblasti audiovize se ministři soustředili na otázku revizi unijního regulačního rámce elektronických komunikací (balíčku „Télécom“) a zdůraznili nutnost uvědomovat si při jeho projednávání právě specifika a cíle audiovizuálního sektoru. Ministryně Albanel zdůraznila nutnost zachování principu subsidiarity v této oblasti.¹⁰²

Setkání ministrů ve Versailles bylo nejrepresentativnější a nejnákladnějším setkáním organizovaným PFUE v kulturním sektoru. Jeho význam tedy spočíval nejen v samotných diskuzích na konkrétní témata, ale také v možnosti prakticky poukázat na význam kultury a kulturního dědictví v prostředí jedné z nejvýznamnějších francouzských kulturních památek.¹⁰³ Celkové náklady na organizaci tohoto setkání činily 936 467 euro. Událost tedy byla zároveň důkazem významu, který Francie kulturní politice přikládá, její tradice a finančních a organizačních možností.

¹⁰² *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, nečíslováno.

¹⁰³ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7. 4. 2009, Paříž.

Kinematografie. Evropa, Svět: Jaká politika spolupráce pro EU?

Paříž – Mediotéka v Bercy, 7. -8. 7. 2008

V návaznosti na přijatou konvenci Unesco o podpoře diversity kulturních prostředků a zahájení programu Evropské Komise Media Mundus¹⁰⁴, zorganizovalo francouzské předsednictví setkání více než dvou set profesionálů a expertů z oblasti kinematografie, zástupců evropských institucí a představitelů dalších kontinentů, aby definovali hlavní linie spolupráce v oblasti kinematografie.

Setkání „Kontaktních bodů EU pro program Kultura

Avignon – Papežský palác, 10. -12. 7. 2008

S cílem navázat na probíhající debaty o roli kultury v evropské integraci, zorganizovaly *Rélais Culture Europe*¹⁰⁵, MCC a jejich partneři evropské setkání profesionálů zabývajících se evropskou kulturní spoluprací. Přestavitelé evropských institucí, ministerstev, umělců, regionálních uskupení a universit zastupující celkem 14 francouzských regionů a 28 evropských zemí se ve svých debatách zaměřili na témata“ kultura a inovace, kultura a udržitelný rozvoj, kultura a zahraniční vztahy Evropské unie a kultura a evropská mobilita.

Evropská konference o médiích veřejné služby v digitalizované době

Štrasburk – Evropský parlament a ARTE, 17. -18. 7. 2008

Tato konference byla zorganizována s cílem vyvolat diskuzi o otázce veřejnoprávních médií¹⁰⁶ v digitální éře a přispět k dosažení konsensu mezi členskými státy EU v této oblasti. Konference měla směřovat k tomu, aby se evropský model veřejné audiovizuální služby byl schopen přizpůsobit vývoji technologií a služeb, a zároveň rozdílným národním systémům organizace. Dosažení společného stanoviska je klíčové pro probíhající revizi zprávy Evropské komise o státní podpoře veřejné audiovizuální služby. Hlavními diskutovanými tématy byly:

- Financování veřejnoprávních médií a placené služby

¹⁰⁴ Program podpory evropské kinematografie ve světě a světové kinematografie v Evropě

¹⁰⁵ *Rélais Culture Europe* je nezisková organizace, jejímž hlavním úkolem je podpora evropské dimenze v projektech a programech francouzských kulturních aktérů. *Rélais Culture Europe* má na starosti „Kulturní kontaktní body“ v rámci Programu Kultura 2007-13.

¹⁰⁶ Pojem *veřejnoprávní média* používám ve své práci jako synonymum pojmu *média veřejných služeb*

- Dostupnost veřejných služeb v digitální éře
- Kulturní aspekty definice veřejných služeb
- Poslání veřejných služeb v době mediální globalizace
- Konkurence mezi veřejnými a komerčními aktéry v oblasti audiovizu.¹⁰⁷

Evropské kolokvium o uměleckém obsahu na internetu

Paříž – *Museum Quai Branly*, 18. -19. 9. 2008

Cílem kolokvia o uměleckém obsahu na internetu byla podpora dialogu mezi aktéry tvorby uměleckého obsahu (kinematografie, audiovizu, hudba, videohry, knihy a tisk) a profesionály z oblasti médií, internetu a telekomunikací. Setkání bylo zaměřeno zejména na dvě hlavní oblasti:

- ekonomické aspekty uměleckých obsahů na internetu
- podpora legální nabídky a boj proti internetovému pirátství.

Všeobecné shromáždění vícejazyčnosti (*Etats généraux de multilinguisme*)¹⁰⁸

Paříž – *La Sorbonne*, 26. 9. 2008

Hlavním cílem setkání národních politiků, představitelů evropských institucí, specialistů a představitelů občanské společnosti při příležitosti Evropského dne jazyků bylo dodat společnosti nové nadšení pro evropské politiky podporující jazykovou diversitu.

Hlavními tématy diskutovanými při této příležitosti byly:

- vazby mezi jazykovou pluralitou a konkurenceschopností podniků a sociální soudržností. Význam jazyků by měl být zohledněn v ekonomických a sociálních strategiích podniků.
- Jazykové bariéry mobility kulturního zboží. Výuka jazyků a překlady usnadňují přístup veřejnosti ke kulturnímu zboží v jeho diversitě.

Zároveň s *Etats généraux de multilinguisme* probíhaly v Paříži oslavy Evropského dne jazyků se širokou škálou doprovodných kulturních akcí zaměřených na podporu jazykové diversity.

¹⁰⁷ Interní dokument MCC shrnující PFUE, nečíslováno.

¹⁰⁸ *Etats généraux de multilinguisme* v anglických překladech zůstává toto spojení nepřeloženo, překlad Všeobecné shromáždění vícejazyčnosti je inspirován španělskou verí – asemblea general a převzat z terminologie Národního ústavu odborného vzdělávání.

Seminář o nových hranicích ekonomie a kultury

Paříž – Museum Quai Branly, 2. -3. 10. 2008

Seminář o nových hranicích ekonomie a kultury byl zorganizován jako příležitost reagovat na změny v ekonomii kultury a navrhnout ekonomicko-politické instrumenty, které by na tyto změny reagovaly, tak aby přinesly prospěch kulturní politice a zároveň pomohly ekonomickému rozvoji skrze kulturu. V rámci semináře na toto téma diskutovali specialisté z oblasti ekonomie a kultury z celé Evropy i dalších zemí. Konkrétně se věnovali následujícím otázkám:

- Rozdíly mezi kulturními průmysly a průmysly umělecké tvorby
- Definice kreativity a současné směry jejího vývoje
- Diversita kulturní produktů
- Kulturní politika jako prostředek ekonomického rozvoje a růstu
- Je kulturní politika politikou průmyslovou?

Fórum architektonických politik

Bordeaux – Arc-en-Rêve, 9.-10. 10. 2008

Fórum, kterého se zúčastnilo 1000 představitelů států a profesionálních organizací, mělo za úkol umožnit prezentaci a výměnu zkušeností v oblasti architektury a udržitelného rozvoje

Tři hlavní osy debat v rámci fóra byly:

- Různá řešení otázky urbanistického rozložení měst
- Architektonická tvorba a inovace jako nepostradatelná součást udržitelného rozvoje měst a jejich atraktivity
- Zpružnění stavebních norem jako odpověď na potřebu součástí udržitelného rozvoje měst

Fórum také dokázalo význam architektury pro udržitelný rozvoj. Architektura umožňuje spojení požadavků obyvatel s novými proudy a potřebami eko-urbanismu. Význam kvalitní architektury a její kulturní dimenze v oblasti udržitelného rozvoje podtrhli účastníci Fóra v závěrečném manifestu.

Setkání odpovědných pracovníků evropských muzeí

Paříž – Museum d'Orsay, 23. 10. 2008

Cílem kolokvia ředitelů a jiných expertů v oblasti muzeí bylo prodiskutovat aktuální problémy, se kterými se potýkají evropská muzea. Klíčovými tématy byly: integrita muzejních sbírek a jejich bezpečnost, mobilita sbírek a role muzeí v 21. století.

Během jednání byla přijata deklarace o prevenci a prostředcích proti krádežím v museích. Tato deklarace je založena na třech hlavních osách: vytvoření preventivních opatření, připravení podmínek pro sjednocení legislativ a procedur, a aktivity zaměřené na vyhledání a navrácení odcizených uměleckých děl.¹⁰⁹

Evropská fóra nezávislosti – malé a střední podniky kulturního průmyslu v Evropě

Paříž – Národní museum přírodních dějin, 23. -24. 10. 2008

Kolokvium zástupců nezávislého sektoru, tzn. malých a středních firem, mělo za cíl poukázat na ekonomický a kulturní přínos malých a středních firem, zejména v oblastech hudebního a literárního vydavatelství a kinematografické produkce a zdůraznit jejich roli garantů kulturní diversity.

Dalším cílem setkání nezávislých aktérů kulturní oblasti bylo upozornit na problémy a nebezpečí, kterým malé a střední podniky čelí a formulovat konkrétní návrhy konsolidace jejich postavení určené evropským institucím a členský státům EU.

Jednání byla uzavřena „Deklarací nezávislých“ týkající se:

- Boje proti pirátství v kulturní oblasti
- Zavedení DPH se sníženými sazbami pro kulturní zboží a služby
- Zviditelnění nezávislých výrobců ve všech distribučních sítích
- Zavedení sektorové legislativy v oblasti konkurence v kulturním průmyslu
- Rozvoj přístupu k hodnotám vytvářeným malými a středními podniky v oblasti kultury¹¹⁰

¹⁰⁹ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Bilan de la PFUE – Réunion des directeurs et des experts européens des musées, nečíslováno.

¹¹⁰ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Bilan de la PFUE, kapitola Rapport de synthese des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 5/20.

Fórum „Kultura, média a ekonomie v Evropě“

Avignon – Papežský palác, 17. -18.11 2008

Hlavním tématem fóra „Kultura, média a ekonomie v Evropě“ byla kultura jako faktor ekonomického růstu. Diskuze v rámci tohoto tématu zdůrazňovaly pozitivní přínos kultury ekonomické oblasti, zejména v době ekonomické krize a význam digitalizace pro oblast kulturní tvorby a její integrace do strategií mediálních a komunikačních skupin. Účastníci fóra zdůraznili přínos státních investic do kultury, které pak přitahují investice soukromé. Vyjádřili také svůj zájem na tom, aby kultura byla brána v úvahu na úrovni ekonomických politik EU a ne mimo ně.¹¹¹

Kolokvium „Nové perspektivy mezikulturního dialogu v Evropě“

Paříž – Centrum Pompidou, 17. -19. 11. 2008

Kolokvium se konalo u příležitosti uzavření evropského roku mezikulturního dialogu. Cílem tohoto setkání bylo podpořit přístup k iniciativám a politikám členských států EU z hlediska mezikulturního dialogu a navrhnout základní orientaci evropské iniciativy probíhající na všech úrovních – národní, regionální a místní, která by podporovala mezikulturní dialog v Evropě i ve vztazích EU s externími partnery.¹¹²

Hlavními konkrétními tématy v rámci fóra byly:

- Zajištění podmínek nezbytných pro mezikulturní dialog a zejména zakomponování mezikulturního dialogu do politického projektu boje proti kulturním, sociálním a ekonomickým nerovnostem mezi jednotlivci
- Zařadit podporu mezikulturního dialogu mezi ostatní evropské politiky s důrazem na roli kultury a vzdělání v této oblasti
- Posílit roli médií v této oblasti
- Posilovat mezikulturní dialog už od úrovně místních aktérů a využívat při tom existujících zdrojů.¹¹³

¹¹¹ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Bilan de la PFUE, kapitola Rapport de synthese des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 5/20.

¹¹² *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Colloque „Nouvelles Perspectives du dialogue interculturel“, nečíslováno.

¹¹³ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Bilan de la PFUE, kapitola Rapport de synthese des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 6/20.

Setkání *Bureau des archivistes*¹¹⁴ a kolokvium „Boj proti ilegálnímu obchodu v archivářství“

Paříž, Roubaix – prostory Národního archivu, 18. -21. 11. 2008

Bureau des archivistes se schází pravidelně v půlročních intervalech na pozvání každého předsednictví EU. Umožňuje realizaci výměn mezi členskými státy a rozvoj společných témat, která ještě nedosáhla úrovně společné iniciativy EU. Letošní setkání se zabývalo především tématem ekonomické dimenze archivů.

Kolokvium o mobilitě uměleckých skupin v Evropě

Paříž, Cité internationale universitaire, 24. -25. 11. 2008

Pohyb uměleckých skupin patří k oblastem, které v současné době nejsou předmětem diskuzí ministerské rady EU. Základním cílem tohoto kolokvia tedy bylo upozornit odborníky na problematiku, kterým na evropské úrovni není věnována pozornost, nebo jen částečná. Významným tématem bylo představení nových cest cirkulace uměleckých, zejména divadelních skupin. Z velké části bylo slovo přenecháno právě umělcům.

Hlavní body jednání byly následující:

- vybidnout evropské politiky k vytvoření vhodných podmínek pro mezinárodní spolupráci a reciproční výměny mezi evropskými státy
- podpora mobility umělců
- podpora vzniku nových způsobů evropské spolupráce
- vyrovnávání asymetrií mezi mobilitou kulturních produktů ve východní a západní Evropě
- zaměření na kulturní výměny mimo Evropu, zejména ve Středomoří.¹¹⁵

Konference „Digitalizace evropského kulturního dědictví“

Paříž – Museum Quai Branly, 27. -28. 11. 2008

Konference byla zaměřena především na konkrétní kroky vedoucí v evropských státech k realizaci projektu Europeana a všeobecně na otázku centralizace zpřístupnění

¹¹⁴ Výbor archivářů.

¹¹⁵ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Bilan de la PFUE, kapitola Rapport de synthèse des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 6/20.

digitálních zdrojů široké veřejnosti. Konference se zúčastnilo 730 odborníků z celé Evropy, přičemž každý stát byl zastupován pověřeným specialistou.

V diskuzích se tyto odborníci věnovali především následujícím otázkám:

- koordinace, výměny a sdílení zdrojů mezi evropskými státy v rámci projektu Europeana
- umístění dat do numerické sítě prostřednictvím evropských a národních strategií tematických či regionálních programů
- podpora užívání digitalizovaného kulturního dědictví, zejména pro edukativní účely, digitalizovaná nabídka kulturních institucí pro jejich návštěvníky v
- spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

Setkání: „Evropa: křižovatka kultur“

Paříž – INHA¹¹⁶, 3. 12. 2008

Setkání „Evropa: křižovatka kultur“ bylo zorganizováno s cílem vytvořit nové prostředky pro rozvoj evropské mezikulturní dimenze, skrze vzájemné poznávání se evropských národů, mobilitu a dialog. Setkání se opíralo o kvantitativní studii *Křižovatka kultur: Společné a vzájemné hodnocení evropských národů*¹¹⁷, jejímž cílem bylo změřit rozsah a sociální rozptyl kulturních znalostí obyvatel Německa, Francie a Itálie, a na základě výsledků přehodnotit základy politik směřujících k multikulturalismu.

Setkání se orientovalo na dvě hlavní tematické osy:

- kulturní rozdíly a podobnosti národů
- evropská mezikulturní činnost.

Výsledkem setkání je idea, že povědomí, které mají občané evropských zemí o svých sousedech je možné zvýšit skrze širší nabídku kulturních produktů z „mimoškolní“ oblasti jako např. komiksy, sport, mediálně známé osobnosti.¹¹⁸

¹¹⁶ Institut National d'Histoire de l'Art, Národní institut dějin umění.

¹¹⁷ *Cultures Croisées: références mutuelles et reciproques des peuples européens.*

¹¹⁸ Interní dokument MCC shrnující PFUE, kapitola: Rencontre „Europe Cultures Croisées“, nečíslováno.

Konference směřující k vytvoření řetězce míst označených titulem „Evropské kulturní dědictví“

Avignon – Papežský palác, 4.-5.12. 2008

Tato konference byla zorganizována v rámci projektu označení „Evropské kulturní dědictví“ a jejím cílem bylo posílení společných metod správy historických míst a památek označených titulem „Evropské kulturní dědictví“ a postavit téma kulturního dědictví do středu evropského multikulturního dialogu s cílem dosáhnout vytvoření sítě historických míst označených jako „Evropské kulturní dědictví“. Dnes tato síť zahrnuje asi 60 historických míst a monumentů v 18 evropských zemích.

Během konference bylo rozhodnuto, že:

- sekretariát sítě bude vytvořen v roce 2009 ve Španělsku
- budou vytvořeny webové stránky projektu
- kritéria označení budou určena v rámci dialogu s Evropskou komisí s perspektivou přijetí projektu na komunitární úrovni

Kolokvium „Elektronické archivy“

Toulouse, 10.-12.12.2008

Kolokvium „Elektronické archivy“ se konalo v rámci páté konference fóra „Digital Lifecycle Management“ (DLM). Jedná se o organizaci vytvořenou pod záštitou eEvropské komise a sdružující veřejné i soukromé aktéry zabývající se řízením a ochranou elektronických archivů. Kolokvium bylo příležitostí zaměřit se na sjednocení evropských systémů elektronického archivování.

Účastníci kolokvia došli k těmto závěrům:

- posílení vedoucí role DLM Fóra v evropské spolupráci v oblasti elektronického archivování
- požadavek podpory ze strany Evropské Komise
- zaměření na hledání praktických řešení.¹¹⁹

¹¹⁹ Interní dokument MCC shrnující PFUE, kapitola: Rapport de synthese des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 7/20.

Kromě těchto setkání profesionálů z různých oblastí v jednotlivých fórech, konferencích a kolokviích, provázela francouzské předsednictví EU řada doprovodných kulturních aktivit, jejichž význam spočívá především v získání pozornosti veřejnosti, ale také v samotném uskutečnění kulturních výměn a v neposlední řadě ve vytvoření příjemného prostředí a atmosféry pro mnohdy obtížná jednání. Mnohé z těchto aktivit se uskutečnily v rámci projektu Evropské kulturní sezóny (*Une Saison culturelle européenne*), o které bude řeč dále. Významnou událostí byl také projekt Dans la nuit, des images, který se konal v pařížském Grand Palais a jehož cílem bylo seznámit veřejnost se současnou uměleckou tvorbou a inovací v oblasti umění a audiovize. Zároveň tím PFUE uzavřelo svou kulturní dimenzi a projekt Evropské kulturní sezóny, který předsednictví doprovázel. V průběhu 14 nocí mohli návštěvníci shlédnout asi 140 děl multimediální a audiovizuální tvorby pocházející především z evropských, ale i dalších zemí.

Shrnutí:

Celkem bylo během francouzského předsednictví v kulturní oblasti zorganizováno 18 setkání různých typů, z nichž většina měla přímou souvislost s prioritami PFUE v oblasti kultury a audiovize a navazovala na neformální setkání ministrů kultury a audiovize ve Versailles v červenci 2008. Počet setkání v oblasti kultury a audiovize se shoduje s počtem takových setkání během německého předsednictví EU v prvním pololetí roku 2007¹²⁰. Přípravné práce na setkání i jejich výsledky vedly ke sblížení a intenzivnější spolupráci mezi profesionály různých oborů pocházejících ze členských zemí EU. Zároveň se mohli podílet na textech, závěrech jednání a rezolucích přijatých pak na Radě ministrů 20. 11. 2008 v Bruselu. Celkem se jednání zúčastnilo 7000 odborníků z různých uměleckých oblastí, z nichž 70% pocházelo z Francie a 30% z ostatních 26 zemí, kteří projevíli zájem o spolupráci v oblastech, které PFUE zvolilo za své priority.¹²¹

¹²⁰ Francie je srovnávána právě s Německem, neboť se jedná o dvě „velké“ země po sobě jdoucích trojic předsednických zemí, dvě zakladatelské země ES/EU a zároveň srovnatelné velikostně, počtem obyvatel i politickou silou.

¹²¹ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Rapport de synthèse des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 8/20.

4.8 Hlavní dosažené cíle a výsledky PFUE v kulturní oblasti

Jakých konkrétních cílů se tedy PFUE podařilo v oblasti kulturní politiky dosáhnout? Pokroků bylo dosaženo ve všech hlavních liniích priorit francouzského předsednictví. Pro přehlednost budou tyto výsledky uvedeny právě podle těchto linií.

1. Ochrana a zhodnocení evropského kulturního dědictví a podpora přístupu široké veřejnosti k němu

Nejmarkantnějších výsledků bylo dosaženo právě v oblasti evropského kulturního dědictví. Došlo k dohodě ministrů o zahájení dvou nových projektů:

Zaprvé, ministři přijali závěry o podpoře dalšího vývoje projektu Evropské digitální knihovny Europeana, který byl zahájen v rámci ministerské rady 20. listopadu 2008. Účelem tohoto projektu je zpřístupnit veřejnosti několik milionů dokumentů, knih a dalších psaných i audiovizuálních archiválií, stejně jako muzejních sbírek, které jsou uloženy v několika desítkách institucí po celé Evropě. V současné době jsou takto dostupné cca 2 miliony dokumentů (z nichž 52% pochází z francouzských institucí, zejména Francouzské národní knihovny¹²² a Národního ústavu audiovize¹²³). Do roku 2010 by v rámci digitální knihovny mělo být dostupných nejméně 6 milionů dokumentů a všechny knihovny. Muzea a archivy v Evropě by měly být teoreticky schopny propojit svou databázi s Evropskou digitální knihovnou. Fáze vývoje této iniciativy by měla trvat do roku 2011, pak by měl být zahájen plnohodnotný provoz knihovny. Podle oficiálního zhodnocení PFUE před Evropským parlamentem je Europeana důkazem toho, že evropské státy jsou schopny spolupracovat v oblasti kultury. Podle tohoto zdroje se jedná o vynikající příklad projektu, jaký byl cílem francouzského předsednictví: konkrétní a ambiciózní projekt s perspektivou dalšího rozvoje, který spojuje všech 27 států EU a má potenciál oslovit všechny občany Evropské unie.¹²⁴ Projekt evropské digitální knihovny má vzhledem k tomu, že

¹²² *Bibliothèque Nationale de France.*

¹²³ *l'Institut National de l'Audiovisuel.*

¹²⁴ *Bilan de la Présidence Française en matière culturelle et audiovisuelle devant le Parlement européen le 19 janvier 2009, nečíslováno.*

zprostředkuje přístup ke kulturnímu dědictví široké veřejnosti, také velký význam v dimenzi kulturní demokracie.

Na realizaci idey Evropské digitální knihovny spolupracuje velké množství aktérů: Evropská Komise, členské státy a jejich instituce, které jsou do projektu zapojeny.

Druhou úspěšnou iniciativou v oblasti evropského kulturního dědictví se stal projekt „Známka evropského dědictví“. Prakticky se jedná o vytvoření sítě míst historických památek, které konkrétním způsobem zviditelňují evropskou dimenzi a mají význam pro společné dědictví evropských občanů. Blíže se této iniciativě bude věnovat další kapitola.

2. Podpora a ochrana kulturní tvorby v digitální éře

Během listopadové rady ministři přijali závěry předsednictví na téma rozvoj legální nabídky kulturních obsahů a tvorby na internetu a prevence a boj proti internetovému pirátství. Tyto závěry tedy předkládají dva hlavní principy pro efektivní podporu a ochranu kulturní tvorby online:

Jednak ukazují, že si je evropské společenství vědomé nutnosti boje proti digitálnímu pirátství a jeho prevence prostřednictvím kvalitní a atraktivní legální nabídky umělecké tvorby na internetu pro rozvoj informační společnosti.

Zadruhé pak zdůrazňují význam opatření založených na spolupráci všech angažovaných partnerů. Taková opatření, na kterých se podíleli umělci tvůrci a profesionálové spolu s médii a odborníky z oblasti elektronické komunikace, byla v rámci PFUE iniciována v několika členských zemích EU často z popudu nebo s podporou veřejné moci. Závěry ministerské rady doporučují členským státům zvýšit informovanost uživatelů o hrozbách internetového pirátství, o autorských právech a následcích jejich nerespektování a zmiňuje možnost přijetí mimosoudních postihů. Státy evropské sedmadvacítky se shodly na nutnosti zachovat rovnováhu zajišťující ochranu osobních dat, svobody slova a osobního majetku. Evropská komise by měla za 18 měsíců vydat zprávu hodnotící národní iniciativy členských států v této oblasti.¹²⁵

¹²⁵ *Interní dokument MCC shrnující PFUE*, kapitola: Raport de synthese des manifestations organisées par le MCC dans le cadre de la PFUE, s. 9/20.

Ministerská rada rovněž přijala nový program s názvem „Bezpečnější internet“, který umožňuje kvalitnější ochranu dětí při užívání internetu. Tento program vstoupil v platnost 1. ledna 2009.

3. Podpora mezikulturního dialogu a kulturní a jazykové diversity

V rámci evropského roku mezikulturního dialogu přijali ministři závěry o podpoře mezikulturního dialogu a kulturní rozmanitosti v zahraničních vztazích Evropské unie, jejichž cílem je zdůraznit roli kultury v externích vztazích Evropské unie a rozšiřování evropského kulturního zboží a služeb a audiovize v zahraničí.

Druhým nosným tématem byla debata o multikulturalismu, zejména o roli překladů v mezikulturním dialogu. Ministři během Rady vyjádřili podporu a nutnost koordinace aktivit členských států v otázce překladů. Vyzvali členské státy k tomu, aby se zaměřili na překlady literárních a vědeckých děl, titulky u audiovizuálních děl, ohodnocení překladatelské práce a zdokonalení terminologie. Rozvíjí se debata o případném zavedení evropského programu na podporu překladů.

4. Přínos architektury udržitelnému rozvoji

Rada ministrů přijala závěry vztahující se k oblasti architektury, a zejména jejímu přínosu udržitelnému rozvoji. Rada zdůraznila nutnost uvědomit si kulturní dimenzi architektury v oblasti výzkumu a inovace, politiky ekonomické a sociální soudržnosti a vzdělávání. Zároveň vyzvala členské země, aby podporovaly rozvoj veřejných politik v oblasti architektury s ohledem na globální cíle.

Dále se během PFUE podařilo navázat bližší policejní spolupráci za účelem prevence krádeží a ilegálního obchodu s uměleckými díly.

4.9 Konkrétní příklady prosazování francouzských priorit v kulturní oblasti na evropské úrovni

V této kapitole bych chtěla přiblížit dva konkrétní příklady projektů, které se Francie snažila v rámci PFUE prosadit své zájmy na úrovni Evropské unie. Zvolila jsem příklad a projekt *Evropské kulturní sezóny*. Tyto dva příklady ilustrují možnosti, které Francie v prosazování svých priorit má, ukazují jak takové prosazování v praxi probíhá a zároveň poukazují na faktory, které francouzské předsednictví v jeho ambicích limitovaly.

4.9.1 Projekt Znamka evropského dědictví

Popis projektu

Projekt Znamka evropského dědictví byl zahájen v roce 2007 jako mezivládní iniciativa několika evropských států v čele s Francií. Jeho hlavním cílem je zvýšit podporu evropské identity ze strany evropských občanů a posílit pocit sounáležitosti ke společnému kulturnímu prostoru. Prakticky se jedná o označení míst, která mají zvláštní význam pro evropskou dimenzi společného kulturního dědictví, jako „Evropské dědictví“. Může se jednat o přírodní nebo městské lokality a významné pamětihodnosti, vypovídající o dějinách a evropském dědictví.

Tento projekt má za cíl napomoci:

- zlepšení informovanosti evropských občanů, zejména mladých lidí, o společné evropské historii a společném, byť různorodém kulturním dědictví a zvýšení jejich schopnosti výše uvedené ocenit
- prosazování demokratických hodnot a lidských práv, které tvoří základ evropské integrace
- poskytování evropským občanům pocitu náležitosti k Evropské unii kromě náležitosti k jejich zemím a povzbudit jejich aktivní účast v evropském demokratickém procesu
- zvýšit ekonomickou atraktivitu a udržitelný rozvoj regionů, zejména skrze kulturní turistiku.¹²⁶

¹²⁶ European Commission: *Information note on the European Heritage Label*, nečíslováno.

Nejedná se tedy o konkurenci síti míst ze Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, zaměřené na ochranu historických a kulturních památek. Přidaná hodnota míst označených jako „Evropské dědictví“ spočívá v evropském významu těchto míst, ale také v kulturních a vzdělávacích programech, které budou s těmito místy spojeny a organizovány na základě jejich vzájemné spolupráce.

Vývoj v rámci PFUE

Iniciativy Označení „Evropské dědictví“ se již před počátkem PFUE '09 na mezivládní úrovni účastnila asi dvacítko evropských zemí. Cílem francouzského předsednictví bylo rozšířit jej na všechny členské státy EU a zahájit jeho komunitarizaci, tj. podniknout první kroky k tomu, aby se projekt Znamky evropského dědictví stal formální iniciativou Evropské unie.

Francie tedy zařadila projekt Znamka evropského dědictví mezi své hlavní priority v oblasti kultury pro období svého předsednictví a zařadila ho na program jednání neformálního setkání ministrů kultury a audiovizí v červenci 2008 ve Versailles, kde měly být navrženy hlavní obrysy této iniciativy. Výbor pro kulturní záležitosti (CAC) připravil závěry, ve kterých Rada specifikuje praktické náležitosti zavedení projektu a vyzývá Evropskou komisi k vypracování návrhu, který by přetvořil Označení „Evropské dědictví“ ve formální iniciativu Evropské unie. Tato „evropeizace“ projektu má vést k jeho zefektivnění, rozšíření jeho vlivu a umožnit jeho fungování v celoevropské dimenzi. Příkladem fungujícího programu Evropské unie tohoto typu je program Evropských měst kultury fungující od roku 1985.

Rada ministrů přijala tyto závěry na svém setkání v listopadu 2008. Jejich přijetí však předcházela složitá jednání 27 členů Evropské unie, a to jak v červenci ve Versailles, tak v listopadu v Bruselu. Nejproblematictějšími aspekty projektu Znamka evropského dědictví byla jeho relativní blízkost k programu UNESCO a zcela odlišný pohled různých skupin evropských států na otázku kulturního dědictví. V jednáních se projevil výše zmíněný rozdíl pohledu na tuto agendu mezi jižními a severními

evropskými zeměmi. Výraznou podporu projektu vyjádřila většina jihoevropských zemí, zejména pak Španělsko, které stejně jako Belgie přijme Znamku evropského dědictví“za významnou agendu svého předsednictví.¹²⁷¹²⁸

Na listopadovém summitu Rady ministrů kultury jednotlivé země také představily místa, která doporučují pro zapojení do projektu (viz příloha).

Současný stav a vývoj

V reakci na závěry Rady a v souladu se svými procedurami zahájila Komise rozsáhlou studii směřující ke zjištění zda, je zavedení Znamky evropského dědictví jako formální iniciativy Evropské unie opodstatněné a zda skutečně představuje pro tento program přidanou hodnotu. Součástí tohoto průzkumu jsou také veřejné konzultace prostřednictvím webových stránek Evropské komise¹²⁹ a veřejných setkání s odborníky ze sektoru kulturního dědictví a s odborníky pověřenými touto agendou členskými státy. Komise dále objednala vypracování nezávislé studie zkoumající potenciální ekonomický, sociální a environmentální dopad projektu Znamky evropského dědictví. Výsledky studie a veřejných konzultací budou k dispozici na podzim 2009. Pokud na jejich základě dojde ke schválení projektu, jeho návrh by mohl být přijat Evropskou komisí na počátku roku 2010 (tedy v rámci španělského předsednictví). Pokud návrh bude vyžadovat vytvoření právního základu, bude zahájena procedura spolurozhodování Evropské rady a parlamentu.¹³⁰

Zhodnocení

Projekt Znamky evropského dědictví je příkladem úspěšně prosazované iniciativy , která vznikla z podnětu Francie nejprve na mezivládní úrovni a v průběhu předsednictví byly podniknuty zásadní a doposud úspěšně probíhající kroky pro jeho přenesení na komunitární úroveň EU. Podstatnými faktory tohoto vývoje byly:

- samotný zájem Francie o tuto problematiku, dostatek financí a organizačních struktur a vyjednávacích prostředků pro zavedení mezivládní iniciativy;

¹²⁷ Španělsko bude předsedat EU v prvním a Belgie v druhém pololetí roku 2010.

¹²⁸ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

¹²⁹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc1983_en.htm, 7.5.2009.

¹³⁰ European Commission: *Information note on the European Heritage Label*, nečíslováno.

- období předsednictví, kdy měla Francie možnost výběru agendy projednávané na celoevropské úrovni a přítomnost všech evropských zemí na těchto jednáních;
- síla Francie jako vyjednávacího partnera a podpora dalších významných partnerů.

4.9.2 *Evropská kulturní sezóna (Une Saison culturelle européenne)*

Popis projektu

Evropská kulturní sezóna se konala od 1. července do 31. prosince v rámci PFUE, ačkoli nebyla klasickou aktivitou předsednictví jako takového. Byla organizována *Culturesfrance* v zájmu Prezidenta republiky, předsedy vlády a ministerstev Zahraničních věcí a Kultury a komunikace, dále ji podporoval Generální Sekretariát PFUE, Ministerstvo školství a Ministerstvo zdravotnictví, mládeže a sportu.

Evropská kulturní sezóna navazuje na tradici kulturních sezón, které *Culturesfrance* organizuje od roku 1985 ve Francii (zahraniční kulturní sezóny) a ve světě (francouzské kulturní sezóny). V rámci těchto sezón jsou pořádány série kulturních aktivit a prezentací dané země ve Francii nebo Francie v dané zemi za účelem seznámení veřejnosti s kulturní tvorbou ostatních zemí. Při příležitosti francouzského předsednictví EU proběhla za účelem oslavit Evropu právě Evropská kulturní sezóna, která se od „tradičních sezón“ liší tím, že probíhala zároveň ve Francii i po celé Evropě. Druhým specifickým je fakt, že projekt Evropské kulturní sezóny byl započat s ambicí založit tradici, ve které budou pokračovat další země předsedající Evropské unii.

Evropská kulturní sezóna měla také silný politický přínos jako gesto francouzského návratu do Evropy po nejistotách způsobených odmítnutím Ústavní smlouvy v roce 2005. Francie tedy v rámci Evropské kulturní sezóny pozvala všech dalších 26 států EU, aby představili své kulturní dědictví a tvorbu a sama jim nabízí totéž za účelem podpory evropské idey ve veřejném mínění.¹³¹

¹³¹ Interní dokument MCC: *Une Saison Culturelle Européenne*, nečíslováno.

Vývoj v rámci PFUE

V průběhu PFUE proběhlo ve Francii a celé Evropě několik set kulturních akcí, jejichž cílem bylo přiblížit nejširší veřejnosti evropskou kulturní tvorbu a kulturní dědictví. Jednalo se o:

- „zvláštní akce“ zaměřené na široké publikum celoevropské dimenze: například tematické plesy v různých částech Francie ve dnech 12. -14. 7. nebo turné *Comedie Française* v deseti nových členských zemích EU
- projekty „Tandem“ – celkem 26 projektů spolupráce Francie s jednotlivými státy EU a jejich umělci a kulturními institucemi
- série tematických „panoramát“¹³² organizovaných po celé Francii za účelem povzbudit dynamiku umělecké tvorby ve všech oblastech: kinematografie, fotografie, divadlo, literatura, design, současné umění, hudba etc,
- 27 evropských cyklů představení evropských uměleckých děl: 27 knih, 27 filmů, 27 představení, 27 koncertů, 27 výstav, 27 přednášek o historii
- Evropská kulturní sezóna v každém velkém městě Francie.

V rámci příprav Evropské kulturní sezóny vedla Francie rovněž jednání s ostatními členskými státy, zejména s Českou republikou a Švédskem, které následují po Francii v pořadí předsednických zemí. Předmětem těchto jednání bylo pokračování projektu Evropské kulturní sezóny v průběhu dalších předsednictví. Tato myšlenka však prosazena nebyla vzhledem k nedostatečnému finančnímu a organizačnímu zázemí menších zemí pro oblast kultury.

Zhodnocení

Evropská kulturní sezóna je příkladem projektu, na kterém můžeme vidět úspěchy, ale i limity Francie, jakožto kulturně-politicky silného státu, v prosazování svých zájmů na evropské úrovni.

Samotný průběh evropské kulturní sezóny se dá označit za úspěch. Ve Francii i po celé Evropě bylo široké veřejnosti představeno mnoho kulturních akcí a uměleckých děl a podařilo se navázat spolupráci mezi kulturními institucemi a umělci z různých

¹³² Tato panoramata byla často spojena s francouzskými kulturními festivaly.

evropských zemí, podařilo se uskutečnit řadu nových iniciativ. Zároveň je však nutné podotknout, že ačkoli tyto akce byly populární a hojně navštěvované, povědomí občanů o samotném projektu „Evropská kulturní sezóna“ bylo často limitované. Málomocný návštěvník si uvědomoval, že kulturní akce, které se účastní je součástí právě Evropské kulturní sezóny¹³³.

Limity francouzských iniciativ prosazovaných na evropské úrovni byly patrné především v souvislosti s francouzskou snahou prosadit pokračování evropských kulturních sezón v průběhu následujících předsednictví EU. Zdaleka ne všechny země disponují dostatečnými finančními, organizačními a strukturálními prostředky potřebnými pro zajištění takto náročného projektu. Stejně tak mnoho zemí nemá v oblasti kultury takové ambice jako Francie a jejich národní priority (které se pak v rámci předsednictví promítají na evropskou rovinu) se soustředí na jiné oblasti.

4.9.3 Shrnutí

Projekty Znamky evropského dědictví a Evropské kulturní sezóny představují dva příklady ambiciózních aktivit Francie, jakožto dominantního hráče v kulturně-politické oblasti. První příklad ukazuje, že Francie je schopna své cíle prosadit a využít doby svého předsednictví pro podniknutí podstatných kroků dané oblasti. Zároveň však ukazuje, že půlroční období předsednictví nestačí pro plné prosazení velkých cílů a je tedy nutný nejen souhlas, ale i aktivní spolupráce ostatních států.

Příklad Evropské kulturní sezóny poukazuje na to, že je zapotřebí, aby předsednický (a všeobecně vzato jakýkoli členský) stát EU při iniciování společných aktivit bral v úvahu možnosti a podmínky ostatních států. Silné státy mohou být v konkrétních oblastech a aktivitách možnostmi ostatních států limitovány.

4.10 Zhodnocení

Průběh francouzského předsednictví Evropské unie ukázal, že Francie zůstává v kulturně-politické oblasti ambiciózním a iniciativním hráčem. Výraznou roli zde hraje tradice, finanční prostředky a organizační struktura potřebné pro realizaci stanovených

¹³³ Henri d'Almeida, Chargé de la Mission des Questions Européennes, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

cílů, i význam kulturní politiky na národní úrovni a veřejnost očekávající jisté standardy kulturních služeb. Ty jsou společností vnímány jako důkaz toho, že všechny základní oblasti politického, hospodářského a společenského života fungují dobře a „vše je v pořádku“. Jistá očekávání se objevují i ze strany ostatních států. Je prakticky nepředstavitelné, že by Francie nepřišla s ambiciózními plány v oblasti kulturní politiky, přesto, že se nepředpokládá, že by kulturní agenda mohla hrát v rámci předsednictví dominantní roli mezi ostatními politikami.

Cíle, které si Francie pro oblast kultury a audiovizí zvolila, byly ambiciózní a všechny byly ve větší či menší míře naplněny. Příkladem úspěšného projektu, který v průběhu několika málo let vznikl z iniciativy malé skupinky států okolo Francie, byl postupně rozšiřován a v rámci PFUE předložen Evropské komisi jako návrh na společný program či iniciativu EU, je projekt Znamky evropského dědictví. Zároveň však období francouzského předsednictví ukázalo, že zásadní pro uskutečnění národních priorit na evropské úrovni je spolupráce s ostatními zeměmi, a že žádný stát, byť silný a disponující potřebnými prostředky, nemůže prosadit své cíle bez aktivní spolupráce ostatních (viz příklad Evropské kulturní sezóny). Pro to je však potřeba také brát v úvahu jejich finanční, organizační a jiné možnosti a zájmy. Velký a v kulturní politice silný stát jako Francie může být ve svých ambicích svým způsobem „limitován“ státy, jejichž možnosti a priority neodpovídají francouzským ambicím.

V období, kdy stát předsedá Evropské unii, má na jedné straně zjednodušené podmínky k prosazování svých priorit: má možnost určovat agendu společných jednání států EU, organizovat akce, kde se setkají aktéři, kterých se dané priority týkají, a může využít přítomnosti zástupců všech partnerských států na svých aktivitách. Nejčastější a nejefektivnější jednání směřující k prosazování národních priorit na evropské úrovni probíhají v rámci Rady ministrů a mezivládních setkání nižších úrovní. Významnou roli hrají také neformální setkání a doprovodné akce organizované v rámci předsednictví.

Na druhé straně je však předsednický stát limitován svou rolí prostředníka a koordinátora zájmů všech členských států. Doba předsednictví je navíc příliš krátká pro

to, aby jednotlivé předsednické státy měly možnost prosadit prioritní agendy od začátku až po stadium fungující politiky nebo programu. Je tedy nutné spolupracovat s předchozími a následujícími předsednictvími a názorově blízkými zeměmi. Často tak vznikají neformální kontakty mezi skupinami členských států. Důležitou roli tedy hraje spolupráce nejen na institucionální, ale i na mezivládní úrovni.

5. Závěr

Během svého předsednictví v Radě Evropské unie v druhém pololetí roku 2008 měla Francie příležitost prokázat své postavení tradičního a silného hráče evropské integrace. Výzev a úkolů, kterým Francie čelila, bylo mnoho. Tato práce se zaměřila na kulturní agendu francouzského předsednictví. Důvodem k tomu byl fakt, že Francie ve své dlouholeté tradici vnímala kulturu jinak než většina ostatních států (Francie je tradičním zastáncem konceptu kulturní výjimky), a dovolím si říct, že na ni kladla větší důraz. Kultura byla ve Francii vnímána v mnohem širším kontextu daleko přesahujícím jednotlivé kulturní aktivity a tvořila významnou součást domácí i zahraniční politiky. Jednou ze základních otázek této práce bylo vysledovat na příkladu evropského předsednictví, zda je Francie stále dominantním hráčem na poli kulturní politiky. Pro odpověď na tuto otázku bylo nutné objasnit, co kulturní politika znamená na evropské úrovni, tj. na úrovni Evropské unie. Kultura jako společná politika EU byla zavedena až Maastrichtskou smlouvou a první společná strategie pro kulturu vznikla až v roce 2007. Klíčovými hráči na poli evropské kulturní politiky zůstávají jednoznačně členské státy. Tvorbě skutečné společné kulturní politiky zabraňuje pravidlo jednohlasého rozhodování v Radě pro oblast kultury, Maastrichtská smlouva navíc zakazuje harmonizaci práva členských států v oblasti kultury. Domnívám se, že je možné říci, že Francie zůstává klíčovým evropským hráčem na poli kulturní politiky. K tomuto tvrzení jsem došla skrze odpověď na další otázky, které jsem si v úvodu položila, tj.:

- zda si Francie kladla ambiciózní cíle pro oblast kulturní politiky v rámci PFUE
- zda se jí je podařilo prosadit
- jakým způsobem toto prosazování fungovalo.

Cíle, které si Francie kladla, můžeme označit za ambiciózní. Některé z nich byly postaveny na teoretičtějších základech (podpora..., ochrana..., boj proti...), jiné však byly velice konkrétní a Francie si v nich kladla za cíl vytvořit nové iniciativy na celoevropské úrovni. To se týká zejména prioritní oblasti: *Ochrana a zhodnocení evropského kulturního dědictví a podpora přístupu široké veřejnosti k němu*, kde si Francie stanovila za cíl vytvořit trvalé evropské programy ze dvou existujících iniciativ (jednalo se o projekt evropské digitální knihovny a Znamky evropského dědictví). Cílem tedy byly

konkrétní inovativní kroky, pro jejichž uskutečnění byl nutný konsensus všech členských států EU. Tyto cíle se Francii prosadit podařilo, zkušební provoz knihovny Europeana byl zahájen a projekt Znamky kulturního dědictví byl předložen Evropské komisi, která jej s největší pravděpodobností přijme jako společný program, popřípadě dá iniciativě jinou formu. V ostatních prioritních oblastech bylo v rámci mezivládních jednání a kolokvií dosaženo více či méně konkrétních dohod a závěrů, žádná z priorit neskončila neúspěchem. Prosazování priorit v kulturně-politické oblasti je založeno na mezivládních jednáních. Mnoho iniciativ vzniklo z projektů několika málo států (v obou výše uvedených případech byla iniciátorem právě Francie), které byly postupně rozšiřovány. Předsednictví bylo pro Francii příležitostí tyto projekty přiblížit všem členským státům EU a vést jednání směřující k jejich přijetí na celoevropské úrovni. Tato příležitost spočívala především v možnosti stanovit agendu jednání, kterých se účastnili zástupci všech států EU. Silnou stránkou Francie v kulturní politice bylo především finanční a organizační zajištění, které však není překvapující, uvědomíme-li si, že se jedná o silný stát s hlubokou kulturně-politickou tradicí. Velké ambice v kulturně-politické oblasti jsou od Francie ostatními státy jaksí automaticky očekávány. I tato pozice však s sebou nese určitá rizika. Možnosti Francie v kulturní politice jsou rozsáhlejší než možnosti většiny partnerských států, což je nutné při iniciaci celoevropských projektů brát v úvahu. Velký a silný stát může být ve svých ambicích v určitém smyslu limitován státy, které pro oblast kulturní politiky nemají takové prostředky a možnosti, případně zájmy. S touto situací byla Francie konfrontována v případě projektu Evropské kulturní sezóny. Předsednický stát Rady EU musí být schopen nejen prosazovat své zájmy, ale rovněž zastávat svou roli mediátora a koordinátora zájmů všech členských států a brát v úvahu jejich reálné možnosti.

Přesto, že Francie je v oblasti kulturní politiky státem výjimečným, jsem přesvědčena, že je možné zobecnit francouzské možnosti při prosazování kulturních priorit na evropské úrovni. Na základě poznatků, ke kterým jsem během zpracovávání diplomové práce došla, se domnívám, že evropské předsednictví je pro předsedající stát příležitostí prosadit své priority v kulturně-politické oblasti. Jak ambiciózní tyto cíle budou, a do jaké míry bude jejich prosazování úspěšné, samozřejmě závisí na

možnostech daného státu a mnoha dalších faktorech. Faktem však zůstává, že předsednická role přináší možnost stanovit agendu jednání zástupců všech partnerských států, včetně jednání na ministerských úrovních a prosazovat své priority na bilaterálních jednáních, která jsou s výkonem předsednictví spojena. Významnou roli hrají také pozornost a očekávání, která jsou k předsednickému státu upřena. Předsednický stát je ve svých možnostech limitován svou rolí prostředníka a koordinátora a zájmy a možnostmi ostatních států. Předsednický stát nemá pravomoci zahájit program či iniciativu na evropské úrovni, jeho možnosti zůstávají založeny na bilaterálních či multilaterálních dohodách. Pokud jsou mezivládní iniciativy úspěšné, mohou být přijaty jako evropské programy. To je však v kompetenci Evropské komise. Další omezení předsednického státu v prosazování jeho priorit je časové. Půlroční doba předsednictví je příliš krátká na dovedení iniciativy od začátku až například po vznik evropského programu. Intenzita prosazování konkrétních aktivit ze strany předsedajícího státu má tendenci se po skončení předsednictví snížit. K úspěšnému prosazení kulturně-politických cílů je tedy nezbytná mezivládní spolupráce, a to jednak v rámci samotného předsednictví – jednání a nacházení kompromisů mezi členskými státy, tak lineárně mezi navazujícími předsednictvími.

Předkládaná práce tedy potvrdila hypotézu, že „Francie se jakožto země s tradičním důrazem na kulturní politiku snaží své kulturně-politické cíle prosadit na evropské úrovni. Evropské předsednictví bylo pro Francii k prosazování těchto cílů speciální příležitostí, během níž dokázala svůj vliv silného hráče na poli kulturní politiky“. Je však nutné podotknout, že finanční a organizační prostředky ani kulturně-politická tradice pro to, aby stát mohl být považován za silného hráče na evropské úrovni, nestačí. Nepostradatelná je také schopnost spolupráce a kompromisu s ostatními státy. Tato schopnost nabývá na důležitosti s rozšiřující se EU.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá kulturní politikou v rámci francouzského předsednictví v Radě Evropské unie. Jejím cílem je odpovědět na otázky: zda je Francie dominantním hráčem evropské kulturní politiky, zda pro ni evropské předsednictví bylo speciální příležitostí k prosazení svých kulturně politických priorit, a jakým způsobem toto prosazování probíhalo. Práce si rovněž klade za cíl zobecnit roli státu předsedajícího Evropské unii a jeho možnosti v oblasti kulturní politiky a faktory, které je ovlivňují. Práce směřuje k potvrzení či vyvrácení následující hypotézy: „Francie se jakožto země s tradičním důrazem na kulturní politiku snaží své kulturně-politické cíle prosadit na evropské úrovni. Evropské předsednictví bylo pro Francii k prosazování těchto cílů speciální příležitostí, během níž dokázala svůj vliv silného hráče na poli kulturní politiky“.

Předkládaná práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol. V první uvádí zdůvodnění, vymezení a strukturu práce, zabývá se metodologií a teoretickým rámcem, rozebírá použité primární a sekundární zdroje. Druhá kapitola se zabývá kulturní politikou Francie, její strukturou a historií a věnuje se jejím základním současným cílům a principům. Třetí kapitola se zaměřuje na kulturní politiku na evropské úrovni, její historii, hlavní aktéry a projekty. Do této kapitoly je rovněž začleněna část věnující se roli Francie v evropské kulturní politice. Čtvrtá kapitola, kterou považuji za stěžejní se věnuje francouzskému předsednictví Evropské unie v druhém pololetí roku 2008, jeho cílům a prioritám a jejich prosazování a dalším aspektům. Součástí kapitoly je analýza dvou konkrétních případů francouzských iniciativ v rámci evropského předsednictví.

Závěrečná kapitola shrnuje poznatky, ke kterým jsem v rámci diplomové práce došla. Tato kapitola potvrzuje výše uvedenou hypotézu a shrnuje faktory, které poukazují na fakt, že Francie zůstává dominantním hráčem evropské kulturní politiky. Zejména se pak věnuje významu předsednického období pro prosazování kulturně-politických priorit, faktorům, které jej ovlivňují, i jeho limitům.

Summary

The topic of this diploma thesis is „French cultural politics within the frame of the French EU presidency“. It aims to answer the following questions: whether France is a key actor in the field of European cultural politics, whether the EU presidency has or has not been a special occasion for France to enforce its priorities in cultural politics, and, if so, how this enforcement proceeded. Another objective of the paper is to generalize the role of the state presiding over the EU, its possibilities in the field of cultural politics, and influencing factors. The thesis aims to confirm or disprove the following statement: “France, as a country with traditional emphasis on cultural politics, aspires to enforce its cultural-political objectives on the European level. To reach this purpose, the EU presidency has been a special occasion for France, which managed to prove its strong influence in the sphere of cultural politics.”

The paper is structured into five main chapters. The first chapter introduces the topic, substantiation, definition and structure of the thesis, concentrates on its methodology and theoretical frame, and analyses the primary and secondary sources that have been used. The second chapter deals with French cultural politics, its structure and history, and concentrates on its current objectives and principles. The topic of the third chapter is cultural politics at the European level, its history, key actors, and projects. This chapter includes an analysis of the French role in European cultural politics. The fourth chapter, which I perceive as fundamental, is dedicated to the French presidency of the European Union in the second semester of 2008, its main aims and priorities, and their enforcement. This chapter also includes analyses of two particular French initiatives presented during the French presidency.

The final chapter concludes the findings that were achieved within the frame of this diploma thesis. It confirms the above-mentioned hypothesis and brings together the factors showing that France stays in the position of a dominant actor of European cultural politics. Above all, it concentrates on the importance of the EU presidency period for enforcing the cultural-political priorities as well as its influencing and limiting factors.

Seznam pramenů a literatury

Primární zdroje

Dokumenty:

Préambule de la Constitution du 27 Octobre 1946, dostupné z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp#preambule_46, 30.3. 2009.

CERASIER – BEN GUIGA, Monique: *Avis présenté au nom de la Commission des Affaires étrangères, de la défense et des forces armées (1) sur le projet de loi de finances pour 2008*, adopté par L'Assemblée Nationale, Tome III, Action Extérieure de l'État (action culturelle et scientifique extérieure), SÉNAT, République Française, Session ordinaire de 2007-2008.

GOUTERYON, Adrien: *Services Culturels à l'étranger: Face à la Mondialisation, une Revolution Nécessaire*, SÉNAT – rapport d'information, République Française, Commission des Finances, červenec 2008.

Interní dokument MCC shrnující PFUE, Ministère de la Culture et de la Communication. *Bilan de la Présidence en matière culturelle et audiovisuelle devant le Parlement européen le 19 janvier 2009*, Ministère de la Culture et de la Communication.

Rapport de Synthèse de la réunion informelle des ministres de la culture et de l'audiovisuel du conseil de l'Union Européenne et des colloques organisés par le Ministre de la Culture et de la Communication, Ministère de la Culture et de la Communication. Ministère de la Culture et de la Communication.

Note de Problematique: L'action internationale du ministère de la Culture et de la Communication, Ministère de la Culture et de la Communication.

Une Saison culturelle européenne 1er juillet – 31 décembre 2008 - Programmation, Ministère de la Culture et de la Communication.

Le Conseil des Ministres en charge de la culture et de l'audiovisuel de l'Union européenne, Bruxelles 20.11. 2008, Communiqué de Presse, Ministère de la Culture et de la Communication.

Program du trio SGAE, Ministère de la Culture et de la Communication.

18-měsíční program předsednictví – ČJ, dostupné z <http://www.mpo.cz/dokument47400.html>.

Komise Evropských společenství: *Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě*, KOM(2007) 242 v konečném znění, 10.5.2007 Brusel, dostupné z

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0242:FIN:CS:PDF, 5.5.2009.](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0242:FIN:CS:PDF,5.5.2009)

Présentation des colloques organisés par le ministère de la Culture et de la Communication à l'occasion de la Présidence française du Conseil de l'Union européenne, Ministère de la Culture et de la Communication.

Les priorités européennes de la France dans les domaines de la culture et des médias, Ministère de la Culture et de la Communication.

Réunion informelle des ministres de la Culture et de l'Audiovisuel de l'Union européenne les 21 et 22 juillet 2008 au Château de Versailles mardi 22 juillet 2008 - Communiqué de presse, Ministère de la Culture et de la Communication.

French presidency 2008, Provisional timetable for the informal Council meeting and colloquiums organised by the Ministry of Culture and Communication, Ministère de la Culture et de la Communication.

Information note on the European Heritage Label, European Commission - Directorate-General for Education and Culture, 4.3.2009.

Projevy:

Úvodní řeč Christine Albanel, Rada ministrů kultury v Bruselu dne 20.11. 2008, zdroj: Ministère de la Culture et de la Communication.

Cultural Policy and Politics in the European Union – speech by Andras Bozoki, Minister of Culture, Hungary, dostupné z <http://137.204.115.130/activities/download/Bozoki/Cultural%20Policy%20and%20Politics%20in%20the%20European%20Union.pdf>, 10.4. 2009.

Rozhovory:

Henri D'ALMEIDA, Chargé de mission pour la la Présidence française de l'Union européenne, Département des affaires européennes et internationales, Délégation au développement et aux affaires internationales, MCC, rozhovor 20.8.2008, Paříž.

Henri D'ALMEIDA, Chargé de mission pour les affaires européennes, Département des affaires européennes et internationales, Délégation au développement et aux affaires internationales, MCC, rozhovor 7.4.2009, Paříž.

Sekundární zdroje

Knihy:

BLOCHE, Patrick; GAUCHÈRE, Marc; PIERRAT, Emmanuel: *La Culture quand même! Pour une politique culturelle contemporaine*. Paris: Mille et une nuits, 2002. 156 s. ISBN 2842056752.

DRULÁK, Petr: *Jak zkoumat politiku*, Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-385-7.

DRULÁK, Petr: *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha: Portál, 2003. 220 s. ISBN 80-7178-725-6.

ELING, Kim: *The Politics of Cultural Policy in France*. New York: St. Martin's Press, 1999. 226 s. ISBN 0312219741.

GUYOMARCH, Alain; MACHIN, Howard; RITCHIE, Ella: *France in the European Union*, New York: St. Martin's Press, 1998. 267 s. ISBN 0312212674.

MEINHOF, Ulrike Hanna; TRIANDAFYLLIDOU, Anna: *Transcultural Europe: Cultural policy in a changing Europe*, Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2006. 315 s. ISBN 1-4039-9712-8.

MILLER, Toby; YÚDICE, Georgie: *Cultural policy*, London: Sage Publications, 2002. 246 s. ISBN 0761952411.

PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva: *Lokální a regionální kultura v České republice. Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*, Praha: ASPI, 2008. 199 s. ISBN 978-80-7357-347-8.

PETERKOVÁ, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, 2001. 192 s. ISBN 80-245-0177-5.

SAEZ, Guy: *Institutions et vie culturelles*, Paris: La documentation française, 2004. 172s. ISBN 2-1100-5573-1.

STICHT, Pamela: *Culture européenne ou Europe des cultures? Les enjeux actuels de la politique culturelle en Europe*. Paris: L'Harmattan, 2000. 135 s. ISBN 2-7384-9196-0.

Články a studie :

LE BRUN-CORDIER, Pascal: La crise de la politique culturelle française, *Contemporary French Civilization*, Vol. XXIX, n. 1, 2005, s. 1-17.

LITTOZ- MONNET, Annabelle: European Cultural Policy: A French Creation?, *French Politics*, Vol. 1, n. 3, 2003. s. 255-278.

PORRIER, Philippe: Heritage and Cultural Policy in France under the Fifth Republic, *International Journal of Cultural Policy*, Vol. 9, n. 2, 2003, s. 215-225.

DELVAINQUIÈRE, Jean-Cedric: *Country profile: France, Compendium*. Cultural policies and trends in Europe. Dostupné z <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>, 25. 3. 2009.

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, katedra teorie kultury: *Vztah státu ke kultuře, kulturní politika evropských zemí (aktualizace vybraných problémů)*, Praha: 2004, dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=60>, 11.5.2009.

Commission sets out cultural agenda for Europe, *Euractiv*, dostupné z <http://www.euractiv.com/en/culture/commission-sets-cultural-agenda-europe/article-163777>, 10. 5. 2009.

La Présidence française de l'UE: mode d'emploi, *Euractiv* dostupné z <http://www.euractiv.fr/presidence-francaise-ue/dossier/mode-emploi-presidence-francaise-ue-000057>, 22. 5. 2009.

Internetové zdroje:

Barometr francouzského předsednictví dostupné z <http://institut-thomas-more.org/barometre-pfue/barometre.html>, 24.4.2009.

Program Kultura 2007-2013 dostupné z <http://www.institutumeni.cz/res/data/005/000587.pdf>, 1. 5. 2009.

Culture Program dostupné z http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc411_en.htm, 3. 5. 2009.

The European Agenda for Culture dostupné z http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc399_en.htm, 5.5.2009.

Culturecommunication, internetový časopis MCC France dostupné z <http://www.culture.gouv.fr/culture/actualites/lettre/LI170.pdf>, 15. 4. 2009.

La promotion de la coopération Européenne dostupné z

www.culture.gov.fr/dai/promotion.htm, 25. 3. 2009.

Priority francouzského předsednictví Evropské Unie v roce 2000 dostupné z <http://www3.itu.int/MISSIONS/France/dfra/Europe/Francais/Prioritees.htm>, 20.5.2009.

Webové stránky institucí:

Ministerstvo kultury Francie:
<http://www.culture.gouv.fr/>

Ministerstvo kultury České republiky:
<http://www.mkcr.cz/>

Internetové stránky francouzského velvyslanectví v České republice:
<http://www.france.cz/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu:
<http://www.mpo.cz/>

Internetové stránky předsednictví Francie v Radě EU:
www.ue2008.fr

Portál Evropské unie:
www.europa.eu

Internetové stránky Generálního ředitelství pro vzdělávání a kulturu:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

Internetové stránky Rady Evropy:
www.coe.int

Internetové stránky CulturesFrance:
<http://www.culturesfrance.com>

Internetové stránky Rélais Culture Europe:
<http://www.relais-culture-europe.org/>

Portál Euractiv:
Anglická verze: www.euractiv.com
Francouzská verze: www.euractiv.fr

Institut Thomase Morea:
<http://institut-thomas-more.org>

Seznam příloh:

Příloha č. 1: **Základní legislativa pro oblast kultury.**

Zdroj: *Compendium. Cultural policies and trends in Europe, Country profile: France*, <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>, 25.3.2009. s. 34-36.

Příloha č. 2: **Rozvrh neformálního setkání Rady a kolokvií organizovaných MCC.**

Zdroj: Ministerstvo kultury a komunikace, Francie

Příloha č. 3: **Mapa neformálního setkání Rady a kolokvií organizovaných MCC.**

Zdroj: Ministerstvo kultury a komunikace, Francie

Příloha č. 4: **Tabulky účastníků neformálního setkání Rady a kolokvií organizovaných MCC.**

Zdroj: Ministerstvo kultury a komunikace, Francie

Příloha č. 5: **Projekt Znamka Evropského dědictví, závěry rady.**

Zdroj: Ministerstvo kultury a komunikace, Francie

Příloha č. 6: **Projekt Znamka Evropského dědictví, seznam míst navržených pro označení „Evropské dědictví“.**

Zdroj: Ministerstvo kultury a komunikace, Francie

Příloha č. 1: Základní legislativa pro oblast kultury.

Legislation on culture

Principal laws and texts regarding the installation of cultural policies:

Archaeology

- *Law 41-401 of 27 September 1941* (amended) relating to archaeological excavations: government authorisation must be obtained prior to excavation; defines conditions under which the discoverer can claim ownership of objects recovered;
- *Law n° 89-874 of 1 December 1989* relating to maritime goods of a cultural nature: extended the regulations covering objects found on land to objects found at sea; and
- *Law n° 2001-44 of 17 January 2001* relating to preventive archaeology: definition of preventive archaeology; creation of a national public body; establishment of a levy to be paid by town planners and used for diagnostic and excavation work.

Architecture

- *Law n°77-2 of 3 January 1977 on Architecture*: scope of the activities of architects and state qualifications.

Archives

- *Law n° 79-18 of 3 January 1979*: defines public archives and the time period governing the release of documents to the public.

Visual arts

Public Service Missions Charter for Contemporary Art Institutions (circular of 27 November

2000): defines the responsibilities of national, local and regional government and contemporary

art institutes with regard to the fostering of creativity and cultural devolution.

Role and organisation of the Ministry of Culture and Communication

- *Decree n° 82-394 of 10 May 1982* (amended) relating to the organisation of the Ministry for Culture and Communication; and
- *Decree n° 2002-898 of 15 May 2002* relating to the role of the Minister for Culture and Communication.

Audio-visual

- *Law n° 86-1067 of 30 September 1986* relating to freedom of communication, amended in 1994 and 2000 (by *law n° 2000-719 of 1 August 2000*). The Law confirmed the termination

of the state monopoly of radio and television broadcasting. It created an independent regulatory authority for French broadcasting (Conseil supérieur de l'audiovisuel), led to the privatisation of TF1 and created a single group uniting three public television companies.

Cultural goods

- *Law n° 92-1477 of 31 December 1992* amended by *Law n° 2000-643 of 10 July 2000* relating to products subjected to certain circulation restrictions: definition of cultural goods and national treasures and conditions for the circulation of works; creation of an export certificate; possibility for the state to select and purchase "national treasures";

- *Law n° 95-877 of 3 August 1995* relating to the restitution of cultural goods illegally removed from French territory: aimed at preventing illegal trading in art works; facilitates collaboration between EU member countries; and
- *Law n° 2000-642 of 10 July 2000* on the regulation of voluntary sales of furniture to public auction houses; abolition of auctioneers' monopoly; approval procedure for sales organisations

France

Council of Europe/ERICarts, "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 10th edition", 2008 F-35 Cinema

- *Law of 25 October 1946* on the National Film Centre: creation of a public body to support and promote the French film industry;
- *Decree n° 91-1131 of 25 October 1991* on the definition and classification of art cinemas.
- *Law n° 92-651 of 13 July 1992* on local government action in support of cinemas: authorising local and regional governments to allocate funds to art cinemas.

Local authorities

- General code on local and regional government: more particularly: Part I, Volume IV, Section II, items I, II & III (local public services), and Vol. VI, item IV (compensation of competence transfers) and VI (Measures specific to art works): defines the competence in the cultural field of *régions, départements* and municipalities.
- *Law n° 84-53 of 26 January 1984*: creation of a public regional and local civil service including cultural occupations.
- *Law n° 2002-6 of 4 January 2002* relating to the creation of the Public Cultural Cooperation

Establishments (EPCC): creation of a legal structure for the partnership between the state and local and regional governments for the administration of cultural public services.

Dance

- *Law n° 89-468 of 10 July 1989* relating to dance teaching: state qualification compulsory for teachers; regulations on the safety and hygiene of premises.

Legal deposits

- *Law n° 92-546 of 20 June 1992* relating to legal deposits: compulsory registration of all documents available to the general public, including broadcasting.
- *Decree n° 93-1429 of 31 December 1993* specifies the public bodies to which various types of documents must be deposited.

Arts education

- *Law n° 88-20 of 6 January 1988* relating to arts teaching: regulations for the teaching of arts in secondary and high schools; regulations for certification of arts teaching establishments and diplomas.

French language

- *Law n° 94-665 of 4 August 1994*: defines regulations on the use of French in public information, international organisations and conferences, the media, advertising and

scientific publications, and fosters multilingualism.

Books

- *Law n° 81-766 of 10 August 1981* (amended) relating to fixed book pricing: compulsory application of fixed book prices by all book sellers, price to be stipulated by the publisher; to books; authorisation of a maximum discount of 5%.

Sponsoring

- *Law n° 87-571 of 23 July 1987*, on the development of sponsoring, specifies the conditions under which sponsor companies are authorised to benefit from a range of tax incentives.
- *Law n° 90-559 of 4 July 1990* relating to the creation of corporate foundations: authorises companies to set up cultural foundations, defines their scope of activity.

France

F-36 Council of Europe/ERICarts, "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 10th edition", 2008

Multimedia

- The range of legal texts relating to the protection of authors, the protection of minors, and the prevention of illegal photocopying and reproduction applying to new technology media.

Museums

- *Ordinance n° 45-1546 of 13 July 1945* (amended) on the provisional organisation of fine art museums: definition of museums; defines national, classified and supervised museums; operating procedures.
- *Law n° 80-532 of 15 July 1980* relating to the protection of public collections against vandalism: introduction of penalties for the degradation of art works.
- *Law n°93-20 of 7 January 1993* relating to the introduction of a government guarantee for certain temporary art exhibitions: enables the state to replace private insurance companies for this purpose.
- *Law n° 2002-5 of 4 January 2002* relating to French museums: definition of French museums (state-owned or owned by any other non profit-making private or public legal entity), their brief, state supervision and guidance.

Monuments

- *Law of 31 December 1913* (amended) on historic monuments and its application laws: levels of protection, conditions and procedures for the different types of protection applied to buildings and objects and obligations of classified or registered historic monument owners.
- *Law of 2 May 1930* relating to the protection of natural monuments and sites with artistic, historic, scientific, legendary or aesthetic value: measures to protect monuments and natural sites.
- *Law n° 96-590 of 2 July 1996* relating to the "Heritage Foundation" (*Fondation du patrimoine*): creation of a partnership linking the government, local authorities and private legal entities for the funding of unclassified and unregistered monuments.

Copyright

- *Law n° 92-597 of 1 July 1992* (amended) and *Decree n°95-385 of 10 April 1995*

(amended): defines literary and artistic property.

Performing arts

- *Ordinance n° 45-2339 of 13 October 1945*, amended by *Law n° 99-198 of 18 March 1999*: regulation of the professional activity of performing arts entrepreneurs and defines conditions under which licences are attributed (other than occasional events).
- *Public Service Missions Charter for the Performing Arts* (circular of 22 October 1998): although it has less status than a law, this important text defines public service missions, in partnership with local and regional government, assigned by the state government to private legal persons or entities.

French presidency 2008

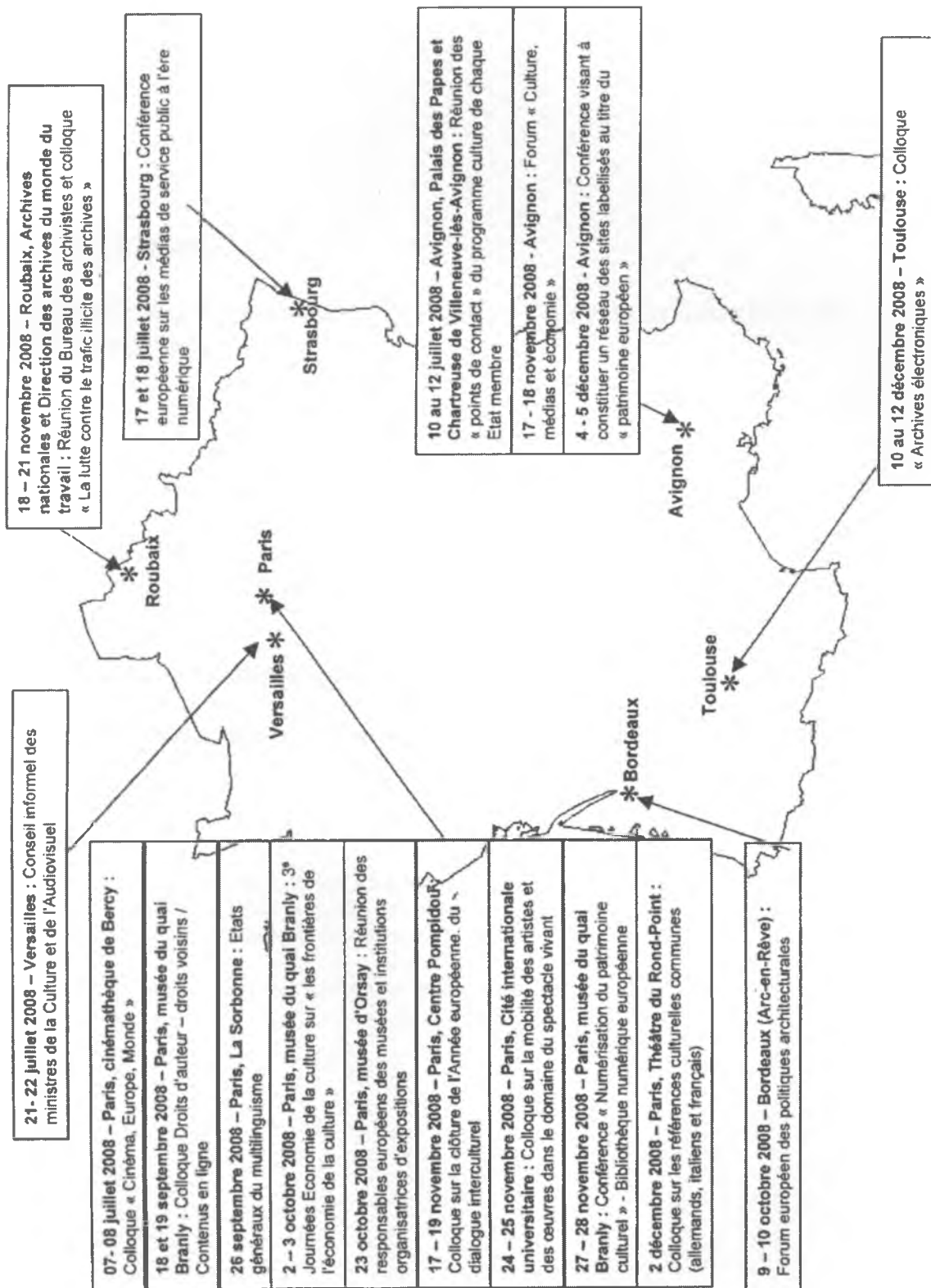
Provisional timetable for the informal Council meeting and colloquiums organised by the Ministry of Culture and Communication

	Date	Provisional venue
Informal Council Meeting of the Ministers of Culture and Audiovisual Affairs	21-22 July 2008	Château de Versailles
Cinema, Europe and the world: what cooperation policy for the EU?	7-8 July 2008	Cinémathèque, Paris-Bercy
Meeting of the EU 'contact points' for the Culture Programme	10 to 12 July 2008	Avignon – Palais des Papes Villeneuve-lès-Avignon Charterhouse
European conference on the public service media in the digital age	17 and 18 July 2008	Strasbourg, European Parliament and ARTE
European colloquium on creative content online	18 and 19 September 2008	Paris – Musée du Quai Branly
Multilingualism Conference	26 September 2008	Paris – Sorbonne
European forum on architectural policy	9-10 October 2008	Bordeaux (Arc-en-Rêve)
Seminar on the new frontiers of the culture economy	2-3 October 2008	Paris – Musée du Quai Branly
Meeting of European museum directors	23 October 2008	Paris – Musée d'Orsay
'Culture, media and the economy in Europe' Forum	17-18 November 2008	Avignon – Palais des Papes

Colloquium closing the European Year of Intercultural Dialogue	17-19 November 2008	Paris – Pompidou Centre
Meeting of the Board of Archivists and 'Combating Illegal Archive Trafficking' colloquium	18-21 November 2008	Paris – National Archives Roubaix – Direction des Archives du Monde du Travail
Colloquium on the circulation of the living arts in Europe	24-25 November 2008	Paris – Cité Internationale Universitaire
Conference: 'Digitisation of cultural heritage - the European Digital Library'	27-28 November 2008	Paris – Musée du Quai Branly
Colloquium on the cultural references of Europeans	1 December 2008	Paris – Théâtre du Rond Point
Conference to set up the network of sites with the 'European Heritage' label	4-5 December 2008	Avignon – Palais des Papes
'Electronic archives' colloquium	10-12 December 2008	Toulouse – Centre des Congrès Pierre Baudis.

Formal Council Meeting of the Ministers of Culture and Audiovisual Affairs on 20 and 21 November in Brussels

Příloha č. 3: Mapa neformálního setkání organizovaných MCC.

Příloha č. 4: Tabulky účastníků neformálního setkání Rady a kolokvií organizovaných MCC.

PFUE/MCC/2008

Exploitation des données dans l'outil SIGA (système informatisée de gestion des accréditations)

a. Tableau général de participation des européens aux colloques inscrits dans l'outil SIGA

Účast na jednotlivých kolokviích organizovaných PFUE

(hors conseil informel des ministres de la culture et de l'audiovisuel du conseil de l'UE)

Au total:

5140 participants accrédités aux 11 colloques et forums inscrits dans SIGA, sur les 17 événements organisés par le MCC (hors conseil informel des ministres de la culture et de l'audiovisuel et colloque organisé dans le cadre de l'évènement de clôture de la PFUE) .

1582 d'entre eux sont des européens des 26 Etats membres de l'UE, soit **32 %**

	Colloque Cinéma Europe Monde	Médias de service public	Contenus en ligne	Etats généraux	Nouvelles frontières de l'économie	Forum des politiques architecturales	Forum Avignon	Dialogue interculturel	Diffusion spectacle vivant	Numérisation
PAYS										
Allemagne	5	30	29	21	11	14	23	25	14	16
Autriche	3	6	7	13	4	5	5	10	4	4
Belgique	19	15	12	20	22	7	11	27	14	36
Bulgarie	2	1	3	11	4	1	3	6	3	3
Chypre	1	4	2	7	2	3	3	3	1	30
Danemark	4	3	13	6	4	1	1	10	1	4
Espagne	3	7	11	23	7	3	12	11	7	15
Estonie	1	6	2	4	1	2	3	2	1	1
Finlande	1	4	5	7	1	5	1	4	3	3
France										
Grèce	0	6	5	11	6	5	1	3	2	1
Hongrie	3	5	3	14	3	3	2	3	5	2
Irlande	2	2	0	5	3	0	2	5		2
Italie	1	11	10	26	3	10	11	33	16	14
Lettonie	0	5	6	8	3	2	1	5	2	4
Lituanie	0	2	3	4	2	2		5	3	2
Luxembourg	1	3	2	6	2	3	2	2	2	1
Malte	0	2	0	4	2	2		2	1	2
Pays Bas	2	8	11	18	4	7	7	6	5	11
Pologne	1	10	10	20	3	3		11	5	6
Portugal	1	6	1	12	6	4	5	7	5	2
Royaume Uni	4	12	40	19	12	7	8	14	9	16

b. Nombre de participants européens par pays sur l'ensemble des évènements
Počet účastíků podle jednotlivých zemí

	Nombre d'euronéens participant
Allemagne	200
Autriche	67
Belgique	188
Bulgarie	40
Chypre	60
Danemark	50
Espagne	105
Estonie	27
Finlande	39
Grèce	49
Hongrie	52
Irlande	27
Italie	145
Lettonie	41
Lituanie	27
Luxembourg	33
Malte	20
Pays Bas	86
Pologne	77
Portugal	55
Royaume Uni	149
Roumanie	62
Slovaquie	22
Slovénie	35
Suède	50

Les représentants de 4 pays ont largement participé à ces colloques : l'Allemagne(200), la Belgique(188), le Royaume-Uni(149), l'Italie(145).

Příloha č. 5: Projekt Znamka Evropského dědictví, závěry rady.

Conclusions du Conseil relatives à la création par l'Union européenne d'un « Label du patrimoine européen »¹

LE CONSEIL DE L'UNION EUROPÉENNE,

SE REFERANT

- au traité instituant la Communauté européenne;
- à la résolution du Conseil du 16 novembre 2007² relative à un agenda européen de la culture et aux conclusions du Conseil et des représentants des gouvernements des Etats membres, réunis au sein du Conseil, du 21 mai 2008, relatives au plan de travail 2008-2010 en faveur de la culture³, dont la promotion du patrimoine culturel constitue l'un des objectifs;

ACCUEILLANT AVEC INTERET

- la communication de la Commission du 10 mai 2007 relative à un agenda européen de la culture à l'ère de la mondialisation⁴ ;
- et la résolution du Parlement européen en date du 10 avril 2008 relative à un agenda européen de la culture à l'ère de la mondialisation⁵, aux termes de laquelle le Parlement européen soutient "la création d'un label du patrimoine européen visant à mettre en valeur la dimension européenne des biens culturels, monuments, sites et lieux de mémoire, témoins de l'histoire et du patrimoine européen";

¹ DK : réserve parlementaire.

² JO C 287, 29.11.2007, p.1

³ JO C 143, 10.6.2008, p. 9.

⁴ COM(2007) 242 final - doc. 9496/07

⁵ 2007/2211 (INI)

TENANT COMPTE

- du projet inter-gouvernemental de "Label du patrimoine européen" lancé à Grenade en avril 2006 par plusieurs Etats membres;

SOULIGNANT EN PARTICULIER

- l'importance de la sensibilisation des jeunes à l'héritage culturel commun et, dès lors, la nécessité de favoriser leur accès au patrimoine culturel européen;

1. ESTIME QUE LA CREATION PAR L'UNION EUROPEENNE D'UN "LABEL DU PATRIMOINE EUROPEEN",

- a) dont l'objectif serait de mettre en valeur de façon concrète l'histoire commune de l'Europe par la valorisation de la dimension européenne de son patrimoine culturel,
- b) pourrait contribuer:
 - à une meilleure valorisation et à un plus grand rayonnement du patrimoine des Etats membres et de l'héritage culturel commun;
 - à un renforcement de la connaissance et de l'attachement des citoyens à leur patrimoine culturel commun dans sa diversité et à leur histoire;
 - à l'attractivité économique et au développement durable des territoires, notamment à travers le tourisme culturel;
 - à l'éducation artistique, culturelle et historique et, ce faisant, à l'approfondissement du dialogue interculturel, tout particulièrement parmi les jeunes;
 - au partage d'expériences et à l'échange de bonnes pratiques à travers l'Europe en matière de valorisation du patrimoine culturel;

- plus généralement, à la promotion des valeurs de démocratie et de droits de l'Homme sur lesquelles reposent la construction européenne et la citoyenneté européenne;

2. CONSIDERE QUE LE « LABEL DU PATRIMOINE EUROPÉEN » DE L'UNION EUROPÉENNE DEVRAIT ÊTRE ACCORDÉ AU REGARD DE CRITÈRES COMMUNS, CLAIRS ET TRANSPARENTS:

a) pourraient être éligibles à ce label:

- les monuments, les sites naturels ou urbains, les paysages culturels et les lieux de mémoire, ainsi que les biens culturels et le patrimoine immatériel en tant qu'ils se rattachent à un lieu, y compris le patrimoine contemporain - ci-après dénommés "site"⁶;
- dès lors qu'ils témoignent, notamment par leur caractère transfrontalier ou pan-européen, de l'histoire, des valeurs communes ou de l'héritage culturel européens, en particulier de la construction européenne;

b) les candidats au label devraient présenter un projet s'inscrivant dans la durée les engageant à:

- promouvoir la dimension européenne du site : sa place et son rôle dans l'histoire-européenne; les courants culturels, artistiques, scientifiques et techniques, les personnalités et les événements liés au site ayant marqué l'histoire et la construction de l'Europe, etc.;
- mettre en valeur le site, par exemple par l'organisation d'activités éducatives, artistiques, culturelles et scientifiques sous diverses formes (événements,

⁶ Le Conseil se réfère aux définitions communément admises par le droit international ou européen (convention UNESCO concernant les mesures à prendre pour interdire et empêcher l'importation, l'exportation et le transfert de propriété illicites des biens culturels du 14 novembre 1970; convention UNESCO concernant la protection du patrimoine mondial culturel et naturel du 16 novembre 1972 ; convention UNESCO pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel du 17 octobre 2003 ; convention européenne du paysage du 20 octobre 2000)

festivals, résidences d'artistes, etc.);

- assurer une bonne gestion du site;
- veiller à la qualité de l'accueil : politique d'accès au site du public le plus large, promotion du multilinguisme, etc.;
- porter une attention particulière au jeune public, en lui permettant notamment d'accéder au site dans des conditions privilégiées ;
- favoriser la visibilité et l'attractivité du site à l'échelle européenne : signalétique appropriée, recours aux nouvelles technologies, etc.;
- participer aux activités de réseaux des sites labellisés, éventuellement dans le cadre de groupes portant sur une thématique particulière du patrimoine européen ou reflétant un aspect commun de l'histoire de l'Europe;

3. ESTIME QUE

- a) les Etats membres participeraient à cette initiative sur une base volontaire ;
- b) le projet devrait s'inspirer des principes suivants :
 - une procédure de sélection régulière, fondée sur des critères communs, clairs et transparents, menée d'abord au niveau national et dans un second temps au niveau européen, basée sur l'expertise des candidatures et portant à chaque fois sur un nombre raisonnable et représentatif de sites;
 - des modalités de gestion souples et légères, respectant le principe de subsidiarité;
 - une mise en œuvre soucieuse du respect des critères mentionnés au point 2 des présentes conclusions, de synergies et de complémentarités avec certaines initiatives, comme la liste du patrimoine mondial de l'UNESCO et "les itinéraires culturels européens" du Conseil de l'Europe, et d'une approche

concertée en matière de communication des sites labellisés;

- c) le projet pourrait faire appel aux financements communautaires existants, sans préjudice des politiques de soutien menées par chaque Etat membre;
- d) cette initiative pourrait également être ouverte aux pays tiers participant au programme Culture de l'Union européenne⁷;
- e) la qualité de "Patrimoine européen" serait soumise au respect des engagements pris par les sites labellisés et pourrait faire l'objet de révisions périodiques;
- f) les sites déjà labellisés dans le cadre du projet inter-gouvernemental de "Label du patrimoine européen" devraient être pris en compte et leur statut défini;

4. INVITE LA COMMISSION A

- lui présenter dans des délais raisonnables et en tenant compte des présentes conclusions une proposition appropriée portant création par l'Union européenne d'un "Label du patrimoine européen" et précisant les modalités pratiques de mise en œuvre de ce projet.

⁷ PL : réserve

Příloha č. 6: Projekt Znamka Evropského dědictví, seznam míst navržených pro označení „Evropské dědictví“.

List of the European Heritage Label 04/09

Belgium

- Palace of the Prince-Bishops at Liege (Walloon Area)
- Stoneware of Raeren (German community)
- Former Bruxelles' Palace : archeological site of Coudenberg (Brussels capital area)
 - Heritage Village Ename (Flanders)

Bulgaria

- Archeological site Debelt (Area of Bourgas)
- Memorial « Vassil Levski » at Karlovo
- Historical city of the town of Rousse
- Boris Christoff Music Center at Sofia

Cyprus

- Fortifications of Nicosie
- Castle of Kolossi
- Site of Kourion
- Circuit of six churches with Byzantine and post-Byzantines frescos (Area of Troodos)

Czech Republic

- Castle of Kynzvalt
- Memorial of Antonin Dvorak at Vysoká
- Zlin, town of Tomas Bat'a (shoes factory)
- Coal mine of Vitkovice at Ostrava

France

- Cluny Abbey
- House of Robert Schuman at Scy-Chazelles
- Pope's Palace Court of honor at Avignon

Greece

- Acropolis at Athens
- Knossos Palace
- Archeological site of Poliochne
- Byzantine site of Monemvasia

Hungary

- Szigetvar Fortress
- The reformed college and great church at Debrecen
- Royal Castle at Visegrád
- Royal Castle at Esztergom

Italy

- Capitole Place in Roma
- Ventotene island
- Native houses of Puccini at Luca, of Rossini at Pesaro, of Verdi at Roncole
- Native houses of Alcide of Gasperi at Pieve Tesino

Latvia

- Historic center of Riga
- Rundale Palace
- Town of Kuldiga

Lithuania

- Mikalojus Konstantinas Čiurlionis' works – Lithuania's most famous composer and painter
- Historical centre of Kaunas
- Žemaitija (Lowlands) region wooden sacred heritage and the Hill of Crosses
- The Museum of Genocide Victims (1940-1941) at Vilnius

Malta

- Catacombs at Rabat

Poland

- Gdansk Shipyards
- Hill of Lech (episcopal cathedral, church, palaces, museum) at Gniezno
- Cathedral St Wenceslas and Stanislas on the Wawel hill at Cracow
- Town of Lublin

Portugal

- Braga Cathedral
- Convent (church) of Jesus of Setubal
- University of Coimbra General Library
- The abolition of the death penalty

Romania

- Archeological site of Istria
- Cantacuzino Palace at Bucarest
- Roman Athenaeum at Bucarest
- Park Brancusi at Targu Jiu

Slovakia

- Pre-Romanesque Ecclesiastical Architecture : St Margaret church at Koppany and St Georges church at Kostol'any pod Tríbečom
- The Castle of Červený Kameň”
- The Barrow of General Milan Rastislav Štefánik at Bradlo”

Slovenia

- Memorial Church of the Holy Spirit at Javorca
- Franja Partisan Hospital at Dolenji Novaki
- Žale Cemetery at Ljubljana

Spain

- Aragon Archives of the Crown
- Yuste Royal Monastery
- Cap Finistere
- Madrid Students Residence

Country not member of the European Union but that have proposed a site :

Switzerland

St Peter's Cathedral in Geneva
Castle of La Sarraz
Hospice in St Gotthard

Teze diplomové práce

Magdalena Michlíčková

magdalenam@volny.cz

katedra Evropských studií

Fakulta sociálních věd UK

Akademický rok 2007/2008

Název tématu: Francouzská kulturní politika na příkladu evropského předsednictví

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Lenka Rovná CSc.

Charakteristika tématu:

Francie je tradičně silným hráčem v oblasti kulturní politiky, kterou vnímá jako podstatný prvek své národní i zahraniční politiky. Své kulturně-politické cíle se Francie snaží prosadit i na evropské úrovni. Předsednictví EU je pro Francii k tomuto prosazování priorit speciální příležitostí, během které má šanci dokázat svůj vliv v oblasti kulturní politiky a prosadit své zájmy v této oblasti. Ve své práci bych se chtěla zaměřit na otázku francouzské kulturní politiky, kulturní politiky na evropské úrovni a největší pozornost věnovat právě kulturní politice Francie v rámci předsednictví EU v druhém pololetí roku 2008.

Cíl a zdůvodnění práce:

Cílem mé práce bude vysledovat do jaké míry je Francie schopna prosadit své kulturně-politické cíle na úrovni EU v době svého evropského předsednictví, které předsednické zemi dává prostor k zdůraznění priorit, které považuje za zásadní a k volbě agendy jednání celé EU. Chtěla bych se pokusit vysledovat, zda budou ambice Francie v kulturní politice v průběhu předsednictví uskutečněny, zda se jedná o ambicióznější cíle než si v oblasti kultury kladou ostatní členské státy EU, jak jejich prosazování v praxi probíhá a případně jaké jsou faktory, které Francii mohou v jejich uskutečňování limitovat.

Předpokládané metody zpracování: jednopřípadová studie

Předběžná osnova práce:

1. Úvod
2. Kulturní politika Francie
 - Historická perspektiva
 - Systém organizace a spolupráce mezi aktéry
 - Mezinárodní spolupráce
 - Hlavní principy a cíle
 - Právní zakotvení a Finance

3. Evropská kulturní politika

- Vývoj evropské kulturní politiky
- Hlavní aktéři
- Programy a projekty
- Shrnutí

4. PFUE

- Úvod: jaké možnosti předsednictví přináší, proč, jak vypadá prakticky prosazování priorit
- Cíle a priority
- Aktivity a spolupráce (trio, názorově blízké země)
- Příklad Patrimoin
- Příklad Saison Culturelle
- Zhodnocení : proč je předsednictví speciální příležitostí prosadit francouzské zájmy v oblasti kulturní politiky

5. Závěr

Hlavní prameny a literatura:

Budu vycházet zejména z dokumentů francouzské vlády a evropských institucí týkajících se dané problematiky. Ráda bych také uskutečnila rozhovory s osobami, které se předsednictví EU věnují na francouzském Ministerstvu kultury.

Tištěná literatura:

Guy Saez: *Institutions et vie culturelles*, La documentation française, 2004

Miller, Toby Yúdice, Georgie : *Cultural policy*, Sage Publications, 2002.

Meinhof, Ulrike Hanna, Triandafyllidou, Anna: *Transcultural Europe : cultural policy in a changing Europe*, Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2006.

Peterková, Jana: *Kulturní politika jako významný faktor jednoty Evropy*, VŠE v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Praha, 2001.

Internetové stránky a dokumenty:

Ministerstvo kultury Francie: <http://www.culture.gouv.fr/>

Francouzské velvyslanectví v ČR: <http://www.france.cz/>

Podkladová studie ke kulturní politice: http://www.mkcr.cz/assets/priprava-nove-kulturni-politiky/podkladov_studie_ke_KP.doc

Předsednictví Francie v Radě EU: <http://www.ue2008.fr/>

Culturecommunication, časopis ministerstva kultury Francie:
<http://www.culture.gouv.fr/culture/actualites/lettre/lettre160.pdf>

Culture info: <http://policy.culture.info/#europe>

Cultural policies and trends in Europe: <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>

Program tria predsednictví, Česká republika, Švédsko: [Programme du trio SGAE.doc](#)

CulturesFrance: <http://www.culturesfrance.com>

European Commission - Directorate- General for Education and Culture:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm.

Magdalena Michličková

Magdalena Michličková, 9.6. 2008

Lenka Kormaní